

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

HAYAT BOYU ÖĞRENME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
AÇIK ÖĞRETİM DAİRE BAŞKANLIĞI

TÜRKÇE

8

DERS KİTABI

YAZAR

Osman BABADAĞ

ANKARA - 2023

MEB HAYAT BOYU ÖĞRENME GENEL MÜDÜRLÜĞÜ YAYINLARI
AÇIK ÖĞRETİM OKULLARI

Görsel Tasarım Uzmanı

Fatih SAĞLAM

YÜMER

Grafik Tasarım Uzmanı

YÜMER

Copyright © MEB

Her hakkı saklıdır. Milli Eğitim Bakanlığına aittir. Tümü ya da bölümleri izin alınmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl!
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

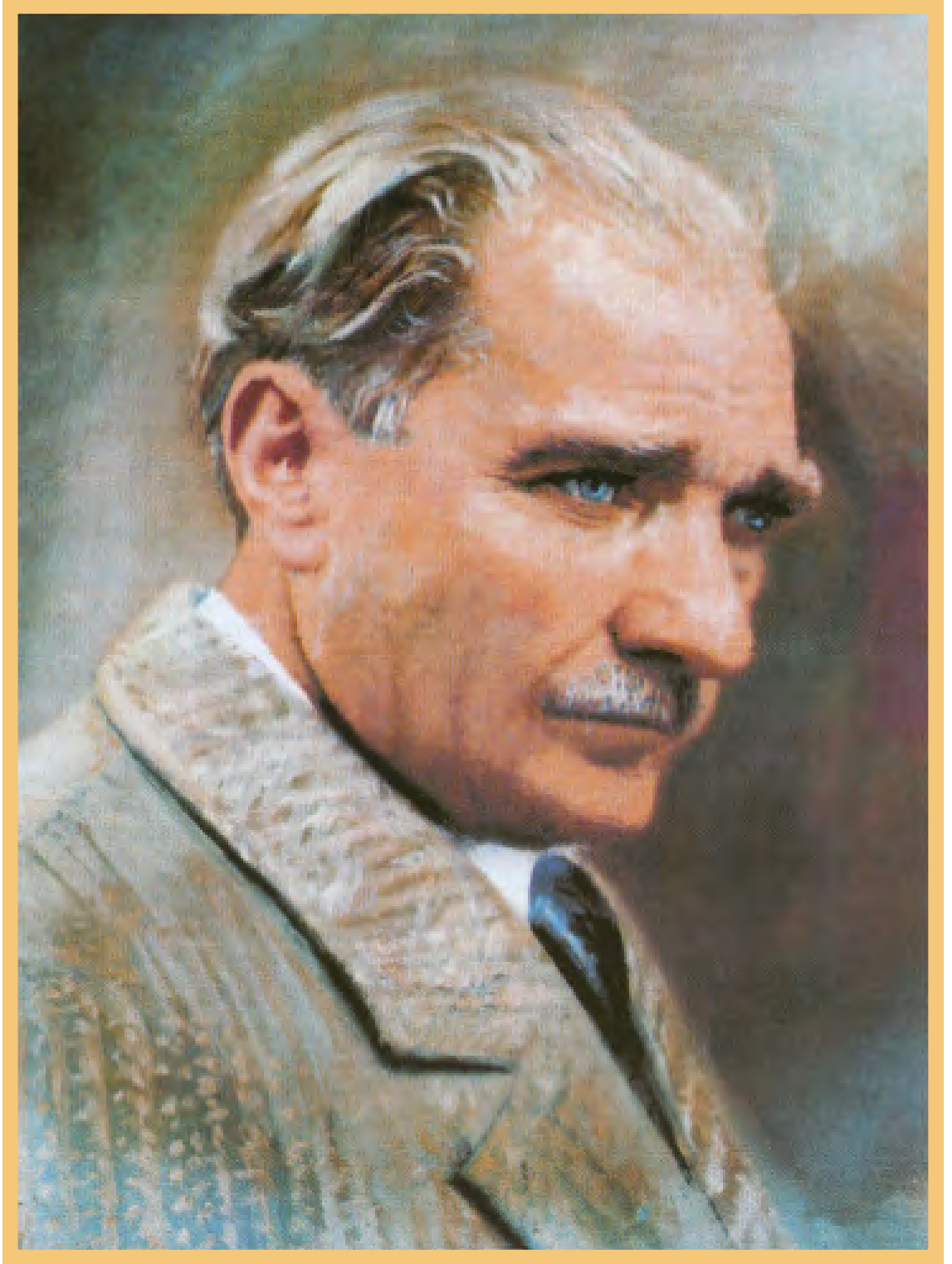
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrumetmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaid bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

1.TEMA: DOĞA VE EVREN

İlkbahar	12
Rize'de Sel	16
Tilki	25
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	39

2.TEMA: MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

Olamam	44
Dükkânlarına Alamet Koyan Çarşı Esnafı	48
Oğuz Kağan Destanı	53
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	67

3.TEMA: ERDEMLER

Sarı Sıcak	72
Hınk Davası	87
Dostluk Derken	90
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	102

4.TEMA: İLETİŞİM

Sürekli İletişim İçindeyiz	106
Selam Ver.....	112
İletişim ve Hız	115
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	127

5. TEMA: MİLLÎ MÜCADELE

Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda	128
Mustafa Kemal Paşa	133
İlber Ortaylı ile Röportaj	138
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	148

6. TEMA: OKUMA

Türk Dili	152
Yaşam Boyu Kullanacağımız Bir Araç	158
Sait Faik'le Bir Görüşme	163
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	174

7.TEMA: SANAT

Âşık Veysel'e Selam	178
Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi	183
Bina	190
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	202

8.TEMA: ZAMAN VE MEKÂN

Bir Oda Bir Saat Sesi	208
Bu Güzel İşi Kim Düşündü?	212
Çalığışu Yuvası	218
Ölçme ve Değerlendirme Soruları	226
Cevap Anahtarı.....	228
Kaynakça	230

1. TEMA

DOĞA VE EVREN

İlkbahar
Rize'de Sel
Tilki
Türkiye'de Doğal Afetler
(Dinleme / İzleme Metni)

ANAHTAR KAVRAMLAR

Doğa Haber Yazısı	Doğal Afet Deyim, Atasözü, Özdeyiş	Doğal Yaşam Form	Makale İlkbahar	Anlatım Biçimi Geçiş ve Bağlantı İfadeleri
----------------------	---	---------------------	--------------------	--

OKUMA

Hazırlık

1. İçinde yaşadığınız çevreyi gözlemleyiniz. İzlenimlerinizden hareketle insan ve doğa ilişkisi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
2. Aşağıdaki şiirin başlığı ve görseli size neler çağrıştırıyor? Buna göre şiirin konusunu tahmin ediniz?

Aşağıdaki şiiri vurgu ve tonlamalara dikkat ederek okuyunuz.

İLKBAHAR

Yağmur geçti kar geçti
Soğuk rüzgârlar geçti
Güneşli bahçelerden
Güzel çocuklar geçti

Taze hayattır bahar
Ne çok ışık renk saçar
Gezdirin eğlendirin
Gülbüz olsun yavrular

Meliyor kuzucuklar
Seviniyor çocuklar
Ağaçlar dallar taktı
Binbir renkli boncuklar

Rüzgârlar ese ese
Hayat verir herkese
Civciv bile kapanmaz
İlkbaharda kümese

Aka GÜNDÜZ
Çocuk Kitabı

1. ÇALIŞMA

Aşağıdaki kutucuklarda numaralar ile verilen metinde geçen sözcükleri anlamlarıyla eşleştiriniz. Numaraları açıklamaların yanındaki boşluğa yazınız.

1 - Hayat vermek	....	Sağlam, güçlü ve iyi gelişmiş.
2 - Gürbüz	....	Koyun, kuzu veya keçi bağırarak.
3 - Melemek	....	Canlılık vermek, canlandırmak

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Şiirde temayı bulmak için “Bu şiire hâkim olan duygu nedir?” sorusu sorulur. Buna göre okuduğunuz şiirin ana duygusunu aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

Şiirin ana duygusu:

2. Baharın gelişiyile tabiatta nasıl değişiklikler gözlemlenmektedir?
3. Cıvcıv bile kapanmaz

İlkbaharda kümese

Şair bu dizelerle bahar mevsiminin hangi özelliğini vurgulamak istemiş olabilir?

4. İlkbaharın gelişi, insan yaşamını hangi yönlerden etkiler?
5. Ağaçlar dallar taktı

Binbir renkli boncuklar!

Bu dizelerde aşağıdaki edebî sanatlardan hangisine yer verilmiştir?

A) Benzetme (teşbih)	B) Kişileştirme (teşhis)
C) Konuşturma (intak)	D) Karşıtlık(tezat)

3. ÇALIŞMA

Şiirin sizde uyandırdığı duygu ve düşünceleri aşağıdaki noktalı yere yazınız.

.....
.....

4. ÇALIŞMA

“İlkbahar” adlı şiiri yakın çevrenize okuyunuz. Şiirle ilgili iki soru hazırlayınız. Bu soruları şiiri okuduğunuz kişilere sorunuz.

Hazırladığım sorular:

1. ....
2. ....

5. ÇALIŞMA

Okuduğunuz “İlkbahar” adlı şiire farklı bir başlık koymak isteseydiniz,

- I. Çocuklar ve Kuzular
- II. Güzel Günler
- III. Baharın Gelişi
- IV. Bayram Havası

ifadelerinden hangisi daha uygun bir başlık olurdu? Bu başlığı neden seçtiğinizi açıklayınız.

.....
 .....

6. ÇALIŞMA

Aşağıda “İlkbahar” adlı şiirden alınmış bazı dizeler verilmiştir. Bu dizeleri ifade ettikleri duygularla eşleştiriniz. Bu dizelerde hangi duyguya yer verilmediğini belirtiniz.

1 - Güneşli bahçelerden Güzel çocuklar geçti	☐	Sevinç
2 - Meliyor kuzucuklar Seviniyor çocuklar	☐	Özgürlük
3 - Cıvıv bile kapanmaz İlkbaharda kümese	☐	Özlem
	☐	Beğeni

BİLGİ KUTUSU

Şiir

Duygu, hayal ve düşüncelerin bir düzene bağlı olarak, çekici bir dil ve ahenk-
li dizeler içinde aktarılmasına **şiir** denir. Şiir yazan sanatçılara **şair** denir. Günü-
müzde şair yerine ozan sözü de kullanılmaktadır.

Özellikleri:

- ❏ Şiirler, bir ana duygu etrafında yazılır. Şiirde “duygu” temel unsurdur ama duygunun dışında “düşünce” ve “hayal” de vardır.
- ❏ Şiirlerde her bir satıra **dize (mısra)** denir. Şiiri yazarken her dizenin başında-
ki harf büyük harfle yazılır.
- ❏ Şiirler iki, üç, dört dizelik gibi farklı kümelerden oluşur.
- ❏ Şiirde sözcükler ahenk oluşturacak şekilde bir araya getirilir. Bunun için ölçü
ve kafiye gibi ahenk unsurları kullanılır.
- ❏ Her şiirin bir başlığı vardır. Başlığın, şiirde anlatılanlarla uyumla olması ge-
reker.

7. ÇALIŞMA

a. Aşağıdaki metinleri okuyunuz.

Baharın Nefesi

Toprak artık kış uykusundan uyandı. Takvime göre baharın geldiğini müjdeleyen 21 Mart'ı çoktan geride bıraktık. Uzun bir kışın ardından, hiç bitmeyen soğuk ve yağışlı havaların bitmesiyle umut kıpırtıları içimizi ısıtmaya başladı bile. Havalarda hâlâ zikzaklı bir seyir izlese de güneşli günlerin habercisi olan cemreler sırasıyla havaya, suya ve toprağa düştü. Ağaçlarda tomurcuklar, çimlerde kır çiçekleri açmaya başladı.

Ümit Gülbüz Ceylan, Her Nefes Dergisi

Bahar Şiiri

Bu sabah mutluluğa aç pencereni
Bir güzel arın dünkü kederinden
Bahar geldi bahar geldi güneşin
doğduğu yerden
Çocuğum uzat ellerini

Ataol BEHRAMOĞLU, Bir Er-
meni General

b. Okuduğunuz bu metinleri karşılaştırmamız. Bu iki metnin benzer ve farklı yönlerini tespit ediniz.

Hazırlık

1. Doğal afetlerin yaşanmasında insan faktörünün etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Sizi böyle düşünmeye iten sebepler nelerdir?
2. Haber yazılarında, muhabirlerin yaptıkları haberle ilgili görseller kullanmasının metne katkısı nedir? Okuduğunuz haber yazılarından hareketle belirleyiniz.

Aşağıdaki haber yazısını noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz.

RİZE'DE SEL

Rize Valisi'nden çarpık yapılaşma itirafı: Salgın şekilde bina yapma hastalığımız var!

İklim değişikliğinin vurduğu Rize'de, 2 Ağustos'ta, aşırı yağışların etkisiyle oluşan sel ve heyelanda ev, işyeri ve fabrikaların zemin ve bodrum katlarını su basmış; iş makinesi ve araçlar sele kapılmış, ulaşım ve enerji nakil hatlarında hasar oluşmuş, tarım arazileri zarar görmüştü. Selin ardından ortaya çıkan görüntü ise doğaya yapılan zararı tekrardan tartışılır hâle getirdi.

“Hep kabahatler bizim. Yağmurun bir kabahati yok”

Yiğitler köyünde oturan İdris Kabil yaptığı açıklamada, dere yataklarının kenarlarına bıraktıkları ağaç kütükleri ve diğer malzemelerin taşan dere ile birlikte sürük-

lendiğini belirterek, “Taşan derenin önü malzemelerle tıkanıyor, su yollara ve bize zarar veriyor. Dedelerimizden kalma arazilerde su kanalları vardı. Bu kanalları kendi menfaatimiz için kapattık. Ne yaptık, fasulye, lahana diktik. Hep kabahatler bizim. Yağmurun bir kabahati yok.” dedi.

Rize Valisi: Yüzyıllar boyunca arazinin alıştığı düzen değiştirilmiş

Rize Valisi Erdoğan Bektaş ise “Problemler, bizim henüz çeşitli nedenlerle çözemediğimiz noktalarda oldu. Bu sebepler içerisinde hukuki ve fiili anlaşmazlıklar var. Vatandaş dirençleri var. Salarha Vadisi’nde hiç hak etmediğimiz bir tablo ile karşılaştık. İşi araştırınca bakıyorsunuz ki yapmak istemişiz, yapamamışız. Çeşitli sebeplerden dolayı işler yaptırılmamış. Bunları yapmamız lazım. Sırayı getiremediğimiz işlerden oluşan sıkıntılar oldu. Ana dere yataklarında gerekli yatırımların yapıldığını söyleyebiliriz. Peki, afet nasıl oluşuyor? Bizim ana derelere ulaşan yan derecikler var. Yamaçlarda yağın yağmurun derelere ulaşması gerekiyor. Yüzyıllar boyunca arazinin alıştığı düzen değiştirilmiş. Bunu bazen biz, bazen vatandaş değiştiriyor. Yağmur sularının biriktiği dereciklerin ana dereye ulaşmasının önüne engeller konmuş. Bu engel bir bina, yol, köprü, menfez ya da tarla oluyor. Arkasından su kendi mecrasıyla ana yatağa ulaşamayınca birikiyor ve diğer taraftan patlıyor ve afet oluşuyor.” dedi.

“Bir bilene sormak, mühendisten bilgi almak gerekiyor.”

Vali Bektaş, konuşmasını şu sözlerle sürdürdü: “Kamu, yüksek kodlara doğru dere ıslah çalışmalarını yapmak zorunda. İtilaflı yerleri çözmek zorundayız. Vatandaşlara da düşen görevler var. Yeryüzünün şekli ile oynamadan bir bilene sormak, mühendisten bilgi almak gerekiyor. Suyun yönü değiştiriliyor. Ufacık dereciğin yönü değişince yağmurda yamaçlardan çağlayan fıskırıyor. Bunlar nereden geliyor, şaşırıyorsunuz. Bunlar, araziye bilinçsiz müdahalelerle oluşuyor. Vatandaşa düşen arazideki doğal su yollarına müdahale etmemektir. Eski aktığı gibi akmasını sağlamak ve önüne engel koymamaktır. Tıkalı menfez varsa vatandaş açacak, açamıyorsa ilgili kuruma haber verecek. Bu iletişimi sağlayarak altyapımızı biraz daha iyi şartlara getirmeliyiz. Salgın şekilde bina, yol yapma ve doğaya müdahale etme hastalığımız var. Bunu biraz sınırlı tutabilirsek bu coğrafya çok güzel bir coğrafya. Bu coğrafya, insanlarına mutluluk ve huzur verir. Değil bizim insanımıza, dışarıdan gelen turistlerimize huzur verir. Biz burada huzur bulamıyoruz. Bunun üzerine kafa yormalız.”

Fosil yakıtların kullanımı, arazi kullanımı değişiklikleri, ormansızlaştırma ve sanayi süreçleri gibi insan etkileriyle atmosfere salınan sera gazı birikimlerindeki hızlı artışın sera etkisini kuvvetlendirmesi sonucunda yerkürenin ortalama yüzey sıcaklıklarındaki artışı iklim değişikliğine yol açıyor.

1. ÇALIŞMA

a. Aşağıda anlamları karışık olarak verilen sözcükleri ipuçlarından hareketle bulunuz.

1. Sürekli yağan yağmurdan veya eriyen kardan oluşan, geçtiği yerlere zarar veren taşkın su, su taşkını.

... e ...

2. İnsan eliyle büyük değişikliğe uğramamış, doğal yapısını koruyan çevre, tabiat.

y ... ... k

3. Çeşitli doğa olaylarının sebep olduğu yıkım.

h ... y ... ... n

4. Karbondioksit, metan, nitroz oksit, gibi gazlarından oluşan ve atmosferde ısı tutma özelliğine sahip bileşikler.

... a ... a ...

5. Toprak kayması

6. Akarsu, yatağından çıkarak çevresini kaplamak

... ... t

7. Irmak, çay, dere vb.nin, içinde aktıkları yer, akak, mecra.

m ... ... t

8. Çıkar.

... n ... z

s ... a

g ... l

b. Yukarıda bulduğunuz sözcüklerden hangileri doğal afetlerle ilişkilidir? Bu sözcüklerin okuduğunuz haber yazısının tema ve konusunu belirgin hâle getirdiği söylenebilir mi? Niçin?

BİLGİ KUTUSU

Deyim, Atasözü ve Özdeyiş

Deyim ve atasözlerimiz gibi dilimizin zenginlikleridir. Toplum tarafından benimsenen atasözleri ve deyimler günlük konuşma dilinde ve edebî eserlerde sıklıkla kullanılır. Bu deyim ve atasözlerini hayatımızda öğüt vermek, ders çıkarmak, duygu ve düşüncelerimizi daha kolay bir şekilde anlatmak için kullanırız. Aşağıda “ateş pahası” deyiminin öyküsü verilmiştir. Bu deyim, günlük konuşma dilinde “bir şeyin değerinin çok üstünde pahalıya satıldığı” anlamında kullanılır.

Ateş Pahası

Vaktiyle Kanuni Sultan Süleyman adamlarıyla avlanmaya çıkmış. İstanbul'dan oldukça uzaklara gitmişler. Çok şiddetli bir yağmura tutulmuşlar. Islanmışlar, üstelik havada çok soğukmuş. Bir kömürcü kulübesine sığınmışlar, her ne kadar kendilerini tanıtmak istememişlerse de kömürcü işi anlamış. Bunlara hemen bol ateş yakmış, ısıtmış, sıcak bir şeyler ikram etmiş. Gidecekleri sırada Sultan Süleyman, kömürcüye ateş yaktığından dolayı kaç para borçları olduğunu sormuş, o da: “Yüz altın ver, yeter.” demiş. Sultan bu miktarı çok bulduysa da “Ne yapalım borç borçtur” demiş ve parayı ödemiş.

Selim Gündüzalp, Deyimler ve Öyküleri

Lord Byron'un “Tabiat, en şefkatli annedir.” gibi söyleyeni belli, kısa, anlamlı sözlere özdeyiş (vecize) denir. Bu sözler deneyime ve gözleme dayanır, herhangi bir konudaki kişisel görüş ve düşünceleri yansıtır.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlede yer alan deyimi belirleyerek bu deyimın metnin anlamına katkısını belirtiniz. Bu deyimın nasıl ortaya çıktığını anlatan kısa bir öykü yazınız.

Ülkemizin doğal güzellikleri yalnızca bizim insanımıza değil, dışarıdan gelen turistlere de huzur verir. Biz bu güzellikleri koruyamıyoruz. Bunun üzerine kafa yoruyoruz.

.....

.....

.....

.....

3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları okuduğunuz haber yazısına göre cevaplayınız.

- Okuduğunuz haber yazısının konusu ve yazılış amacı nedir?
- 5N 1K (ne, niçin, nasıl, nerede, ne zaman, kim) ifadesi haber yazıları oluşturmada önemlidir. Haber yazıları, 5N 1K’de yer alan sorulara verilen cevaplarla genişler. Okuduğunuz metni 5N 1K’ye göre değerlendiriniz.

5N 1K	HABER YAZISI
Ne	
Niçin	
Nasıl	
Nerede	
Ne zaman	
Kim	

- Okuduğunuz haber metnini özetleyerek aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

- Rize’de meydana gelen doğal afetin nedenleri nelerdir?
- Doğal afetlerin çevreye ve insan yaşamına etkilerini belirleyiniz.
- “Hep kabahatler bizim. Yağmurun bir kabahati yok” sözünü metnin bağlamından hareketle açıklayınız.
- Metni hazırlayan haber muhabirinin olaya yaklaşımı nesnel mi yoksa öznel midir?
- Yaşanan doğal afetle ilgili Rize Valisi Erdoğan Bektaş’ın görüşleri nelerdir? Metinden alıntı yaparak belirtiniz.
- Habere konu olan, Rize’de yaşanan bu felaketle ilgili çıkarılacak en önemli ders nedir?

4. ÇALIŞMA

Aşağıda verilen karikatürde doğa ve evrenle ilgili nasıl bir mesaj verilmek istenmiş olabilir? Okuduğunuz haber yazısını da göz önünde bulundurarak yorumlayınız.

5. ÇALIŞMA

Rize’de yaşanan sel felaketi gibi doğal afetlerin bir daha yaşanmaması için hangi tedbirler alınmalıdır? Görüşlerinizi ve çözüm önerilerinizi aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

Sorunlar	Sorunların Nedenleri	Çözüm Önerilerim

6. ÇALIŞMA

Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Bir haber spikeri olsaydınız bu görsellerden hareketle doğal afetlerin insan yaşamına etkilerini nasıl sunardınız?

BİLGİ KUTUSU

Haber Metni

Haber, güncel ve ilginç bir olayın nesnel ve gerçeğe uygun bir biçimde kitle iletişim araçlarıyla aktarılmasıdır. Haberler, bireyleri kişisel, yerel, yöresel, ulusal ve uluslararası düzeyde; toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel yaşamdaki gelişmelerden haberdar eder. Özetle haber, kişileri bilgilendirir; toplumda kamuoyu oluşturur. Haber metinleri yazılırken aşağıdaki hususlara dikkat edilir:

1. Konusu, toplumun genelini ilgilendiren güncel bir olay olmalıdır.
2. Gerçeklere ve doğru verilere dayandırılmalıdır.
3. Kolay anlaşılır; akıcı, açık ve duru bir dil kullanılmalıdır.
4. Nesnel olmalı ve yorumdan kaçınılmalıdır.

7. ÇALIŞMA

a. Aşağıdaki haber yazısını okuyunuz.

Çevre Kirliliği Yılda 1.7 Milyon Çocuğun Ölümüne Yol Açıyor!

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) raporunda kirli su, kötü çöp temizliği, yetersiz sağlık bilgisi ve uygulamaları, açık ve kapalı alanların kirliliği ve yaralanmalar yüzünden her yıl 1 aylık ile 5 yaş arasında 1.7 milyon çocuğun yaşamını yitirdiği belirtildi. Bu ölümlerin önlenemez olduğu belirtilen raporda, ölüme yol açan nedenlerden ishal, sıtma, zatürrenin başı çektiği belirtildi.

WHO Genel Direktörü Margaret Chan, çevre kirliliğinin özellikle küçük çocuklar için ölümcül sonuçlara yol açabileceğini belirterek "Kirli havaya, kirli suya karşı organları savunmasız ve bağışıklık sistemleri yeterince gelişmemiş, özellikle küçük çocuklar için çevre kirliliği ölümcül olabilir. Buna evdeki sigara dumanı bile dâhil." dedi.

Genel Ağ Haberi

b. Okuduğunuz haber yazısına göre çevre kirliliğine neden olan faktörler nelerdir?

.....

.....

c. Okuduğunuz haber yazısına göre çevre kirliliğinin neden olduğu en önemli sonuç nedir?

.....

.....

ç. Her yıl 1.7 milyon çocuğun çevre kirliliğinden dolayı yaşamını yitirmesiyle ilgili düşünceleriniz nelerdir?

.....

.....

d. Okuduğunuz haber metniyle ilgili aşağıdaki ifadeleri doğru/yanlış olarak değerlendiriniz.

İfadeler	Doğru	Yanlış
Nesnel bir anlatım vardır.	☐	☐
Güncel bir konu işlenmiştir.	☐	☐
Süslü ve sanatlı bir dil kullanılmıştır.	☐	☐
Muhabir, haberle ilgili yorumlarına yer vermiştir.	☐	☐
Haberin konusu görselle desteklenmiştir.	☐	☐

e. Okuduğunuz haber yazısının kaynağı nedir? Bu haberdeki bilgiler güvenilir bir kaynağa dayanıyor mu?

.....

.....

Hazırlık

1. “Hayvan hakları savunucusu”, “sokak hayvanları” ve “doğal yaşam” sözleri size ne çağırıyor?
2. En sevdiğiniz hayvan hangisidir? Sevdiğiniz bu hayvanı evinizde beslemek ister miydiniz?
3. Çevrenizde bulunan hayvan barınaklarından birini ailenizle birlikte ziyaret ediniz? Gözlemlerinizi not alınız.

Aşağıdaki metni uygun hızda sessiz okuyunuz.

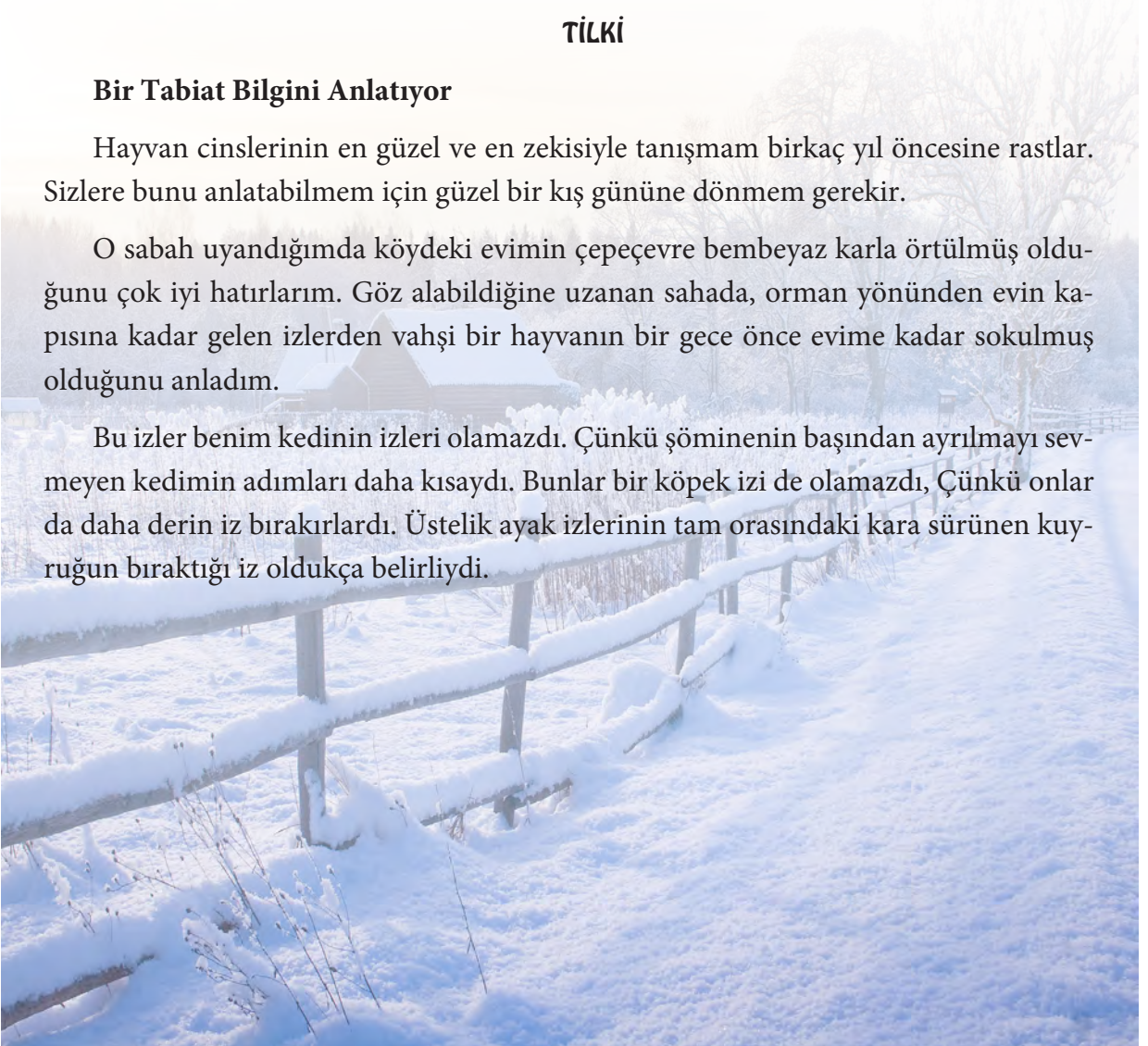
TILKI

Bir Tabiat Bilgini Anlatıyor

Hayvan cinslerinin en güzel ve en zekisiyle tanışmam birkaç yıl öncesine rastlar. Sizlere bunu anlatabilmem için güzel bir kış gününe dönmem gerekir.

O sabah uyanışta köydeki evimin çepeçevre bembeyaz karla örtülmüş olduğunu çok iyi hatırlarım. Göz alabildiğine uzanan sahada, orman yönünden evin kapısına kadar gelen izlerden vahşi bir hayvanın bir gece önce evime kadar sokulmuş olduğunu anladım.

Bu izler benim kedinin izleri olamazdı. Çünkü şöminenin başından ayrılmayı sevmeyen kedimin adımları daha kısıydı. Bunlar bir köpek izi de olamazdı, Çünkü onlar da daha derin iz bırakırlardı. Üstelik ayak izlerinin tam orasındaki kara sürünen kuyruğun bıraktığı iz oldukça belirliydi.

İşte bu nedenlerle zihnimde beliren bütün şüpheleri bir tarafa bırakıp o gece bir tilkinin evime kadar yaklaşarak gezindiğine kanaat getirdim. Meraktan kurtulamayıp izleri takibe başladım, onlar da beni doğruca hayvanın inine götürdüler. Orada sakin bir şekilde uzanmış henüz altı yedi aylık bir tilki uyuyordu. Daha bu yaşlarında yeterli derecede zeki ve açığız olamadıklarından kolaylıkla yakalayıp onu eve getirdim. Tilki yavrusunu büyötmekte ve evcilleştirmekte güçlük çekmedim. Ona gösterdiğim şefkate bu kurnaz hayvan, bir köpek kadar karşılık göstermekte gecikmedi.

Şimdi bütün bu olaydan oldukça ilginç bir sorun ortaya çıkıyor. Acaba tilki bazı yararlar sağlayacak bir hayvan mıdır?

Hayvanlar, bilindiğı gibi yararlı ve zararlı olarak iki sınıfa ayrılırlar. İnsanlar da bunların ilkinin korur diğeriyle de savaşır. Ancak hiçbir hayvan kati bir şekilde yararlı veya zararlı değildir. Zararlı bir hayvanın yarar, yararlı bir varlığın ise zarar verdiği görülmemiş bir şey değildir.

Bu iddiamızı şöyle bir örnekle açıklayabiliriz: Mayıs böceği ve benzeri zararlı böcekleri yok etmesi nedeniyle serçe, özellikle tarım alanında çok yararlı bir kuş olarak tanınır. Ne var ki yılın bazı devrelerinde tahıl yemeğe olan ihtiyacı nedeniyle zararlı olur.

Zararlı olarak bildiğimiz ve kendimizi ondan koruduğumuz yılan ise hiç de yararsız bir hayvan sayılmaz. Zira büyük zararları olan fareleri ve tarlalara geniş ölçüde zarar veren diğerkemiricileri yok etmeleri bakımından büyük faydaları vardır.

İşte bu durumda ve bu gözlem altında yararlılık kavramını incelenecek olursa eski devirlerde çok zararlı olarak bilinen birçok hayvandan bazı yararlar sağlanabileceğini ve bunların her iki sınıfta da tanımlanabileceğini görürüz.

Kısa bir sürede yararlı bir hâle getirilebilecek hayvanların arasında, uzaktan köpekle akrabalığı bulunan tilki de ön sırayı alır. Kötü şöhreti bu hayvanı gereği kadar tanımamızı önlemiş, değerini yanlış bilmemize sebebiyet vermiştir. Bu arada avcılarının abartılmış hikâyeleri de bu yanılmaya yardımcı olmuştur.

Avcılar bu hayvana zararlı olduğundan çok kendi avları olan tavşan ve benzeri canlılara zararı dokunduğu için düşmandırlar. Zavallı tilki de böylece gür kürkü ve kuyruğu nedeniyle katliam devresinde hiç acımayan avcılarının kurşunlarına hedef olur. Avcılara sorulacak olursa kendilerini haklı çıkartacak çok sebepler bulurlar. Bir defa tilki yalnız av hayvanıyla beslenir ve kümes hayvanlarının baş düşmanıdır. İşte bu nedenle avcılar yaptıkları işi bir dayanışma olarak düşünürler ve özellikle çiftçileri koruduklarına inanırlar.

Bazı bilim insanlarının araştırma sonuçları ise çok ilginçtir. Tilki her ne kadar besinin bir kısmını tavşan ve sülün gibi av hayvanlarını yemekle sağlıyorsa da küçük ve orta boydaki kemiricileri imha etmekle tarıma büyük yarar sağladığı da bir gerçektir.

Bu kürklü hayvanın dağ keçisi ve yabanî tekenin etini çok sevdiği doğrudur. Ne var ki kurbanları daima ihtiyar veya ölüme terkedilmiş olanlardır. Geviş getirenlere karşı olan saldırganlığı ise bu hayvan türlerini tüketici olmaktan çok uzaktır.

Tilki, besinine oldukça geniş sayıda zararlı böcek türlerini de dâhil eder. Böylece kuru ve ormanlarda bir nevi sıhhi temizlik işlemini yapar. Bu hayvanın hastalık veya kaza sonucu ölmüş hayvan leşlerini yemesi de vebayı ortadan kaldıran ayrı bir yararlı yönüdür. Özellikle tarım ve insan sağlığı yönünden bu kadar faal bir yararlılık örneği olan tilkiyi geceleri çalmış olduğu birkaç tavuk veya tavşan için hoş görmek gerekir. Bu durumda hiçbir hayvanı tam olarak yararlı veya zararlı sınıfa sokmak mümkün değildir.

Şu veya bu türdeki av hayvanlarına “zararlıdır” damgasını vurabilmek için oldukça geniş bir inceleme gerekir. Yoksa dış görünüşüne bakıp insanın kendince kurmuş olduğu düzene zararı var diye zararlıların öldürülmesi tabiat dengesini bozucu bir işlem olur.

Böylece tabiatı ilmi bir şekilde ve çok yakından incelemenin önlemini kavramış oluruz. Yüzyıllardır vahşi hayvan damgasını vurmuş olduğumuz tilki sansar, kokarca, kartal, atmaca, baykuş ve benzeri birçok hayvanın zannedildiği gibi zararlı olmadığını görmüş oluruz.

1. ÇALIŞMA

Aşağıda sözlük anlamları verilen sözcükleri cümle içerisinde kullanınız. Bu sözcüklerin metindeki anlamlarıyla kurduğunuz cümlelerdeki anlamlarını karşılaştırınız.

evcilleştirmek: Evcil bir duruma getirmek, ehlileştirmek.

geviş: Bazı hayvanların yutmuş olduğu yiyeceği ağzına getirip yeniden çiğnemesi.

sıhhi: Sağlıkla ilgili, sağlığa yarar.

veba: Hasta farelerden insana geçen bir mikrobun oluşturduğu bulaşıcı, öldürücü bir hastalık.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metnin konusunu aşağıdaki noktalı yere yazınız.

.....

2. Yazarın doğayla ilgili izlenimleri nelerdir?
3. Bu metinde hangi hayvanlardan bahsedilmiştir? Yaşadığınız çevrede bunlardan hangileri vardır?
4. Okuduğunuz metinde hayvanlar, yararlı ve zararlı olarak iki sınıfa ayrılmıştır. Buna göre aşağıda verilen hayvanların insan yaşamına faydalarını ve zararlarını okuduğunuz metinden hareketle belirleyiniz.

	Yararları	Zararları
Tilki		
Serçe		
Yılan		

5. Doğadaki canlıların birbiriyle ilişkisi nedir? Bu ilişki doğal yaşamın sürmesinde denge oluşturuyor mu?
6. Okudunuz metinden tilkinin özellikleriyle ilgili çıkarımlarda bulunarak bunlardan iki tanesini aşağıya yazınız.

1	
2	

3. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metnin yardımcı fikirlerini belirlemeye yönelik bir soru cümlesi ve bu sorunun cevabını aşağıdaki tabloya örnekteki gibi yazınız.

	Soru	Cevap
Örnek	Tilki evcilleştirilebilir mi?	Evet, küçük yaşlarda evcilleştirilebilir.
1. Soru		

BİLGİ KUTUSU

Makale

Belirli bir konuda, bir görüşü, bir düşüncüyü savunmak ve kanıtlamak için kaleme alınan yazılara makale denir. Gazete ve dergilerde yayımlanır. Bilim insanları yaptıkları çalışmaların sonuçlarını bilim dünyasına ve geniş kesimlere duyurabilmek için araştırma sonuçlarını yayımlarlar.

Makalenin Özellikleri

- 📌 Güncel ve bilimsel konular ele alınır.
- 📌 Bilgi vermek ve öğretmek amacıyla yazılır.
- 📌 Nesnel bir bakış açısıyla yayımlanır.
- 📌 Açık ve öz bir anlatım benimsenir.
- 📌 Araştırmaya ve gözleme dayalıdır.
- 📌 Konuyu ilgilendiren diğer kaynaklardan yararlanır.
- 📌 Kanıtlanabilir ve kaynağı belirtilmiş bilgilere yer verilir.
- 📌 Açıklayıcı, tartışmacı gibi anlatım biçimleri kullanılır.

4. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metinle ilgili olarak verilen aşağıdaki ifadeleri değerlendiriniz. Bunlardan doğru olanlara “D”, yanlış olanlara ise “Y” yazınız.

İfadeler

- Bu metnin alındığı kaynak belirlidir.
- Metinde kurgusal unsurlara yer verilmiştir.
- Metinde ileri sürülen “Hiçbir hayvan kat’i bir şekilde yararlı veya zararlı değildir.” görüşü örneklerle ispatlanmaya çalışılmıştır.
- Metinde ortaya konulan düşünceler bilimsel verilerle desteklenmiştir.
- Metinde ağırlıklı olarak açıklayıcı ve tartışmacı anlatım biçimleri kullanılmıştır.

Doğru Yanlış

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

BİLGİ KUTUSU

Geçiş ve Bağlantı İfadeleri

Okuduğunuz metinde geçen “Böylece tabiatı ilmî bir şekilde ve çok yakından incelemenin önemini kavramış oluruz.” cümlesindeki “böylece” sözcüğü geçiş ve bağlantı ifadesidir. Bu ifade anlatılanların bitirildiğini ifade eder. Bunun dışında daha önceki sınıflarda öğrendiklerinizle birlikte “oysaki, başka bir deyişle, özellikle, kısaca, böylece, ilk olarak ve son olarak” gibi sözcükler de geçiş ve bağlantı ifadeleridir. Anlatımda bir düşünceden başka bir düşünceye geçildiğini gösteren bu ifadeler cümleler arasında yönlendirme ya da bağlantı kurarlar. Bu ifadelerin kullanıldıkları metinlere katkısı şunlardır:

Oysaki	Aralarında karşıtlık, aykırılık bulunan iki cümleyi “tersine olarak, aksine” anlamlarıyla birbirine bağlar.
Başka bir deyişle	Söze açıklama getirmek için kullanılır.
İlk olarak	Öncelikli yapılacak olanları belirtmek için kullanılır.
Özellikle	Vurgulamak istenilen durumu belirtmek için kullanılır.
Son olarak	Anlatılanların bitirildiğini ifade eder.
Kısaca	Açıklama getiren, özet anlamı kazandıran ifadedir. Kendinden önceki cümle veya cümleleri özet veya sonuç cümlesine bağlar.
Böylece	Açıklama getiren, özet anlamı kazandıran ifadedir. Kendinden önceki cümle veya cümleleri özet veya sonuç cümlesine bağlar.

5. ÇALIŞMA

Aşağıdaki parçalardaki geçiş ve bağlantı ifadelerini belirleyerek bunların metnin anlamına katkısını değerlendiriniz.

Tilki, besinine oldukça geniş sayıda zararlı böcek türlerini de dâhil eder. Böylece kuru ve ormanlarda bir nevi sihi temizlik işlemini yapar. Bu hayvanın hastalık veya kaza sonucu ölmüş hayvan leşlerini yemesi de vebayı ortadan kaldıran ayrı bir yararlı yönüdür. Özellikle tarım ve insan sağlığı yönünden bu kadar faal bir yararlılık örneği olan tilkiyi geceleri çalmış olduğu birkaç tavuk veya tavşan için hoş görmek gerekir. Bu durumda hiçbir hayvanı tam olarak yararlı veya zararlı sınıfa sokmak mümkün değildir.

Bu iddiamızı şöyle bir örnekle açıklayabiliriz: Mayıs böceği ve benzeri zararlı böcekleri yok etmesi nedeniyle serçe, özellikle tarım alanında çok yararlı bir kuş olarak tanınır.

İşte bu nedenle avcılar yaptıkları işi bir dayanışma olarak düşünürler ve özellikle çiftçileri koruduklarına inanırlar.

.....
.....

6. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümleleri kutucuktaki ifadelerden biriyle neden-sonuç bildiren bir cümle hâline getiriniz.

çünkü

için

bu nedenle

nedeniyle

bu sebeple

bundan dolayı

bunun için

- Yanıma şemsiye aldım ..... hava yağmurlu.
- Tarlayı vaktinde suladığım ..... bu sene iyi ürün aldım.
- Dün sabah otobüsü kaçırmış ..... işe geç kaldı.
- İş yerinde çok çalıştı ..... eve gelince hemen uyuyakaldı.

BİLGİ KUTUSU

Anlatım Biçimleri

Sosyal bir varlık olarak kendimizi ifade etme, duygu, düşünce ve hayallerimizi; tanık olduğumuz ya da duyduğumuz olayları söz ya da yazı ile bir başkasına aktarma gereği duyarız. Anlatımın temel amacı ele alınan konuda bilgi vermek ya da karşımızdakilerde güzellik duygusu uyandırmaktır. Anlatımımızı da bu amaçlar doğrultusunda gerçekleştiririz; söyleyeceklerimizi anlatımın amacımıza göre yönlendirir, biçimlendiririz. Belirlediğimiz amaca göre de açıklayıcı, tartışmacı, öyküleyici ya da betimleyici anlatım biçimlerinden birini kullanırız.

Açıklayıcı anlatım, bir konu üzerinde bilgi vermek, herhangi bir düşünceyi aydınlatmak üzere yapılan anlatım türüdür. Makale, fıkra, eleştiri ve deneme gibi bilgilendirici metinlere özgü bir anlatım biçimidir. Açık, anlaşılır bir dil kullanılır, öznellikten kaçınılır, nesnel ifadelerle yer verilir. Soyutlamalardan, kişiselikten kaçınılır.

Okuduğunuz “Tilki” adlı metin bilgi vermek amacıyla oluşturulduğu için açıklayıcı anlatıma ağırlık verilmiştir. “Hayvanlar, bilindiği gibi yararlı ve zararlı olarak iki sınıfa ayrılırlar.” cümlesinde olduğu gibi açık, anlaşılır bir dille, nesnel ifadelerle ele alınan konuda okura bilgi verilmiştir.

Tartışmacı anlatım, herhangi bir düşünceyi savunmak; karşımızdakilerin daha önceki duygu, düşünce, davranış ve kanılarını değiştirerek onları ileri sürdüğümüz düşünceye inandırmak amacıyla kullandığımız bir anlatım yoludur. Açıklayıcı anlatıma benzer ama ondan farklı özellikler taşır. Bu anlatım biçiminde savunulan ve karşı çıkılan görüşlere yer verilir. Ele alınan, ispatlanmak veya çürütülmek istenen düşünce açıklanır; Karşı görüşün neden doğru olmadığı ortaya konur, savunulan görüşün neden haklı olduğunu ispata çalışılır. Bazen sorular sorulur ve bu sorulara cevaplar aranır. Bu durum anlatıma sohbet havası kazandırır.

“Şimdi bütün bu olaydan oldukça ilginç bir sorun ortaya çıkıyor. Acaba tilki bazı yararlar sağlayacak bir hayvan mıdır?”

Hayvanlar, bilindiği gibi yararlı ve zararlı olarak iki sınıfa ayrılırlar. İnsanlar da bunların ilkini korur diğeriyle de savaşır. Ancak hiçbir hayvan kati bir şekilde yararlı veya zararlı değildir. Zararlı bir hayvanın yarar, yararlı bir varlığın ise zarar verdiği görülmemiş bir şey değildir.

Bu iddiamızı şöyle bir örnekle açıklayabiliriz: Mayıs böceği ve benzeri zararlı böcekleri yok etmesi nedeniyle serçe, özellikle tarım alanında çok yararlı bir kuş olarak tanınır. Ne var ki yılın bazı devrelerinde tahıl yemeğe olan ihtiyacı nedeniyle zararlı olur.

Zararlı olarak bildiğimiz ve kendimizi ondan koruduğumuz yılan ise hiç de yararsız bir hayvan sayılmaz. Zira büyük zararları olan fareleri ve tarlalara geniş ölçüde zarar veren diğer kemiricileri yok etmeleri bakımından büyük faydaları vardır.”

Okuduğunuz “Tilki” adlı metinde açıklayıcı anlatımın yanı sıra tartışmacı anlatıma da yer verilmiştir. Yukarıda bu metinden alınan bölümde tilki gibi hayvanların zararlı mı yoksa yararlı mı oldukları tartışılmıştır. Okurun bu konuda yerleşmiş görüşlerini değiştirip onları zararlı olarak bilinen hayvanların aslında insanlar için çok faydaları olduğu görüşüne inandırmaya çalışılmıştır.

“Öyküleyici” ve “betimleyici” anlatım biçimleri konu anlatımı için 2. temadaki “Oğuz Kağan” adlı metni inceleyiniz.

7. ÇALIŞMA

a. Aşağıdaki metinleri inceleyerek bunların hangisinde açıklayıcı, hangisinde tartışmacı anlatım biçiminin kullanıldığını belirtiniz.

* Çağdaş Türk Edebiyatının ünlü yazarı Reşat Nuri Güntekin'in en önemli eserlerinden biri de "Çalikuşu" romanıdır. 1922 yılında yazılan bu roman Türk edebiyatının en çok tanınan ve sevilen klasik eserleri arasında yer alır. Romanın ana kahramanı Feride adlı idealist bir genç kızdır. Roman ağırlıklı olarak Anadolu'da geçer ve arka planda Osmanlı'nın son yıllarını anlatır. Eser romanın ana kahramanı Feride'nin hatıra defteri şeklinde yazılmıştır.

.....

* Gittiğim bir kursta öğretmen para mutluluk getirir mi yoksa getirmez mi, ne düşünüyorsunuz diye bize sordu. On kişilik gruptan kimse de getirmez demedi. Çok da şaşırmadım ama gelecek adına biraz kaygılandım. Para elbette yaşamak için en gerekli araçtır hatta günümüzde amaç hâline geldiği de doğrudur. Para, satın alabileceğiniz her şeyi size getirir ama sağlık getirmez, aşk getirmez, huzur getirmez. Mal mülkse sizin için önemli olan, ev, araba, lüks ise tabii mutlu olursunuz. Ama daha farklıysa yaşam biçiminiz, daha o zaman normal şartlarda kazandığınız para sizi mutlu eder. Geçinebiliyorsanız ve kenara biraz koyabiliyorsanız idealdir. Paranın insana mutluluk getirip getirmeyeceği bana göre, mutluluktan ne anladığınıza bağlıdır.

.....

b. "Kalem nedir?" sorusunu açıklayıcı anlatım biçimini kullanarak cevaplayınız?

.....

.....

.....

.....

c. "Nükleer enerji gerekli midir?" sorusunu tartışmacı anlatım biçimini kullanarak cevaplayınız?

.....

.....

.....

YAZMA

1. ÇALIŞMA

Günlük hayatınızdan ve yaşadığınız çevrede meydana gelen bir olaydan hareketle doğa ve evren temasıyla ilgili bir haber metni hazırlayınız. Haber yazıları, gün içinde meydana gelen, önemi bulunan olay ve gelişmeleri konu alan yazılardır. Bu yazılar gazetelerde yer alır. Gazetenin en önemli haberi büyük boyutlarda ve manşette verilir. Gazete haberinde, haberin başlığı, haber başlığının hemen altında bir iki cümle ile haberin özetlendiği metin, haberle ilgili ayrıntılar yer alır. Anlatımı desteklemek için grafik ve tablo kullanılır.

İşlem Basamakları	Öneriler
Çevrenizde gelişen ve haber değeri taşıyan olaylardan ya da ilginizi çeken konulardan birini seçiniz. Konuyla ilgili bilgi toplayınız.	Seçtiğiniz konu ilginç olmalı, toplumun genelini ilgilendirmeli ve haber değeri taşımalıdır.
Haberinizle ilgili bilgileri 5N 1K kuralına göre değerlendiriniz. Yazınızda kullanacağı bilgileri belirleyiniz.	Haberinizle ilgili bilgileri toplarken aşağıdaki sorulara cevaplar arayınız. <ul style="list-style-type: none"> • Olay nedir? • Olay nerede olmuştur, nerede geçmiştir? • Olay nasıl gerçekleşmiştir? • Olay ne zaman gerçekleşmiştir? • Olayla ilgili kişi ya da kişiler kimdir? Ulaştığınız bilgileri not alınız.
Haberinizin girişini yazınız.	Haberinizin girişini yazınız.
Haberinizin gövdesini yazınız.	Haberinizin gövdesini yazınız.
Haberinizde uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanınız.	“Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, kısaca, böylece, ilk olarak ve son olarak” gibi geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanmaya çalışınız.
Haberinizin başlığını yazınız.	Haberinizin başlığını yazınız.
Haberinizi okuyarak gerekli düzeltmeleri yapınız ve düzenleyiniz.	Haberinizi okuyarak haberinizi dil bilgisine dayalı anlatım bozuklukları, yazım ve noktalama kuralları bakımından gözden geçirin. Gerekli düzeltmeleri yapınız.

1. Tema: Doğa ve Evren

Yazdığınız haberi çevrenizdeki kişilerle ya da sosyal medya ortamlarında paylaşınız.

Paylaşımlarınızın hukuki ve ahlaki sorumluluğunun size ait olduğunu unutmayınız.

Haber Başlığı	
Haberin Giriş Bölümü	.....
	.....
	.....
	.....
Haberin Gövde Bölümü	.....
	.....
	.....
	.....
	.....
	.....

Değerlendirme Formu

Bu haber yazma çalışması kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

İfadeler

Doğru Yanlış

Seçtiğiniz konu/olay haber değeri taşıyor mu?	☐	☐
5N 1K sorularını cevaplandırdınız mı?	☐	☐
Haberinizin girişini yazdınız mı?	☐	☐
Haberinizin gövdesini yazdınız mı?	☐	☐
Haberinizde uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandınız mı?	☐	☐
Haberinizin başlığını yazdınız mı?	☐	☐
Haberinizi okuyarak gerekli düzeltmeleri yaptınız mı?	☐	☐
Haberinizi paylaştınız mı?	☐	☐

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

2. ÇALIŞMA

Doğamızı korumak için Türkiye'de çeşitli sivil toplum kuruluşları faaliyet göstermektedir. Bu kuruluşlardan biri de TEMA vakfıdır. Bu vakıf Anadolu'da yaşanmakta olan erozyon ve çölleşme tehlikesine kamuoyunun dikkatini çekmek amacıyla 1992 yılında kurulmuştur. Diğer sivil toplum kuruluşları gibi "TEMA" vakfı da gönüllü katılımcılarla birtakım etkinlikler, projeler düzenlemektedir. Bunlara katılmak için başvuru formu doldurulması gerekmektedir. Siz de bu etkinlik ya da projelerin birinde görev almak isterseniz aşağıda verilen formu yönergelere uygun olarak doldurunuz.

TEMA VAKFI GÖNÜLLÜ BAŞVURU FORMU (0 - 17 YAŞ)

Lütfen aşağıdaki formu **velinizin onayıyla eksiksiz ve okunaklı** olarak doldurunuz.

Başvuru Tarihi: .....

TEMA Temsilciliği Türü: (Bu bölüm TEMA temsilcisi tarafından doldurulacaktır. Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

İl Temsilciliği İlçe Sorumluluğu Mahalle/Belde/Köy Sorumluluğu Genç TEMA

TEMA Temsilciliği: .....

KİŞİSEL BİLGİLER

Ad ve Soyad: ..... **Doğum Tarihi:** ...../...../.....

T.C. Kimlik No: ..... **Cinsiyet:** Erkek Kadın

İLETİŞİM BİLGİLERİ

E-posta: ..... **Cep Telefonu:** .....

(Sizin cep telefonunuz ve/veya e-posta adresiniz yoksa lütfen velinizin bilgilerinizi yazınız.)

Açık Adres: (Belirteceğiniz adrese Gönüllü Kartınız ve Gönüllülük Rozetiniz gönderilecektir. Lütfen eksiksiz doldurunuz.)

.....

İl: ..... **İlçe:** ..... **Ülke:** .....

EĞİTİM BİLGİLERİ

Eğitim Durumu: Okul Öncesi Anaokulu Öğrencisi İlkokul Öğrencisi
 İlkokul Mezunu Ortaokul Öğrencisi Ortaokul Mezunu
 Lise Öğrencisi Lise Mezunu Üniversite Öğrencisi

Öğrenci ise Okulu: ..... **Bölümü:** .....

Oğlum / Kızım .....'nın velisi olarak TEMA Gönüllüsü olmasını onayladığımı beyan ederim.

Veli Ad-Soyad* : Anne ..... Baba .....

İmzası : Anne ..... Baba .....

Yasal Veli Ad-Soyad** : .....

İmzası : .....

* Anne ve baba tarafından birlikte imzalanacaktır.** Zorunlu nedenlerin varlığı halinde hukuken belirlenmiş veli tarafından imzalanacaktır.

YAŞ ARALIĞINIZI VE GÖNÜLLÜLÜK BAĞIŞINIZI BELİRTİNİZ:

0 - 13 yaş arası 10 TL
(14 yaşına geldiğinizde kaydınızı yenilemeniz gerekmektedir)

14 - 24 yaş arası 10 TL
(25 yaşına geldiğinizde kaydınızı yenilemeniz gerekmektedir)

DİNLEME / İZLEME

1. ÇALIŞMA

www.eba.gov.tr adresinden “Türkiye’de Doğal Afetler” adlı videoyu not alarak dinleme yöntemini kullanarak izleyiniz ve aşağıdaki soruları bu videoya göre cevaplandırınız.

	Sorular	Cevaplarım
1.	Videonun konusu nedir?	
2.	Videonun ana fikri nedir?	
3.	Videonun hazırlanış amacını belirtiniz.	
4.	İzlediğiniz videoya hangi başlıkları önerirdiniz?	
5.	Sizce bu videoda verilen bilgiler tutarlı ve güvenilir midir? Niçin?	
6.	Türkiye’de görülen doğal afetler nelerdir?	
7.	Türkiye’de hangi doğal afet en büyük riski taşımaktadır?	
8.	Orman yangınları doğal afet midir?	
9.	Türkiye hangi deprem kuşağında yer almaktadır?	
10.	Türkiye’deki yaşanmış büyük depremler nerede ve ne zaman olmuştur?	
11.	Sel ve heyelanların insan yaşamına ve çevreye zararları nelerdir?	
12.	Türkiye’de çığ riski en çok hangi bölgede görülmektedir?	
13.	Videoda verilen bilgiler arasında birbirleriyle çelişkili olanlar var mıydı?	
14.	Konuşmacıların jest ve mimiklerinden hangi mesajları çıkardınız.	

KONUŞMA

1. ÇALIŞMA

Baharın gelişiyle ilgili hazırlıklı konuşma hazırlayınız ve yakın çevrenizdeki kişilerle sözlü olarak paylaşınız. Konuşma stratejilerinden birini (yaratıcı, güdümlü, empati kurma, tartışma, ikna etme ve eleştirel konuşma) seçerek konuşmanızı buna göre hazırlayınız.

Konuşmanızla ilgili bir sunu hazırlayınız. Düşüncelerinizi mantıksal bir bütünlük içinde sunmaya; görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanmaya özen gösteriniz. Sözcükleri anlamlarına uygun kullanmaya; yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz. Konuşmanızda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanmaya çalışınız. Konuşmanızı aşağıdaki “Değerlendirme Formu”na göre değerlendiriniz.

2. ÇALIŞMA

Bir yakınına bir fıkra anlatınız. Anlatımınızda beden dilinizi etkili bir şekilde kullanınız. Anlatımınızı aşağıdaki “Değerlendirme Formu”na göre değerlendiriniz.

Değerlendirme Formu

Hazırlıklı konuşma ve fıkra anlatma çalışması kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.		
Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçelerini kullandım.		
Anlatım sırasında dinleyicilerle göz teması kurdum.		
Fıkrayı anlatırken içten ve samimi bir dil kullandım.		
Fıkradaki olayı akıcı ve anlaşılır bir dille, vurgu ve tonlamayla anlattım.		
Fıkrayı konuya, ortama ve fıkrayı anlattığım kişiye göre uyarlayarak anlattım.		
Fıkrayı anlatırken jest ve mimiklerimi kullandım.		
Fıkrayı anlatırken uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullandım.		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

1. TEMA
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

1. O günü görmek için sade bekleyeceğiz,
Göreceğiz bir sabah yeşil tomurcukları.
Hazırlanıyor gibi gökyüzü, ufuk, deniz,
Bir sabah dökülecek baharların baharı.

Bu dizelerle ilgili,

- I. “Bahar” teması işlenmiştir.
II. İntak (konuşurma) sanatı vardır.
III. İki dizelik kümelerden oluşmuştur.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I, II ve III

2. Ülkemizde kırsal yerleşimlerin büyük çoğunluğu plansız yerleşimler şeklinde ve her an doğal afetlerin etkisi altındadır. Yerleşim yerlerini etkileyen doğal afetlerin başlıcaları; deprem, çığ, sel ve su baskınları olup birçok mal ve can kaybına neden olabilmektedir.

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Doğal afet konusu ele alınmıştır.
B) Öyküleyici anlatım biçimi kullanılmıştır.
C) Bilgi vermek amacıyla yazılmıştır.
D) Nesnel bir bakış açısıyla yayımlanmıştır.

3. Aşağıdakilerin hangisi, haber yazılarında kullanılan “5N 1K” kuralının açılımında yer almaz?

- A) Nerede
B) Ne zaman
C) Ne kadar
D) Kim

4. Kimi atasözleri sosyal olayların nasıl oldıklarını uzun bir gözlem ve deneme sonucu olarak yansızca bildirir.

Aşağıdakilerin hangisi bu duruma örnek verilemez?

- A) Komşunun tavuğu komşuya kaz görünür.
B) Minareyi çalan kılıfını hazırlar.
C) Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek içter.
D) Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.

5. Ali, deniz kıyısında bulunan bir kasabada yaşamaktadır. Özellikle yaz aylarında tatilcilerin çevreyi kirlettiklerini; alışveriş poşetlerini, pet şişeleri denize attıklarını gözlemlemiştir. Bu sorunla ilgili gözlemlerini Belediye Başkanı'na aktarır. Turizmin kasabaya ekonomik katkısını engellemeden ona birtakım çözüm önerilerinde bulunur. **Aşağıdakilerden hangisi Ali'nin önerdiği çözüm yollarından biri olamaz?**

- A) Alışveriş poşeti yerine bez çanta kullanmak
- B) Kasabaya turistlerin girmesini yasaklamak
- C) Suları cam şişelerde satmak
- D) Çevre bilinciyle ilgili afişler hazırlamak

6. Ben insanlara şiiirlerimi okutup ne anladıklarını sorarım ve hepsi farklı bir anlamdan bahseder; işte okur böylece şiiiri büyütür.

I
II
III
IV

Bir böyle katkısı vardır okurun, bir de her okur bir ucundan tutar şiiirin.

Bu parçada altı çizili sözcüklerden hangisi geçiş ve bağlantı ifadesidir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

7. **Aşağıdakilerden hangisi konuşma anında dikkat edilmesi gereken hususlardan biri değildir?**

- A) Dinleyicilerle göz teması kurmak
- B) Akıcı ve anlaşılır bir dil kullanmak
- C) Jest ve mimikleri yerinde kullanmak
- D) Duraklamadan hızlı ve acele konuşmak

8. “Büyük bir balık yakalayacağı sanki içime doğmuştu.” **cümlesindeki altı çizili ifadenin anlamı aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Bir işin yapıldığını bilme
- B) Bir işi başkasından duyma
- C) Bir işin olacağını sezinleme
- D) Bir işten dolayı sevinme

9. Amerikan Havacılık ve Uzay Dairesinden (NASA), kuyruklu yıldızın Kızıl Gezegen'in 140 bin kilometre yakınından, saatte 202 bin 767 kilometre hızla geçeceğini açıkladı.

Milyon yılda bir görülen gök olayı, hâlihazırda Mars yörüngesinde bulunan uzay araçları tarafından izlenecek. (www.trthaber.com)

Bu parçayla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Güncel bir olayın ele alındığı
- B) Öznel bir anlatıma sahip olduğu
- C) Gerçeklere dayandırıldığı
- D) Açık ve duru bir dil kullanıldığı

10. Tarih boyunca insanlar nehir veya göllerin yakınındaki şehirlere yerleşmiş veya şehirleri buralara kurmuştur. Birçok durumda akıntular temiz suyu getirip kirliliği götürmüştür. Şehir büyüdükçe, temiz suya ve kirli suyu boşaltmaya genel ihtiyaç da onunla birlikte büyümüştür. Orta Çağ'da, şehirlerden geçen birçok Avrupa nehri doğal bir kanalizasyon sistemi vazifesi görmüştü. 18. yüzyılda başlayan sanayileşmeyi takiben, nehirler aynı zamanda sanayinin saldırdığı kirliticileri de almaya başladı. Kuyusu olmayanlar suyu nehirden almak zorundaydı ve bu her gün çoğunlukla kadınlar ve çocuklar tarafından yapılan zahmetli bir işti.

Bu parça aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Öykü
B) Roman
C) Makale
D) Deneme

11. Yalnız yaşamının bir tek amacı vardır sanıyorum; o da daha başıboş, daha rahat yaşamak. Fakat her zaman, buna hangi yoldan varacağımızı pek bilmiyoruz. Çok kez insan dünya işlerini bıraktığını sanır oysaki bu işlerin yolunu değiştirmekten başka bir şey yapmamıştır. Bir aileyi yönetmek bir devleti yönetmekten hiç de kolay değildir. Ruh nerede bunalırsa bunalsın, hep aynı ruhtur; ev işlerinin az önemli olmaları, daha az yorucu olmalarını gerektirmez. Bundan başka, saraydan ve pazardan el çekmekle hayatımızın baş kaygılarından kurtulmuş oluyoruz.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Tartışma
B) Tanık gösterme
C) Açıklama
D) Öyküleme

12. Gün içinde meydana gelen, önemi bulunan olay ve gelişmeleri konu alan yazılardır. Bu yazılar gazetelerde yer alır. 5N 1K tekniği ile oluşturulur.

Bu parçada tanımlanan yazı türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Haber yazıları
B) Makale
C) Deneme
D) Fıkra

13. Bilgehan, yaz kampı için Ankara Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğüne başvurmuştur. Ondaki ilk olarak bir başvuru formu doldurması istenmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu formda istenilen bilgilerden biri olamaz?

- A) T.C. kimlik no
B) Yakın arkadaşları
C) Adı soyadı
D) Adres

2. TEMA

MİLLÎ KÜLTÜRÜMÜZ

Olamam
Dükkânlarına Alâmet Koyan Çarşı Esnafı
Oğuz Kağan Destanı
Oğuz Kağan
(Dinleme / İzleme Metni)

ANAHTAR KAVRAMLAR

Bayrak Sevgisi
Öyküleme

Fiilimsi
Betimleme

Mısır Çarşısı
Cümlenin
Ögeleri

Ana Düşünçe
Hazırlıksız
Konuşma

Destan
Türk Kültürü

OKUMA

Hazırlık

1. Bayrak sevginizi nasıl gösterirsiniz?
2. Arif Nihat Asya'nın "Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor" şiirini genel ağ'dan dinleyiniz.
3. Aşağıdaki şiirin görselini ve başlığını inceleyerek şiirin temasını tahmin ediniz.

Aşağıdaki şiiri ezberleyiniz ve tür özelliklerine uygun biçimde okuyunuz.

OLAMAM

Bir çocuksam

Kucaksız,

Oyuncaksız;

Bir delikanlıysam

Atsız.

Pusatsız

Olabilirim...

Bayraksız olamam!

Taşıp yirmi yaş dileklerinden

Ufuk ufuk süzülen

Bir gemiyim ben...

Rüzgârsız kalabilirim.

Yelkensisiz olabilirim...

Bayraksız olamam!

Eşsizsem, yalnızsam:

Kısmetini bekleyen bir genç kızsam

Ve gelirse, eğer mutlu günüm

Yapılırsa bir gün düğünüm

Telsiz, duvaksız olabilirim...

Bayraksız olamam!

-İster erkek, ister kadın-

Çocuğuyum bu vatanın

Ve gazada can borcuyum...

Serhatte kale burcuyum...

Susuz olabilirim.

Uykusuz olabilirim.

Bayraksız olamam!

(...)

Arif Nihat Asya

Kökler ve Dallar

1. ÇALIŞMA

Aşağıda verilen sözcüklerin anlamını metinden hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu “Türkçe Sözlük”ten kontrol ediniz.

	Tahminim	Sözlük Anlamı
pusat	.....	.....
gaza	.....	.....
serhat	.....	.....

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları şiire göre cevaplayınız.

- Okuduğunuz şiirin temasını belirleyiniz.
- Söyleyici, bayrak sevgisini nasıl dile getiriyor?
- Şair, “Bayraksız olamam!” sözü ile ne anlatmak istemiştir?
- Okuduğunuz şiirde şair, bayrak sevgisi ile kendi yaşantısı arasında nasıl bir ilişki kurmuştur?
- Taşıp yirmi yaş dileklerinden

Ufuk ufuk süzülen

Bir gemiyim ben...

Altı çizili dizede aşağıdaki edebî sanatlardan hangisine yer verilmiştir?

- A) Benzetme (teşbih)   B) Kişileştirme (teşhis)
C) Konuşturma (intak)   D) Karşıtlık (tezat)

3. ÇALIŞMA

Şiirin içeriği ile ilgili iki soru yazarak bu soruları cevaplayınız.

1. Sorum: .....
Cevabım: .....
2. Sorum: .....
Cevabım: .....

4. ÇALIŞMA

a. Okuduğunuz “Olamam” adlı şiire farklı bir başlık koymak isteseydiniz,

1. Vatansız Olmaz 2. Akın 3. Bir Bayrak Altında 4. Bayraksız Yaşayamam

ifadelerinden hangisi sizce daha uygun bir başlık olurdu? Bu başlığı neden seçtiğinizi açıklayınız.

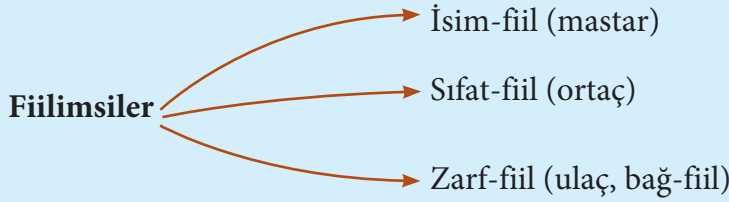
b. Türk milleti için “Bayrak” nasıl bir değer taşımaktadır? Görüşlerinizi aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

BİLGİ KUTUSU

Fiilimsiler (Eylemsiler)

Fiil kök ya da gövdelerine belirli ekler getirilerek türetilen sözcüklere denir. Fiilimsiler, anlamları ve görevleri bakımından üçe ayrılır:

Fiilimsiler, fiillerin dönüşmüş şekilleridir; sıfata dönüşüyorsa sıfat-fiil; zarfa dönüşüyorsa zarf-fiil; isme dönüşüyorsa isim-fiildir. Örneğin “Ahmet ders çalışıyor.” cümlesinde “çalış-“ fiili kullanılmıştır. Bu fiilden fiilimsiler türetebiliriz: çalışan, çalışarak, çalışma. Bu sözcükleri,

“Ders çalışan çocuklar daha başarılı olur.” cümlesinde sıfat-fiil,

“Çalışarak başarılı oldu.” cümlesinde zarf-fiil,

“Ders çalışmayı çok seviyor.” cümlesinde isim-fiil olarak kullanabiliriz.

Fiilimsilerin Özellikleri

- 👉 Fiilimsiler fiil kök ya da gövdelerine gelen eklerle oluşur.
- 👉 İsim, sıfat, zarf görevinde kullanılır.
- 👉 Fiilimsiler, fiiller gibi olumsuzluk ekini alabilir.
- 👉 Fiilimsiler, kişi ve zamana bağlı olmadan kullanılır.

ÖRNEK

Araba sürmeye başladığım ilk zamanlarda, Karaağaç'ın hep bağ arasında geçen dar, bozuk yollarından Çelebi'nin Kayseri asfaltına çıkarken bir çoban çeşmesi vardı.

Bu cümledeki altı çizili sözcükler fiilimsidir.

sürmeye (isim-fiil)

geçen (sıfat-fiil)

çıkarken (zarf-fiil)

5. ÇALIŞMA

Taşıp yirmi yaş dileklerinden

Rüzgârsız kalabilirim.

Ufuk ufuk süzülen

Yelkensiz olabilirim...

Bir gemiyim ben...

Bayraksız olamam

Okuduğunuz şiirden alınan bu parçadaki fiilimsileri belirleyerek bunların türlerini yazınız.

Fiilimsi	Türü

6. ÇALIŞMA

Hep birlikte caddeye **inince** bir süre yürüdük, heyeti **karşılama** için arabaların etrafında **bekleyen** kadın ve erkeklere biz de katıldık.

Yukarıdaki cümlede renkli yazılan sözcüklerden eylemin yapılaş zamanını bildiren ..... sözcüğü zarf-fiil, bir eylemin adı olan ..... sözcüğü isim-fiil, varlıkları niteleyen sözcüğü ise ..... sıfat-fiildir.

Bu anlatımda boş bırakılan yerleri uygun sözcüklerle doldurunuz.

7. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “doğramak” sözcüğü fiilimsidir? İşaretleyiniz.

• Bir kenarda kebabçılar mangallarını yakmışlar, ellerindeki bıçaklarla etleri doğramaya girişmişlerdi.	
• Bir kenarda kebabçılar mangallarını yakmışlar, ellerindeki bıçaklarla etleri doğramışlardı.	

Hazırlık

1. Çevrenizde han, bedesten (kapalı çarşı), kervansaray gibi tarihî yapıları ziyaret ediniz. Bu tür yapıların niçin inşa edildiğini geziniz sırasında oradaki görevlilere ya da çalışanlara sorunuz.

2. Genel ağdan www.misircarsisi.org.tr sitesini ziyaret ederek “Mısır Çarşısı”nın millî kültürün tanıtımında nasıl bir önemi olduğunu belirtiniz.

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek ve not alarak okuyunuz.

DÜKKÂNLARINA ALÂMET KOYAN ÇARŞI ESNAFI

İstanbul esnafının çoğu öteden beri bir semtte toplanırlardı. Hasırcılar, kurukahveciler, kürkçüler, çadırcılar, bakırcılar, zahireciler, yağlıcılar balmumcular, örücüler, gümüş ve altın eritip satanlar, tülbentçiler, kavaflar, sahaflar gibi...

Mısır Çarşısı esnafı vaktiyle ilâç da satarlardı. Sıhhiye Dairesi son zamanlarda ilâç satışlarını sınırladı. Bu çarşıdaki dükkânlara ufak bir gemi modeli, bir devekuşu yumurtası, bir fener, bir püskül gibi işaretler koyarlardı. Yakın zamana kadar Büyük Çarşı esnafı, Beyazıt'taki dükkâncılar da bu gibi işaretleri koyarlardı. Bunların sebebi, meselâ bir adam Mısır Çarşısı'nda bir şey alır da, aldığı şey iyi çıkarsa nereden aldın diyenlere; “Mısır Çarşısı'nda fenerli veya yumurtalı dükkândan” diyebilmek içindi.

Mısır Çarşısı, Yeni Cami'nin kurucusu Turhan Valide Sultan tarafından makas biçiminde Yeni Cami mimarı Kasım Ağa'ya yaptırılmıştır. Bu çarşı ve cami yeri Bizans zamanında Musevilerin semti idi. Museviler çarşı yaptırdıktan sonra kaldırılıp Hasköy'e götürüldüler.

Rivayete göre, Valide Sultanın bu çarşmayı yaptırmayı cami imam, müezzin ve hademelerinin Mısır Çarşısı'nda satılan attariye eşyası ile geçindirilmeleri içindi. Dükkânlar vakıftı. Çarşıda satılan eşyanın hepsi vaktiyle Mısır'dan getirildiği için Mısır Çarşısı ismi verilmişti.

Balikhane Nazırı Ali Rıza Bey

Bir Zamanlar İstanbul

1. ÇALIŞMA

esnaf	vakıf	zahire	attariye
-------	-------	--------	----------

Yukarıdaki sözcüklerin anlamlarını metnin bağlamından yararlanarak tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu “Türkçe Sözlük”ten kontrol ediniz.

2. ÇALIŞMA

Metni okurken aldığınız notlardan yararlanarak “Dükkânlarına Alâmet Koyan Çarşı Esnafı” adlı metni özetleyiniz.

.....

.....

.....

.....

3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Mısır Çarşısı kim tarafından yaptırılmıştır?
2. Mısır Çarşısı hangi amaçla yaptırılmıştır?
3. Çarşıya niçin “Mısır Çarşısı” denilmektedir?
4. Mısır çarşısı esnafı dükkânlarının önüne niçin ufak bir gemi modeli, bir devekuşu yumurtası, bir fener, bir püskül gibi işaretler koyarlardı?
5. Yazarın parçada anlatmak istediği esas düşünceye **ana düşünce** denir. “Dükkânlarına Alâmet Koyan Çarşı Esnafı” adlı metinde olduğu gibi bir yazıda konuyla ilgili birçok bilgi ve düşünce bulunabilir ama yazarın asıl anlatmak istediği tektir. Ana düşünce; kısaca, parçanın bir cümlelik özetidir. Ana düşünceyi bulmak için “Bu metinde esas anlatılmak istenen nedir?” sorusu sorulabilir.

Buna göre okuduğunuz metnin ana düşüncesini ve konusunu noktalı yere kısaca yazınız.

Metnin ana düşüncesi: .....

Metnin konusu : .....

4. ÇALIŞMA

Anlatım biçimleri, anlatılacak olay veya kavramların nasıl anlatıldığını belirten edebiyat terimidir. Yazarın anlatımını yaparken kullandığı üsluba, başvurduğu yöntem **anlatım biçimi** denir. Anlatılacakların türüne ya da amacına göre açıklayıcı, tartışmacı, öyküleyici ve betimleyici anlatım biçimlerinden biri kullanılır.

Buna göre okuduğunuz metinde ağırlıklı olarak kullanılan anlatım biçimini noktalı yere yazınız.

.....

5. ÇALIŞMA

Bir metinde yazar söylediklerini desteklemek, anlattıklarını daha anlaşılır hâle getirmek, okuyucuyu etkilemek, onun ilgisini çekmek için birtakım yöntemlere başvurur. Bunlara **düşünceyi geliştirme yolları** denir. Bunlar; tanımlama, karşılaştırma, örnekendirme, tanık gösterme, sayısal verilerden yararlanma ve benzetme olmak üzere altı başlıkta incelenir. “Düşünceyi geliştirme yolları” konusunu genel ağdan araştırınız.

Buna göre okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki parçada kullanılan düşünceyi geliştirme yolunu belirleyiniz.

Mısır Çarşısı esnafı vaktiyle ilâç da satarlardı. Sıhhiye Dairesi son zamanlarda ilâç satışlarını sınırladı. Bu çarşıdaki dükkânlara ufak bir gemi modeli, bir devekuşu yumurtası, bir fener, bir püskül gibi işaretler koyarlardı. Yakın zamana kadar Büyük Çarşı esnafı, Beyazıt'taki dükkâncılar da bu gibi işaretleri koyarlardı. Bunların sebebi, meselâ bir adam Mısır Çarşısı'nda bir şey alır da, aldığı şey iyi çıkarsa nereden aldın diyenlere; “Mısır Çarşısı'nda fenerli veya yumurtalı dükkândan” diyebilmek içindi.

6. ÇALIŞMA

a. Okuduğunuz metnin türü aşağıdakilerden hangisidir? İşaretleyiniz.

- A) Makale   B) Hikâye   C) Şiir   D) Roman

b. Aşağıdakilerden hangisi makale türündeki metinler için söylenemez?

- A) Gazete ya da dergilerde yayımlanır.   B) Her konuda yazılabilir.
C) Genellikle öyküleyici anlatım kullanılır.   D) Alanında uzman kişilerce yazılır.

c. Aşağıdakilerden hangisi bir makaleden alınmış olabilir?

A) Gel zaman git zaman ama çok değil, az bir müddet içinde Cabi Efendi parasızlığa, açlığa, çıplaklığa alıştı. Artık onun için doğal yaşam yoksulluktu.

B) Dilin toplumla olan bağları, onun bir toplumsal kurum olarak nitelenmesine yol açar. Toplum bilimciler dille toplumun ayrılmaz bağlarını, ilişkilerini çeşitli açılardan inceler.

C) İki arkadaş Balıkpazarı'na inerler. Dar, çukur, karanlık ve en nihayetinde ayazma gibi lamba yanan bir bakkal dükkânından içeri dalarlar.

D) Büyük bir bahçe... Ortasında köşk biçiminde yapılmış bembeyaz bir ev... Sağ köşesinde her zaman oturduğumuz beyaz perdeli oda... Sabahları annem beni bir bebek gibi pencerenin kenarına oturtur, dersimi tekrarlatır, sütümü içirirdi.

7. ÇALIŞMA

a. “Dükkânlarına Alâmet Koyan Çarşı Esnafı” adlı metinde yazarın olaylara bakış açısını açıklayınız.

.....

.....

.....

b. Yazarın ele aldığı konuya yaklaşımı öznel midir yoksa nesnel midir? Metinden alınan aşağıdaki cümleleri öznellik - nesnellik açısından değerlendiriniz.

Cümleler	Öznel	Nesnel
• İstanbul esnafının çoğu öteden beri bir semtte toplanırlardı.		
• Mısır Çarşısı esnafı vaktiyle ilâç da satarlardı.		
• Çarşıda satılan eşyanın hepsi vaktiyle Mısır'dan getirildiği için Mısır Çarşısı ismi verilmişti.		
• Bu çarşı ve cami yeri Bizans zamanında Musevilerin semti idi.		

8. ÇALIŞMA

a. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde söyleyenin duygularına da yer verilmiştir? Bu cümlelere “X” işareti koyunuz.

Cümleler	
Kızına, özlem dolu mektuplar yazardı.	
Evlerinde köpek, kedi, ördek, tavuk bulunur.	
Arabasını geçen yıl almıştı.	
Yurt dışına sık sık giderdi.	
Bu şirin oyuncuğu nereden aldın.	

b. “Çarşıda satılan eşyanın hepsi vaktiyle Mısır’dan getirildiği için Mısır Çarşısı ismi verilmişti.” cümlesinde aşağıdaki anlam ilişkilerinden hangisi vardır?

- A) Neden-sonuç anlamı
- B) Amaç-sonuç anlamı
- C) Koşul anlamı
- D) Karşılaştırma anlamı

c. Aşağıdaki cümlelerin neden ve sonucunu tabloda gösterilen yerlere yazınız.

a. Uyuyakaldığı için işe geç kalmış.

Neden:	Sonuç:

Hazırlık

1. Türklerin Orta Asya'da yaşadığı yıllarda nasıl bir kültüre sahip olduklarını araştırınız.
2. Milletlerin hayatını derinden etkileyen savaş, göç gibi tarihî, toplumsal ve doğal olaylar hakkında hangi kaynaklardan bilgi edinebiliriz?

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz.

OĞUZ KAĞAN DESTANI

Yine günlerden bir gün Ay Kağanın gözü parladı, doğum ağrıları başladı ve bir erkek çocuk doğurdu. Bu çocuğun yüzü gök: ağzı ateş (gibi) kızıl, gözleri ela, saçları ve kaşları kara idi. Perilerden daha güzeldi. Bu çocuk anasının göğsünden ilk sütü emdi ve bir daha emmedi. Çiğ et, çorba ve (...) istedi. Dile gelmeye başladı; kırk gün sonra büyüdü, yürüdü ve oynadı. Ayakları öküz ayağı gibi; beli kurt beli gibi; omuzları samur omuzu gibi; göğsü ayı göğsü gibi idi. Vücudu baştan aşağı tüylü idi. At sürüleri güder, ata biner ve av avlardı. Günlerden ve gecelerden sonra yiğit oldu.

O çağda, orada büyük bir orman vardı; birçok dereler ve ırmaklar vardı. Buraya gelen avlar ve burada uçan kuşlar çoktu. Bu ormanın içinde büyük bir gergedan vardı. At sürülerini ve halkı yerd. Büyük ve yaman bir canavardı. Ağır bir eziyetle halkı ezmişti. Oğuz Kağan cesur bir adamdı. Bu gergedanı avlamak istedi. Günlerden bir gün ava çıktı. Kargı, yay, ok, kılıç ve kalkanla ava gitti. Bir geyik ele geçirdi, onu söğüt dalı ile bir ağaca bağladı ve gitti. Sonra sabah oldu. Tan ağarırken yine geldi ve gördü

ki gergedan geyiği almış. Sonra Oğuz Kağan bir ayı tuttu, onu altın kuşağı ile ağaca bağladı, gitti. Yine sabah oldu. Tan ağarırken yine geldi ve gördü ki gergedan ayıyı da almış.

Bu sefer o ağacın dibinde (kendisi) durdu. Gergedan geldi ve başı ile Oğuz'un kalkanına vurdu. Oğuz kargı ile gergedanın başına vurdu ve onu öldürdü. Kılıcı ile başını kesti, aldı gitti. Tekrar geldiği zaman gördü ki bir ala doğan gergedanın bağırsaklarını yemektedir. Yay ve okla ala doğanı öldürdü ve başını kesti. Sonra dedi ki: "Gergedan geyiği yedi, ayıyı yedi. Kargım onu öldürdü; demir olsa (olduğu için). Gergedanı ala doğan yedi. Yayım, okum onu öldürdü, bakır olsa (olduğu için)." dedi, gitti.

Yine günlerden bir gün Oğuz Kağan bir yerde Tanrıya yalvarmakta idi. Karanlık bastı. Gökten bir gök ışık indi. Güneşten ve aydan daha parlaktı. Oğuz Kağan oraya yürüdü ve gördü ki: o ışığın içinde bir kız var. Yalnız oturuyor. Çok güzel bir kızdı. Başında (alnında) ateşli ve parlak bir beni vardı, demir kazık (kutup yıldızı) gibi idi. O kız öyle güzeldi ki gülse gök tanrı gülüyor; ağlasa, gök tanrı ağlıyor (sanılırdı). Oğuz Kağan onu görünce aklı gitti; sevdi, aldı. Kız gebe kaldı. Günler ve gecelerden sonra (gözleri) parladı ve üç erkek çocuk doğurdu. Birincisine Gün adını koydular, İkincisine Ay adını koydular, üçüncüsüne Yıldız adını koydular. Yine bir gün Oğuz Kağan ava gitti, önünde, bir göl ortasında, bir ağaç gördü. Bu ağacın kovuğunda bir kız vardı, yalnız oturuyordu. Çok güzel bir kızdı. Gözü gökten daha gök idi, saç ırmak gibi dalgali idi, dişi inci gibi idi. Öyle güzeldi ki, eğer yeryüzünün halkı onu görse: 'Eyyvah! Ölüyoruz!' der ve (tatlı) süt (acı) kımız olurdu. Oğuz Kağan onu görünce aklı gitti. Yüreğine ateş düştü; onu sevdi, aldı. Onunla yattı ve dileğini aldı, gebe kaldı. Günler

ve gecelerden sonra (gözleri) parladı ve üç erkek çocuk doğurdu. Birincisine Kök adını koydular, İkincisine Dağ adını koydular, üçüncüsüne Deniz adını koydular. Sonra Oğuz Kağan büyük bir toy verdi. Halka emir verdi ki...

(Oğuz Kağan halkı) çağırınca ahali birbirine danıştı ve geldi. Oğuz Kağan kırk masa ve kırk sıra yaptırdı. Türlü aşlar, türlü tatlılar ve kıymızlar yediler ve içtiler. Toydan sonra Oğuz Kağan beylere ve halka buyruk verdi ve 'Ben sizlere oldum Kağan, alalım yay ile kalkan; nişan olsun bize buyan; kurt olsun (bize) uran (savaş bağırsı); demir kargı olsun orman; av yerinde yür(ü)sün kulan; daha deniz daha müren (ırmak); güneş bayrak, gök kurıkan (çadır), dedi. Ondan sonra Oğuz Kağan dört yana emirler yolladı; tebliğler yazdı ve elçilere verip gönderdi. Bu tebliğlerde şöyle yazılmıştı:

'Ben Uygurların kağanıyım ve yeryüzünün dört köşesinin kağanı olsam gerektir. Sizden itaat dilerim. Kim benim emirlerime baş eğerse, hediyelerini kabul ederek onu dost edinirim. Kim baş eğmezse, gazaba gelirim; düşman sayarak, ona karşı asker çıkarır ve derhal baskın yapıp onu yok ettiririm". (...)

Oğuz Kağan Destanı

haz.: Reşit Rahmeti Arat

1. ÇALIŞMA

Metinden anlamlarını bilmediğiniz sözcükleri sözlükten araştırıp bulunuz. Bu sözcükleri sözlük anlamları ile cümle içinde kullanınız.

2. ÇALIŞMA

Okuduğunuz destan metnini özetleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

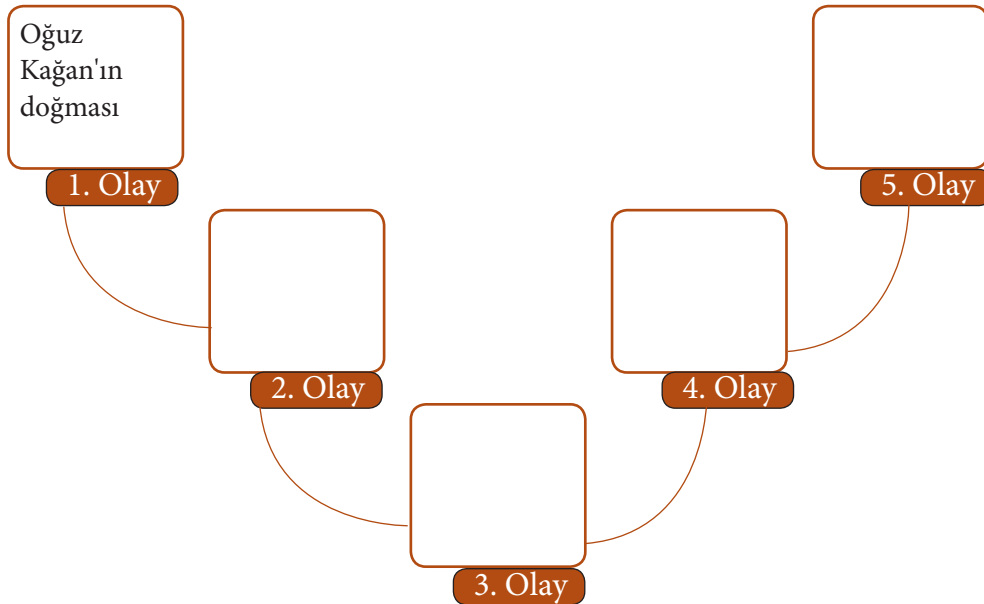
3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Okuduğunuz metnin konusu nedir?
- Destanın ana kahramanı olan Oğuz Kağan, sizce nasıl biridir?
- Oğuz Kağan gergedanı neden öldürmek istemektedir?
- Oğuz Kağan'ın "toy" vermesinin gerekçesi nedir? Bu gelenek günümüzde nasıl devam etmektedir?
- Okuduğunuz metinde olağanüstülükler gösteren olay ve kişileri belirleyiniz.
- Okuduğunuz metindeki altı çizili ifadelerden hareketle zaman ve mekânın özelliklerini belirleyiniz.

Zaman	Mekân

- Okuduğunuz metnin olay örgüsünü aşağıdaki şemaya yazınız.

BİLGİ KUTUSU

Anlatım Biçimleri

Anlatımda başvurulan yöntemlerden biri de “**öyküleme**” dir. Okuru bir olay içinde yaşatma amacıyla yazılan roman, hikâye, destan, masal gibi sanatsal metinlerde ya da tarih, anı, gezi yazısı gibi öğretici metinlerde bu anlatım biçimi kullanılır.

Bu metinler yaşanmış ya da yaşanabilir olaylara dayanır. Bu metinlerde anlatılan olay, kişi, yer ve zaman unsurlarıyla birlikte ele alınır. Olaylar bir anlatıcı tarafından okurun ilgisini uyandıracak biçimde birinci ya da üçüncü kişi ağzıyla aktırılır.

“*Yine günlerden bir gün Ay Kağanın gözü parladı, doğum ağrıları başladı ve bir erkek çocuk doğurdu...*” cümlesinde olduğu gibi okuduğunuz metinde öyküleyici anlatım biçimi kullanılmıştır. Oğuz Kağan’ın doğumu ve sonrasında gelişen olaylar bu anlatım biçimi kullanılarak 3. kişi ağzıyla okura aktarılmıştır.

Anlatımlarda sıkça başvurulan anlatım yöntemlerinden bir diğeri de “**betimleme**” dir.

Genellikle öyküleyici anlatım biçimiyle beraber kullanılan betimleme bir kişi, nesne, yer ya da olayla ilgili ayırt edici özellikleri ifade etmek için kullanılır. Betimleme ile anlatılanlar okurun ya da dinleyicinin zihninde somut olarak canlanır. Bu yüzden betimlemeye sözcüklerle resim yapma da denir. Örneğin kıyafetimizin rengini, boyumuzun uzunluğunu, sevdiğimiz bir kişinin, eşyanın ya da yaşadığımız şehrin özelliklerini bu anlatım biçimini kullanarak anlatabiliriz. Böylece gözlemlerimizi, izlenimlerimizi bir başkasına aktarma imkânına sahip oluruz.

Okuduğunuz metinden alınan “*O çağda, orada büyük bir orman vardı; birçok dereler ve ırmaklar vardı. Buraya gelen avlar ve burada uçan kuşlar çoktu. Bu ormanın içinde büyük bir gergedan vardı.*” cümlesinde orman, gergedan, dere ve ırmaklarla ilgili ayrıntılar betimleyici anlatımla verilmiştir.

4. ÇALIŞMA

a. Siz de “Oğuz Kağan” destanını anlatım biçimleri açısından inceleyiniz. Metinden “öyküleyici” ve “betimleyici” anlatım biçimlerine örnek cümleler yazınız.

.....

.....

.....

BİLGİ KUTUSU

Destan Türü

Destan, bir milletin başından geçen önemli olayları, kahramanların olağanüstü maceralarını anlatan uzun metinlerdir. Destanların Türk kültür tarihi açısından çok önemli bir yeri vardır. Türk tarihinin önemli olaylarını; Türk milletinin gelenek ve göreneklerini, yaşam tarzını ve hayata bakışını yansıtır.

Özellikleri:

- 👉 Topluma mal olmuş anonim ürünlerdir.
- 👉 Sözlü gelenek içerisinde halk diliyle oluşturulur.
- 👉 Konuları çoğunlukla tarihî gerçeklere dayanır.
- 👉 Olağanüstü olay ve kişilere yer verilir.
- 👉 Kahramanları han, hakan ve kağan gibi kişilerdir.
- 👉 İçinde yaratıldıkları topluma özgü millî nitelik taşır.

5. ÇALIŞMA

a. Okuduğunuz “Oğuz Kağan” adlı metinde olağanüstülük özelliği gösteren olaylar nelerdir?

b. Destanın ana kahramanından hareketle Türk milletindeki kahraman tipinin özelliklerini belirleyiniz.

6. ÇALIŞMA

- * Günlerden bir gün ava çıktı. Kargı, yay, ok, kılıç ve kalkanla ava gitti.
- * Yine günlerden bir gün Oğuz Kağan bir yerde Tanrıya yalvarmakta idi.
- * O kız öyle güzeldi ki gülse, gök tanrı gülüyor; ağlasa, gök tanrı ağlıyor (sanılırdı).
- * Oğuz Kağan büyük bir toy (ziyafet) verdi.

Yukarıdaki ifadelerden hareketle Türklerin Orta Asya’da yaşadığı yıllarda sahip oldukları kültürel değerler hakkında çıkarımlarda bulununuz.

7. ÇALIŞMA

Okuduğunuz destan metnindeki gerçek ve kurgusal unsurları belirleyiniz.

YAZMA

1. ÇALIŞMA

“15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü”yle ilgili bir destan metni yazınız. Metninizin destan türüne ve konusuna göre gerçekçi veya hayalî öğelerini tasarlayınız. Olayın geçtiği zaman ve mekânla ilgili ayrıntıları belirleyiniz. Metninizi serim, düğüm ve çözüm bölümleri hâlinde oluşturunuz. Yazınıza uygun bir başlık belirleyiniz. Yazınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerine yer vererek yazınızı düzenleyiniz.

Çalışmanın sonundaki değerlendirme formunu doldurunuz.

Başlık	.....
Serim	....
Düğüm	....
Çözüm	....

Değerlendirme Formu

Bu destan yazma çalışması kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Seçtiğiniz konu/olay tarihî gerçekliklere dayanıyor mu?		
Yazınızda kahramanlık temasına yer verdiniz mi?		
Öyküleyici ve betimleyici anlatımın özelliklerini yazınız yansıttınız mı?		
Zaman ve mekânla ilgili ayrıntılar birbiriyle uyumlu mu?		
Yazınızı serim, düğüm ve çözüm bölümleri hâlinde oluşturduğunuz mu?		
Yazınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandınız mı?		
Yazınızda başlık kullandınız mı?		
Yazınızı dil bilgisi, imla ve noktalama bakımından gözden geçirdiniz mi?		
Yazınızı çevrenizdeki kişilerle ya da sosyal medyada paylaştınız mı?		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

BİLGİ KUTUSU

Cümlelerin Öğeleri

Bir duyguyu, düşünceyi, bir hareketi, bir olayı anlatmaya yarayan sözcük ya da sözcük dizisine cümle denir. Cümlelerin meydana gelebilmesi için cümledeki sözcüklerden en az bir tanesinin yargı bildirmesi gerekir. Bunun için çekimli bir fiil ya da ek fiille çekimlenmiş isim soylu bir sözcük gerekir. Bu iki unsurdan birinin özelliklerine sahip bir sözcük, bir cümleyi oluşturmak için yeterlidir.

“Ahmet, çarşıya gitti.” cümlesinde “gitti” sözcüğü yargıyı, “Ahmet” sözcüğü eylemi gerçekleştiren varlığı, “çarşıya” sözcüğü ise eylemin nereye doğru gerçekleştiğini gösterir. Sözcük ya da sözcük gruplarının cümle içinde kazandığı bu görevlere öge denir. Cümlelerin öğeleri temel (özne ve yüklem) ve yardımcı ögeler (nesne, dolaylı tümleç ve zarf tümleci) olmak üzere ikiye ayrılır.

“Ahmet, çarşıya gitti.” cümlesi, “Ahmet / çarşıya / gitti.” şeklinde öğelerine ayrılır. Bu cümleyi oluşturan sözcüklerden “Ahmet” ve “gitti” temel öge, “çarşıya” ise yardımcı ögedir.

A. Cümlelerin Temel Öğeleri

1. Yüklem: Cümledeki işi, hareketi, yargıyı bildiren ögeye denir. Yüklem-ler isim ya da fiil görevli sözcüklerden oluşabilir.

ÖRNEK

👉 Evi dün boyadım. (fiil)

👉 Dün arayan bendim. (isim)

Bu cümlelerde “boyamak” ve “bendim” sözcükleri yüklem görevindedir. Yüklem tek bir sözcükten oluşabildiği gibi bir sözcük grubu da olabilir.

ÖRNEK

👉 Sinemada okul arkadaşıyla karşılaştım. (tek sözcük)

👉 Burası, memleketin en güzel yeridir. (bir sözcük grubu)

Yüklemin dışındaki diğer öğeler, yüklemin anlamını kişi, zaman, durum gibi yönlerden tamamlar ve destekler.

ÖRNEK

“Gittim.” yüklemi aşağıdaki cümlelerde özne, yer ve zaman gibi unsurlar bakımından tamamlanmıştır.

👉 Ben / gittim. (özne + yüklem)

👉 Ben / eve / gittim. (özne + dolaylı tümleç + yüklem)

👉 Ben / işe / sabah / gittim. (özne + dolaylı tümleç + zarf tümleci + yüklem)

Fiil cümlelerinde olumsuzluk “-me, -ma” ekleri ile yapılırken isim cümlelerinde yüklem “değil” edatıyla olumsuz yapılır. Bu tarz cümlelerin yüklemi, “değil”le oluşturulan sözcük veya sözcük grubu olduğuna dikkat ediniz.

ÖRNEK

“Bu meyveleri alan annemmiş.” cümlesinde yüklem “annemmiş” sözcüğüdür.

2. Özne: Yüklem bildirdiği iş, oluş ya da durumu yapan veya cümledeki olanı karşılayan ögeye özne denir. Özne, cümlenin temel öğelerinden biridir ancak her cümlede bulunmayabilir. Özneyi bulmak için yükleme “Yapan kim?” ya da “Olan ne?” sorularını sorunuz.

ÖRNEK

“Babam ağaçları budadı.” cümlesinde “Budayan kim?” sorusuna karşılık gelen “Babam” sözcüğü cümlenin öznesidir.

Cümlelerde üç tür özne ile karşılaşırız: gerçek özne, gizli özne ve sözde özne.

2.1. Gerçek (Açık) Özne

Yüklem bildirdiği yargıyı gerçekleştiren ya da yargının konusu olan varlığın cümlede açıkça ifade edildiği öznedir.

ÖRNEK

“Bilgehan, bize Oğuz Kağan destanını anlatacak.” cümlesinde özne destanı anlatacak olan Bilgehan’dır. Bu cümlede işi yapan kişi ya da varlık açıkça belli olduğu için cümlenin öznesine “gerçek özne” denir.

2.1. Gizli Özne

Eylemi gerçekleştiren kişi ya da varlık cümlede açıkça gösterilmeyebilir. Bu tür öznelere gizli özne denir. Gizli özneler aynı zamanda gerçek öznedir.

ÖRNEK

“Yarın Ankara’ya gidecek.” cümlesinde gitme eylemini yapan kişi “o” bellidir ancak cümlede gösterilmemiştir. Öznenin kim/ne olduğunu kimi zaman bağlamdan çıkarırız.

2.1. Sözde Özne

Bir cümlede belirtilen eylemden, yapılan işten etkilenen kişi ya da varlık özne olarak çıkar. Bu tür öznelere “sözde özne” denir.

ÖRNEK

“Salon temizlendi.” cümlesinde temizleme işi salon tarafından değil, bir başkası tarafından yapılmıştır. Buna karşılık “Temizlenen ne?” sorusuna karşılık olarak “salon” sözcüğü gelmektedir. Bu yüzden buna “sözde özne” denir.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerin özne ve yüklemelerini gösteriniz.

- Abim, tahtadan oyuncaklar yapıyor.
- Atatürk, yolda bir köylü ile karşılaşır.
- Güneş akşam yedide batıyor.
- Büyük işer, hayal gücümüzün eseridir.
- Bu sınıfın en çalışkanı sen misin?

BİLGİ KUTUSU

B. Cümlelerin Yardımcı Öğeleri

1. Dolaylı Tümleç (Yer Tamlayıcısı): Cümlede yüklemi yönelme, bulunma, çıkma ve yer anlamlarıyla tamamlayan ögedir. “-e, -de, -den” hâl ekleriyle çekimlenen isimler dolaylı tümleç olabilir.

ÖRNEK

- Yazdığım öyküleri arkadaşlarıma gönderdim.
- Okuldan hemen çıkacağım.
- Çarşıda onu gördüm.

Yukarıdaki cümlelerde altı çizili sözcükler dolaylı tümleç görevindedir.

2. Nesne: Öznenin yaptığı ve yüklem bildirdiği işten etkilenen ögeye nesne denir. Nesneyi bulmak için yükleme “ne, kim, neyi, kimi” gibi sorulardan biri sorulur.

ÖRNEK

- Kardeşim elma aldı.
- Yarın ödevimi teslim edeceğim.

Yukarıdaki cümlelerde altı çizili sözcükler nesne görevindedir.

3. Zarf Tümleci: Yüklemi durum, zaman, miktar, yer-yön, şart, neden, soru gibi yönlerden tamamlayan ögedir. Zarf tümleci, yükleme sorulan “ne zaman, nasıl, ne kadar, niçin” gibi sorular ile belirlenir.

- Sabah yola çıkıyoruz.
- Merdivenlerden hızlı hızlı çıktı.
- Akşama kadar ders çalıştım.

Yukarıdaki cümlelerde altı çizili sözcükler zarf tümleci görevindedir.

3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümleleri ögelerine ayırınız.

- Gösteri için davet edildim.
- Yarın geliyoruz.
- Ankara'da sonbahar güzeldir.
- Duvarların üstü pürüzlenmiş.
- Atımın yuları elimde, yan aralık bahçe kapısından giriyorum.
- Atlı araba, kamyon kasalarını süslüyordu.
- Gözleri çakmak çakmak ona bakardı.

4. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerdeki altı çizili sözlerin hangi öge olduğunu belirtiniz.

- Adalet Ağaoğlu, her yeni eserinde, hikâye üslubunu geliştirerek devam ettirmiştir.
- Simitçiler sekiz on yaşlarındaydı.
- Biri çekinerek ayaklarına dolanan kuşlardan birini okşadı.
- Türk edebiyatında küçürek hikâyenin en önemli temsilcilerinden biri Ferit Edgü'dür.
- Cahit Sıtkı Tarancı erken yaşlarda şiirle ilgilenmeye başlamıştır.
- Buraya gelişimin ilk haftaları, etrafıma yalnız korku ve kuşku veriyordum.
- Sığır sürüsü, sakin sakin ilerliyordu.
- Dokuz on yaşına basınca önüme köyün bir bölük kuzusunu kattılar.
- Akşama dek ovada döner dururdum .
- Epeyce bir gün geçti aradan.

DİNLEME / İZLEME

1. ÇALIŞMA

www.eba.gov.tr adresinden “Oğuz Kağan” destanını seçici, yaratıcı, eleştirel, empati kurarak, not alarak dinleme gibi yöntem ve tekniklerinden birini uygulayarak dinleyiniz. Dinleme etkinliği gerçekleştirdikten sonra aşağıdaki çalışmalarını yapınız.

1. “Oğuz Kağan” destanının ilk iki dakikasını dinleyiniz. Destanda bundan sonra neler olabileceği, geçen olayların gelişimi ve sonucu hakkında tahminde bulununuz. Tahminlerinizi aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

.....
.....

2. Dinlediğiniz destanda geçen bilmediğiniz sözcüklerin anlamını tahmin ediniz.
3. Dinlediğiniz destanın çevrenizdeki kişilerden birine sözlü olarak özetleyiniz.
4. Dinlediğiniz destanın konusu nedir?

.....

5. Dinlediğiniz destanın ana fikri nedir?

.....

6. Dinlediğiniz destana bir başlık koymanız istenseydiniz ne derdiniz?

.....

7. Dinlediğiniz destanda birbiriyle çelişen olay ya da durumlar var mıydı?

.....

.....

8. Dinlediğiniz destanla ilgili görüşlerinizi açıklayınız.

.....

9. Dinlediğiniz ses kaydını değerlendiriniz.

.....

.....

10. Dinlediğiniz “Oğuz Kağan” destanının bir bölümünü canlandırınız.

KONUŞMA

1. ÇALIŞMA

1. Aşağıdaki kavramları kullanarak hazırlıksız bir konuşma yapınız.

kültür

millî

kültürel yozlaşma

dil

din

gelenek

etkileşim

medeniyet

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Yaptığınız konuşmayı aşağıdaki “Değerlendirme Formu”na göre değerlendiriniz. Bu hazırlıksız konuşma çalışması kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için Evet, kazanamadığınız beceriler için Hayır kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Konuşma stratejilerini uyguladım.		
Konuşmamda beden dilini etkili bir şekilde kullandım.		
Sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.		
Konuşmamda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçelerini kullandım.		
Konuşmamda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullandım.		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

2. TEMA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Dalgaları bayrak,
Dalgaları Fatihalar bayrakta.
Siz ta Orta Asya'dan beri
Uyursunuz, uyanırsınız,
Siz düşünürsünüz bu toprakta.
Bu dizelerde dile getirilen ana duygu aşağıdakilerden hangisidir?
- A) Doğa sevgisi
B) Sıla özlemi
C) Vatan sevgisi
D) Birlik ve beraberlik

2. Hey, hey!
Yine de ey hey!
Al bayraklar altında kara bir kartal gibi
Yaşamak ne güzel şey.
Bu dizelerde altı çizili sözde aşağıdaki edebî sanatlardan hangisi vardır?
- A) Mübalağa (Abartma)
B) Teşbih (Benzetme)
C) Teşhis (Kişileştirme)
D) Tezat (Karşıtlık)

3. Bir metinde anlatılmak istenilen esas düşünceye ---- denir.
Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?
- A) ana düşünce
B) paragraf
C) tema
D) yardımcı fikir

4. **Aşağıdakilerden hangisi düşünceyi geliştirme yollarından biri değildir?**
- A) Benzetme   B) Karşılaştırma
C) Öyküleme   D) Tanımlama

5. Kimi insan para pul budalası olur,
I
kimisi keşif ve icat meraklısı, bazısı da
musiki aşığı. Deli Davut ise adalar
karasevdalısıydı. Denizin bu deli divanesi
II
nin gözünde hep adalar tüter, adalar
titirirdi. Tan yeri ağarırken adalarla bera-
III IV
ber uyanacağım diye çok geceler göz yum-
mazdı.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi fiilimsidir?

- A) I B) II C) III D) IV

6. Beyaz tozluklu çocuk, yün eldivenli ellerini paltosunun cebine sokarak küçük bir kesekâğıdı çıkardı. İçinden bir badem ezmesi alıp ağzına attı, bir tane de arkadaşına verdi. Ağzını şişirerek sordu:

- Derslere ne zaman çalışıyorsun?-
- Mektepten çıkınca... İki saat filan çalışıyorum, dersleri yapıyorum. Ondan sonra buraya geliyoruz. Hem gece zaten çalışmam ki... Gaz masrafı çok oluyor.

Bu parçadaki altı çizili ifadelerden hangisi fiilimsi değildir?

- A) alıp B) çıkınca
C) şişirerek D) yün eldivenli

7. Çok, çok eski zamanlarda, bundan yüz milyonlarca yıl evvel, dünyamız henüz bilginlerin -İkinci Devir- adını verdikleri çağlardayken yeryüzünde birtakım kocaman, korkunç devler yaşamaktaydı. Bugün bildiğimiz hayvanların çoğu o zamanlar daha ortada yoktu. Canlı yaratık olarak denizlerdeki balıklar, birçok kuşlar, pek küçük bazı memeli hayvanlar ve kurbağalar vardı. Bir de bu söylediğimiz devler. Bunlar da çeşit çeşitti. Boyları sekiz on metreden tut da, yirmi beş metreye kadar olurdu.

Bu parçada altı çizili bölümde aşağıdakilerden hangisi kullanılmıştır?

- A) Karşılaştırma
B) Örnekleme
C) Tanık gösterme
D) Sayısal verilerden yararlanma

8. “Tarık toplantıyı bitirdi.” cümlesinde işi yapan kişi Tarık’tır. Bu tür öznelere “gerçek özne” denir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde gerçek özne kullanılmıştır?

- A) Kardan kapanan yollar açıldı.
B) Halil, mektubu hemen almış.
C) Bina belediye tarafından yıkılmış.
D) Bütün ev köşe bucak temizlendi.

2. Tema: Millî Kültürümüz

9. Bir ara sahilde yürüyorduk.

Bu cümlenin ögeleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Özne – dolaylı tümleş – yüklem
- B) Zarf tümleci – nesne – yüklem
- C) Dolaylı tümleş – nesne – yüklem
- D) Zarf tümleci – dolaylı tümleş – yüklem

10. Ahmet, Edip Cansever'in edebî kişiliği hakkında bir sunum yapmıştır. Bu sunumdan bir bölüm aşağıda verilmiştir.

“İlhan Berk'in dediği gibi Edip Cansever, 'Trenlere çikolata yediren bir şairdir'. Şiirin tüm imkânlarını kullanır ama toplumdaki da kopmaz, şairin toplumla bir bakışta görülemeyecek ince ama çok sağlam bir bağı vardır.

Ahmet'in yaptığı sunumla ilgili,

- I) Nesnel anlatım vardır.
- II) Kişisel görüşlere yer verilmiştir.
- III) Neden-sonuç ilişkisi kurulmuştur.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I, II ve III

11. Eve döndüğümüzde herkes mutluydu.

Bu cümlede altı çizili öge aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özne
- B) Nesne
- C) Yüklem
- D) Zarf tümleci

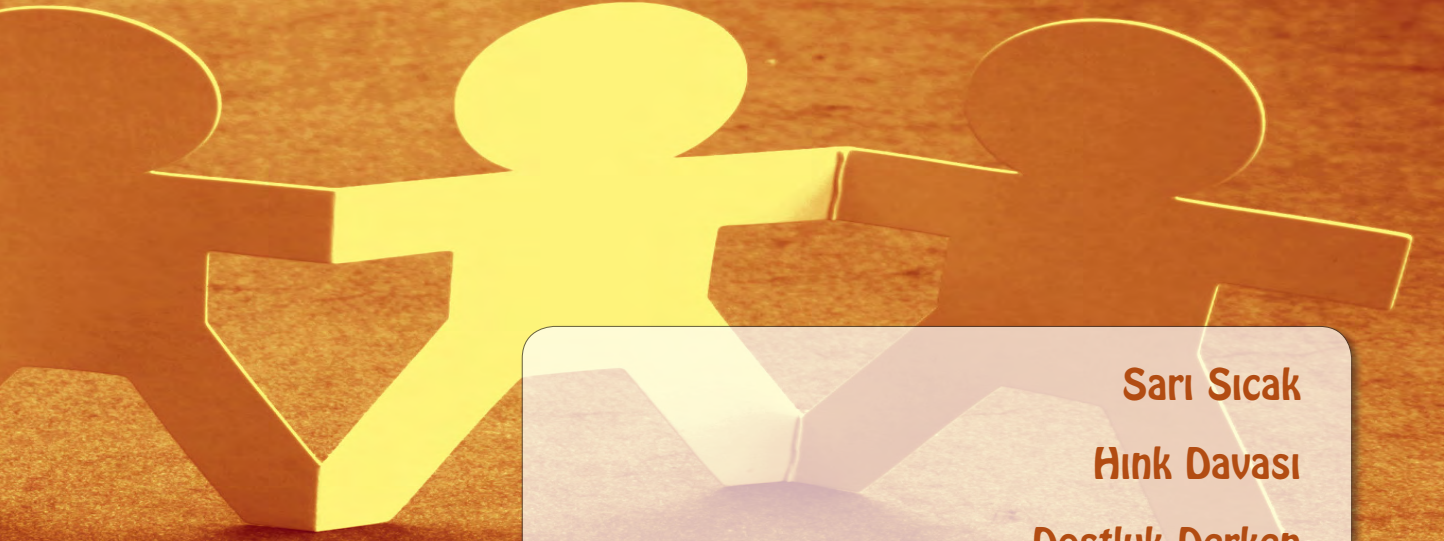
12. Aşağıdakilerin hangisinde dolaylı tümleş yoktur?

- A) Dükkân çok kalabalık oluyor çarşambaları.
- B) Artık sabahları dışarıya çıkmıyor.
- C) Şirkette öğle yemeği çıkmıyor artık.
- D) İstanbul'da araba satışları artmış.

3. TEMA

ERDEMLER

Sarı Sıcak
Hınk Davası
Dostluk Derken
Hz. Ömer ve Adaleti
(Dinleme / İzleme Metni)

ANAHTAR KAVRAMLAR

Erdemler	Hikâye	Çalışkanlık	Anlatım	Adalet
Dostluk	Deneme	Cümle Türleri	Bozukluğu Hz. Ömer ve Adalet	Nasreddin Hoca

OKUMA

Hazırlık

1. Köy yaşamının zorlukları nelerdir?
2. Bir çocuğun ailesine katkı sağlamak için erken yaşlarda çalışmasıyla ilgili ne düşünüyorsunuz? Bu durum çocuk haklarına aykırı mıdır?

Aşağıdaki metni özetleyerek sessiz ve sesli okuyunuz.

SARI SICAK

(Ekonomik sebeplerden dolayı köyde diğer çocuklar gibi Osman da çalışmak zorundadır. Zayıf, çelimsiz fakat gözü kara, çalışkan, bir çocuk olan Osman daha o yaşlarda, sorumluluğunu bilmekte, tarlada çalışmak ve babasına destek olmak istemektedir. Ancak her gün sabahın erken saatlerinde uyanmakta zorlanmaktadır. Bu yüzden, yatmadan önce, annesine “kendisini kaldırmasını” sıkı sıkı tembih eder. Oysa annesinin yüreği bir başka türlü çarpmaktadır. Büyüme çağındaki çocuğunu sabahları uyandırmaya kıyamaz, işe gitmesine gönüllü elvermez. O sabahta, kocasının uyarılarına rağmen oğlunu uyandırmaya kıyamaz. Babası onu “şimdiden eli ekmek tutmaya alışsın” diye öfkeyle uyandırır. Osman ne olduğunu anlamaz. Mustafa Ağa’nın arabası gelip evlerinin önünde durur.)

"Osman..."

Osman koşa koşa gidip arabaya atladı. Sevinçten taşıyor, türküler söylüyordu.

Ana, Mustafa Ağalara gündeliğe giden Zeynep'i bir kenara çekip:

"Kurban olayım Zeynep, Osman'ı kolla, çocuk... Bir deri bir kemik..." dedi.

Zeynep:

"Korkma bacı, Osman'ı incitir miyim hiç?"

Tarlaya geldiler. Daha gün doğmamış... Orak makinesinin düzgün sıraladığı desteler çiyli... Ot ve ıslak ekin kokusu... Kızağa atı koşup, desteleri yüklemeye başladılar. Kızakta çift yerine tek at koşulu... Atın başını Osman çekiyor, kızak dolar dolmaz, kuş gibi, harmana götürüp getiriyor...

Kızağı yükleyenler arada Osman'a takılıyorlar.

"Nasıl, Osman?"

"Yaşa, Osman!"

Osman seviniyor...

Derken kıpkırmızı bir ateş yuvarlağını andıran güneş karşı dağların ardından çıktı... Ekin saplarından, destelerden usul usul, incecik, gözle görülür görülmez bir buğu yükseliyor. Gökte parça parça ak bulutlar dönüyor...

Osman, harmanla desteciler arasında mekik dokuyor. Osman canlı, dipdiri. Zeynep, ikide bir: "Ha Osman'ım. Aslan Osman'ım..." diye Osman'ı okşuyor. Gün tepeye doğru yekindi. Ortalık ışığa boğulmuş... Topraktaki ekin saplarına, destelere vuran gün şavkıyor...

Işıltılar iplik iplik sönüyor. Binlerce, yüz binlerce, birbirine dolanmış ışık ipliği uçuyor. Destecilerin yüzleri toza bulanmış, yüzlerden oluk oluk ter süzülüyor. Dört bucağa ateş düşmüş yanıyor. Osman kararış, yüzü biraz daha incemiş, kocaman gözleri kısılmış... Gömleğinden de ter fışkırmış... Sabahki canlılık!... Şimdi Osman yürürken ayakları birbirine dolaşıyor. Neredeyse düşüp atın ayakları altında kalacak... Osman tutuyor kendisini. Toprak da kızgın demir gibi. Osman her ayağını basışta bir sıçırıyor. Bu yüzden yürüyüşü bir acayip. Kızak gelinceye kadar, desteci kadınlar, ağızları yukarı, destelerin üstüne, güneşin altına yatıp yorgunluklarını çıkarıyorlar.

Osman boyuna gökyüzüne bakıyor... Bir parça bulut... Bazen bir ak bulut gölgesi, üstlerinde bir an kalıp geçiyor... Gözler bulut gölgesinin arkasında... Gün tepede... Ekin sapları çatırdıyor. Yarılmış, kızgın toprak, Osman'ın ayaklarının altında... Osman'ı habire hoplatıyor.

Canını dişine takmış Osman. Alttan yanıyor, tepeden yanıyor. Ciğerine kızgın bir demiri sokuyorlar gibi...

Sıcak... Dünya kamaş kamaş... Göz açıp on metre ileriye bakılmıyor.

Zeynep deste yüklerken Osman'a dönüp baktı. Baktı ki Osman'ın bacakları zangır zangır titriyor.

"Osman," dedi. "Osman... Osman'ım, böyle yaya gidip gelme. Seni atın üstüne bindireyim." Kaldırdı atın üstüne koydu. Osman atı sürdü. Daha bacaklarının titremesi durmamıştı. At üstünde gitti geldi. Zeynep uzaklarda deste yapıyordu. Attan atlayıp Zeynep'e doğru yürüdü.

Zeynep: "Neden atı bıraktın Osman? Ya kaçarsa?"

Osman yanına yaklaşıp elini tuttu:

"Bak," dedi, "Zeynep teyze, ben büyürsem var ya, sana altın küpe alacağım."

Koşa koşa atın başına döndü.

Sıcak boğucu... Yel esmiyor, ufacak bir fısıltı bile yok. Atın üstünde Osman'ın bacakları ağrıdı. Tutmaz oldu. Neredeyse düşecek... Gözü dört bir yanı görmüyor. Osman atı sürmüyor, at kendisi gidip geliyor. Derken öğle paydosu. Sıcağın altında yemek... Kan gibi ılık su. Zeynep'in tüm yalvarıp yakarmalarına karşın Osman ağzına bir lokma ekmek bile koymadı. Boyuna su içti... Zeynep akıl etti de başına bir kova su döktü. Çocuk ondan sonra artık kendisine gelebildi.

İşe kalkarlarken Zeynep: "Osman'ım," dedi, "Sen git otur gayrı. Atı başkası götürsün."

Osman : "Olmaz, Zeynep teyze," dedi, "Ben götürürüm. Hiç yorulmadım."

3. Tema: Erdemler

(Osman'ın ısrarları karşısında dayamayan Zeynep, onun ata binmesine izin verir. Osman birkaç tur sonra başı dönünce attan inmek zorunda kalır. Sıcaktan ve yorgunluktan hastalanan Osman akşama, iş bitene kadar dinlenmek zorunda kalır. Güçsüzlüğünden dolayı çalışamadığı için utancından başını yerden kaldıramaz. Akşam paydos verilince Zeynep onu arabaya bindirir.)

"Osman'ım," dedi, "bugün sen çok iyi çalıştın. Mustafa Ağa hakkını fazlasıyla verecek...

Osman şaşırarak : "Verir mi ki?" diye sordu.

"Sen çok çalıştın."

Osman canlanır gibi oldu.

Tüm aile toplanmış, dışarda, kapının önünde yemek yiyor. Ötede araba, arabaya bağlı atlar. Atlar başlarını taze ota sokmuş, hışırtyla, sanki otu sömürüyorlar. Ortalığı taze bir ot kokusu almış...

Karanlık perde perde iniyor. Atların az ilerisinde de Osman. Tarladan geldiğinden beri dikilmiş duruyor. Sabırsız, gözü yemek yiyenlerde. Yemek yiyenler Osman'ın farkında değiller. Osman bekliyor. En sonunda sabrı tükenip öksürüyor. Osman dört dönüyor. Yerden bir çubuk alıp gürültüyle kırıyor. Yemek yiyenler orali değil. Sonra Osman kırdığı çubukla tozlara daireler, çizgiler çiziyor. Çubuğu olanca gücüyle toprağa sürüyor. Çubuğun toprağa sertçe sürülmesinden çıkan sesler... Osman muradına eremiyor. Yemek yiyenler konuşup gülüşüyorlar. Osman sinirleniyor. Habire çubuğu toprağa sürüyor. Yaptığı çizgileri ayaklarıyla geri kapatıyor. Çubuğun ucu toprakta... Osman koşa koşa çubuğun etrafında dönüyor. Sonra yemek yiyenleri unutup kendini salt oyununa kaptırıyor... Çiziyor, çiziyor, kapatıyor.

Birden bir ses... Çubuk elinden düştü. Donakaldı. Bırakıp kaçacak, kaçamıyor.

Mustafa Ağa'nın karısı hayretle:

"Aman," dedi, "Osman! Osman bu... Gel Osman!"

Osman yerinden kıvıldamıyor.

"Gel Osman'ım, otur da yemek ye!"

Osman aldırılmıyor, susuyor.

"Seni anan mı gönderdi?"

Osman'ın başı yerde. Kaldırılmıyor.

"Sen tarladan gelince eve gitmedin mi yoksa deli oğlan? Anan seni şimdi arar, merak eder.

Kocasına eğilip bir şeyler söyledi. Sofradakiler gülüştü.

Osman'ın içinden boyuna kaçmak geçiyor. Geçiyor ya, yerine mihlanmış gibi.

Mustafa Ağa: "Bakın hele şu bana, Osman'ın hakkını vermeyi unutmuşum..." dedi, kesesini çıkarıp Osman'a bir yirmi beşlik uzattı. Osman kaşla göz arası parayı kaptı. Bir "Alloooş..." çekip, fırladı.

Koşa koşa eve gelip soluk soluğa anasının boynuna atıldı.

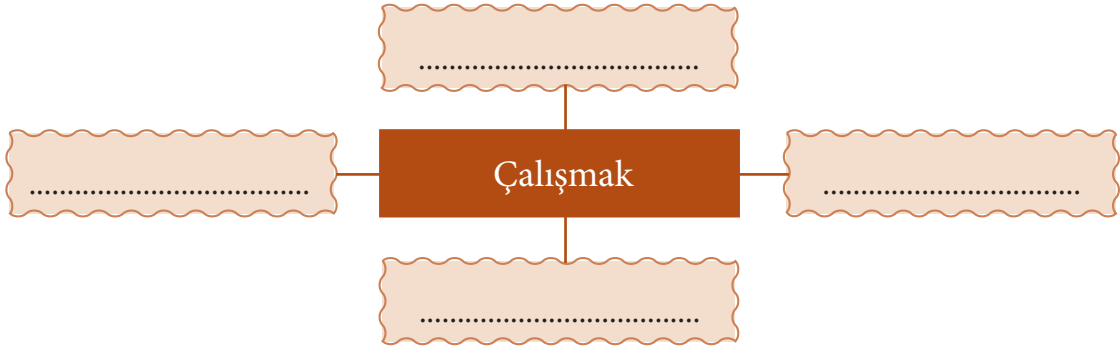
"Al!.." dedi.

Ana, yirmi beşliği üç kez başında döndürüp dudağına götürdü.

Yaşar KEMAL, Sarı Sıcak

1. ÇALIŞMA

a. "Çalışmak" sözcüğü size ne çağrıştırmaktadır? Okuduğunuz metinden hareketle aşağıdaki şemaya yazınız.

b. "Çalışmak" sözcüğünü aşağıda verilen anlamları ile cümle içinde kullanınız.

Bir şeyi oluşturmak veya ortaya çıkarmak için emek harcamak: .....

.....

İşi veya görevi olmak, bulunmak: .....

.....

Makine veya aletler işe yarar durumda olmak veya işlemekte bulunmak: .....

.....

2. ÇALIŞMA

Okuduğunuz hikâyeyi özetleyiniz.

.....

.....

.....

3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Okuduğunuz metnin konusu ve ana düşüncesi nedir?
2. Hikâyenin kahramanları kimlerdir?
3. Anlatılan olay hangi mekânlarda geçmektedir? Siz olsaydınız bu hikâyeye için nasıl mekânlar seçerdiniz?
4. Olayın başlangıcı ile bitişi arasında ne kadarlık bir zaman aralığı vardır?
5. “Sarı Sıcak” hikâyesinin olay örgüsü aşağıda karışık verilmiştir. Bu hikâyedeki olayları, oluş sırasına göre numaralandırarak olay örgüsünü düzenleyiniz.

- (---) Mustafa Ağa'nın arabasının Osman'ı almaya gelmesi
- (---) Osman'ın tarlaya gitmesi ancak sabahları uyanamaması
- (---) Osman'ın, canla başla çalışmaya koyulması
- (---) Annenin, Zeynep'e adli ırgata Osman'ı teslim etmesi
- (---) Osman'ın ancak akşam, yevmiyesini alabilmesi
- (---) Paydos verilince bütün işçilerin gündeliğini alarak evine gitmesi
- (---) Osman'ın yatmadan önce, annesine “kendisini kaldırmasını” sıkı sıkı tembih etmesi
- (---) Osman'ın yorgunluktan ve sıcaktan başının dönmesi
- (---) Osman'ın ailesine katkı sağlamak için çalışmak istemesi
- (---) Mustafa Ağa'nın Osman'a parasını vermeyi unutması
- (---) Osman'ın sevinçle eve koşarak parayı annesine vermesi
- (---) Osman'ın güçsüzlüğünden dolayı çalışamadığı için utanması

6. Hikâyenin ana kahramanı Osman için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
- A) Zayıf ve çelimsiz bir çocuk olduğu
- B) Çalışmayı çok isteyen biri olduğu
- C) Bir fabrikada işe girerek ailesine destek olduğu
- D) Annesine sevgiyle bağlı olduğu

BİLGİ KUTUSU

Hikâye (Öykü)

Yaşanmış veya yaşanma olasılığı bulunan olayları kişilere bağlı olarak belli bir yer ve zaman içerisinde anlatan kısa yazılara **hikâye** denir. Her hikâyede anlatılanlar bir anlatıcı tarafından aktarılır. Bu kişi kimi zaman kişi kadrosunun dışında biridir. Kimi zaman da kahramanlardan biri de olabilir. Hikâye ya birinci tekil kişinin ağzından ya da üçüncü tekil kişinin ağzından anlatılır. Birinci tekil kişi olayın içindedir. Üçüncü kişi ise olaya gözlemci, tanık olarak katılır.

Hikâyenin Unsurları:

a. Kişiler: Hikâyede anlatılan olayları veya durumları yaşayan kişilerdir. Hikâyede kişi sayısı azdır.

b. Olay: Hikâye kişilerinin başından geçenlere olay denir. Hikâyede tek bir olay ele alınır. Bazen bu temel olaya bağlı küçük çaplı yan olaylar da olabilir. Ele alınan olayların gelişiminde mantıksal bir sıra izlenir.

c. Zaman: Hikâyede ele alınan olayın başladığı ve bittiği bir zaman dilimi mutlaka vardır. Olayların başlaması ile bitmesi arasındaki sürece zaman denir. Olaylar bu zaman dilimi içerisinde gerçekleşir.

ç. Yer: Hikâyede ele alınan olay belli bir yerde (mekânda) geçer. Bu yer, okul, hastane, bahçe, sokak vb. olabilir. Hikâyede yer ya da çevre, betimlemelerle tanıtılır ve kısa tutulur, ayrıntılara girilmez.

4. ÇALIŞMA

“Sarı Sıcak” adlı hikâyenin unsurlarını aşağıdaki tabloda ilgili yerlere yazınız.

	Hikâyenin Unsurları
Kişi	
Yer	
Olay	
Zaman	
Anlatıcı	

5. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları cevaplayarak metnin içeriğini yorumlayınız.

a. Yazarın olaylara bakış açısı nedir?

.....
.....

b. Metindeki öznel ve nesnel yaklaşımların tespit ediniz.

.....
.....

6. ÇALIŞMA

Aşağıdaki parçayı okuyarak metnin sonunda boş bırakılan yeri doldurunuz.

Merhaba Ben Eylül. 8. sekizinci sınıf öğrencisiyim. Çocuk hakları üzerine bir araştırma yapıyorum. Bu konuda çeşitli kaynaklarla birlikte “Sarı Sıcak” hikâyesini büyük bir zevkle okudum. Bu hikâyede yazar ülkemizde çalışmak zorunda kalan veya zorla çalıştırılan bir çocuğun öyküsünü gerçekçi ve doğal bir anlatımla ele almış.

Çocukların çalışmak zorunda kalması günümüzde de önemli bir problem olarak karşımıza çıkıyor. “Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi”ne göre her çocuğun “yaşama ve gelişme hakkı, sağlık hizmetlerine erişim hakkı, eğitime erişim hakkı, sosyal güvenlik hizmetlerine erişim hakkı, insana yakışır bir yaşam standardına erişim hakkı, eğlence, dinlenme ve kültürel etkinlikler için zamana sahip olma hakkı, ekonomik sömürüden korunma hakkı” gibi hakları vardır. Ülkemizdeki bu sosyal problemin nedenlerini araştırdım ve bu sorunla ilgili şu çözüm yollarının olabileceğini düşündüm:

Nedenleri:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

Çözüm yolları:

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....

7. ÇALIŞMA

Çukurova bölgesinde çalışan tarım işçilerinin yaşamını, çalışma koşullarını Genel Ağ'dan araştırınız. Elde ettiğiniz sonuçlardan hareketle Yaşar Kemal'in bu bölge insanını gerçek yaşamını hikâyesinde nasıl kurguladığını belirleyiniz. "Sarı Sıcak" hikâyesindeki gerçek ve kurgusal unsurları aşağıdaki tabloya yazınız.

Gerçek Unsurlar	Kurgusal Unsurlar

8. ÇALIŞMA

"Sarı Sıcak" hikâyesi ile "Oğuz Kağan" destanını aşağıdaki tabloda verilen ölçütlere göre karşılaştırınız.

Ölçütler	Sarı Sıcak	Oğuz Kağan
Konu		
Anlatım biçimi		
Gerçeklik/olağanüstülük		
Zaman		
Mekân		

BİLGİ KUTUSU

Dil Bilgisi Yönünden Anlatım Bozuklukları

Sosyal bir varlık olan insan içinde yaşadığı çevredeki diğer insanlarla sürekli iletişim hâlinindedir. İletişimin giderek önem kazandığı günümüzde dili doğru ve güzel kullanmak daha önemli hâle gelmiştir.

Duygu, düşünce ve hayaller dile getirilirken noktalama işaretlerine, yazım kurallarına ve dil bilgisi kurallarına dikkat edilmesi gerekir. Cümlelerin doğru ve kurallı kurulması, cümleyi oluşturan sözcükler arasında anlam ve şekil yönünden uyum ve bağlantı olması gerekir. Ancak kimi zaman dilin yanlış kullanılmasından kaynaklanan dil yanlışlıkları yapılmaktadır. Bu yanlışlıklara “anlatım bozukluğu” denir. Bu yanlışlıklar kimi zaman anlam yönünden kimi zaman da dil bilgisi yönünden yapılır. Bunlar farklı başlıklar altında toplanır. Dil bilgisi yönünden kaynaklanan belli başlı anlatım bozuklukları şunlardır:

1. Yüklem Eksikliğinden Doğan Anlatım Bozuklukları

Birleşik yapı cümlelerde tek yüklem kullanılabilir. Ancak özneler ya da tümleçler ile yüklem arasında bütünlük sağlanamazsa anlatım bozukluğu ortaya çıkar.

ÖRNEK

Yanlış: Eylül sinemaya gidiyordu, biz de tiyatroya.

Doğru: Eylül sinemaya gidiyordu, biz de tiyatroya gidiyorduk.

Yukarıdaki cümlede anlamca olumlu ve olumsuz iki cümleyi aynı yükleme bağlandığı için anlatım bozukluğu oluşmuştur.

ÖRNEK

Yanlış: Yazları suyu çok, meyve suyunu hiç içerim.

Doğru: Yazları suyu çok içerim, meyve suyunu hiç içmem.

2. Özne-Yüklem Uyuşmazlığından Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Cümlelerin temel öğeleri olan özne ile yüklem arasında “tekillik-çoğulluk”, “kişi” ve “olumluluk-olumsuzluk” yönünden uyum olması gerekir. Özne ile yüklem arasında bu uyumun olmaması anlatım bozukluğuna neden olur.

A. Tekillik-Çoğulluk Yönünden

Bir cümlede özne tekilse yüklem de her zaman tekil olur. Ancak özne çoğul soyut bir kavram, organ adı, bitki ve hayvan adı, cansız bir varlık da olsa yüklem her zaman tekil olur.

ÖRNEK

- ☞ Zorluklar ona engel oldu.   ☞ Dalgalar bir bir kıyıya vuruyordu.
- ☞ Kadının kolları yanmıştı.   ☞ Ovalar yemyeşil olmuş.
- ☞ Kediler sobanın karşısında uyuyor.   ☞ Günler, çabuk geçiyor.

Bu cümlelerde yüklem her çoğul olsaydı anlatım bozukluğu meydana gelirdi. Bu yüzden yüklem her tekil olarak çekimlenmiştir.

İnsan adları çoğul özne olarak kullanıldığı cümlelerde yüklem tekil de çoğul da olabilir.

ÖRNEK

- ☞ İşçiler mesaiye başladı/başladılar.
- ☞ Memurlar yemek arasına çıktı/çıktılar.

Bir topluluk adının özne olduğu cümlelerde yüklem tekil olur.

ÖRNEK

- ☞ Sınıf, sessizce soruları çözüyordu.
- ☞ Türk ordusu her türlü zorluğa göğüs gerer.

B. Kişi Yönünden

Bir cümlede özne ve yüklem aşağıdaki örneklerde olduğu gibi kişi bakımından birbiri ile uyumlu olmalıdır.

ÖRNEK

- ☞ Ben tatile gidiyorum.   ☞ Ben, sen ve Ayşe tatile gidiyoruz.
- ☞ Sen tatile gidiyorsun.   ☞ Ayşe ve sen gidiyorsunuz.
- ☞ O, tatile gidiyor.   ☞ Ayşe, Ahmet ve Zerrin tatile gidiyor.

c. Olumluluk-olumsuzluk yönünden

Olumlu bir cümlenin öznesi ile olumsuz bir cümlenin öznesini ortak kullanmak anlatım bozukluğuna yol açar.

Yanlış: Kimse onu tanımıyor, burada arıyor.

Doğru: Kimse onu tanımıyor, **herkes** burada arıyor.

3. Özne, Tümeleç, Nesne Yanlışlığından Doğan Anlatım Bozuklukları

Özne bulunması gereken bir cümlede bu ögeyi kullanmamak anlatım bozukluğuna neden olur.

ÖRNEK

“Kültür merkezinin inşaatı bitirildi ve açıldı.” cümlesinde özne ortak kullanıldığı için “Kültür merkezinin inşaatı açıldı.” şeklinde yanlış bir kullanım ortaya çıkmaktadır. Bu yüzden bağlaçtan sonra bir özne gerekmektedir. “Kültür merkezi” sözcük grubu özne olarak getirilerek “Kültür merkezi açıldı.” şeklinde cümlenin doğrusu oluşturulmalıdır. Böylece anlatım bozukluğu giderilebilir.

ÖRNEK

“Bu işe hiç alışmadın bu yüzden yapmadın.” cümlesinde nesne kullanılmaması anlatım bozukluğuna neden olmuştur.

ÖRNEK

Halamları gördük ve bir gece kaldık.

Bu cümlede dolaylı tümeleç (halamlarda) kullanılmaması anlatım bozukluğuna neden olmuştur.

4. Tamlama Yanlışları

İsim tamlamalarında “tamlayan görevindeki sözcüğün kullanılmaması”, “tamlama ekinin eksik ya da gereksiz kullanılması” ve “tamlayan ile tamlananın birbirine uymaması” anlatım bozukluğuna neden olur.

ÖRNEK

“Köpeğini evde bulamamış.” cümlesinde köpeğin kime ait olduğu belirsizdir. Bu belirsiz gidermek için tamalamanın başına tamlayan olarak onun ya da senin sözcüklerinden getirilmelidir. Böylece anlatım bozukluğu giderilebilir.

ÖRNEK

Celal, sınıfımızın temsilci ve başkanıdır.” cümlesindeki tamlama “sınıfımızın temsilcisi ve başkanı” şeklinde düzenlenmelidir. Böylece anlatım bozukluğu giderilebilir.

ÖRNEK

“Özel ve devlet okulları aynı müfredattan sınava girecekler.” cümlesinde “özel ve devlet okulları” şeklindeki tamlama “özel okullar ve devlet okulları” şeklinde olmalıdır. Böylece anlatım bozukluğu giderilebilir.

Çatı Uyuşmazlığı

Birden fazla yüklem olduğu cümlelerde aynı özneyi alan yüklemelerin her ikisi de etken veya her ikisi de edilgen olmalıdır. Bu durum fiilimsiler arasında da olmalıdır. Yoksa anlatım bozukluğu ortaya çıkar.

ÖRNEK

“Konular iyice kavrayarak tekrar edilmelidir.” cümlesindeki fiilimsi ile yüklem arasında çatı uyuşmazlığı vardır. Bu uyuşmazlığı ortadan kaldırmak için “kavrayarak” fiilimsisi “kavranarak” şeklinde olmalıdır. Cümlenin doğru “Konular iyice kavranarak tekrar edilmelidir.” olarak düzenlenmektedir.

Noktalama (Virgül) Eksikliği

Kimi cümlelerde özne görevindeki sözcükten sonra virgül kullanılmaması cümlede tamlama varmış gibi düşünülmesine neden olur. Bu durum anlam belirsizliğine yol açtığı için anlatım bozukluğuna neden olur.

ÖRNEK

“Genç adamı eve kadar götürdü.” cümlesindeki anlam belirsizliğini gidermek için “özne”den (Genç) sonra virgül getirilerek “Genç, adamı eve kadar götürdü.” şeklinde oluşturulmalıdır.

8. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerdeki anlatım bozukluklarının nedenini ilgili boşluklara yazınız.

Cümleler	Anlatım Bozukluğunun Nedeni
a. Ali saat 5'te, ben 6'da işten çıkıyorum.	
b. Yaşlı kadına seslendi.	
c. Arkadaşını çok iyi tanırım.	
ç. Babamın izni bitti, salı günü göreve başlayacak.	
d. Ona asla gitmiyoruz, hiç görmüyoruz.	
e. Başkanın düşüncelerini bilmek, yararlanmak istiyoruz.	
f. Yarışmada bizim okul başarılı, arkadaşımın okulu başarısız oldu.	
g. Halk olaylar karşısında sakin kaldılar.	
h. O günden sonra hayallerim çok değiştiler.	
ı. Ben ve sen tiyatroya gideceksiniz.	

Hazırlık

1. Adalet ilgili en beğendiğiniz söz nedir?
2. Adaletin olmadığı bir toplumda hangi sorunlar ortaya çıkar?

Aşağıdaki metni türünün özelliklerine uygun biçimde okuyunuz.

HINK DAVASI

Hoca, geçimden âciz kalmış, Konya hâkimine başvurarak bir kadılık istemiş. Hâkim, her tarafta kadı var, boş kadılık yok demiş. Hoca, gölge kadısı yap beni. Halledilemeyen acayip davaları bana yollarsın der. Bu söz, hâkimin hoşuna gider. Hadi der, seni gölge kadısı yaptım, işte şu oda da, senin odan olsun.

Hoca, odasına gider, kurulur.

Önüne de bir çekmece ve yazı takımıyla kâğıtlar kor. Her gün zamanında vazifesine gelir, akşamleyin evine gider. Günün birinde bir adam, bir başkasının yakasına yapışmış, hâkimin huzuruna çıkar. Der ki: Bu adam, odun kesiyordu, ben, her baltayı vuruşunda bir kere hınk dedim, işi bitince bu hınk deyip ona kuvvet vermeme karşılık hakkımı istedim, vermiyor.

Hâkim, bu saçma davayı reddedip herifi kovmayı düşünürken aklına gölge kadısı gelir. Şu karşiki odada gölge kadısı vardır, bu çeşit davalara o bakar, oraya gidin der. Kendisi de kalkıp arkalarından gider, kapı yanından davayı seyre koyulur.

İki hasım, Hoca'nın huzuruna girerler. Davacı, davasını anlatır. Hoca, doğru der, hakkın var. Öbürüne döner ne diye vermiyorsun adamcağızın hakkını der. Adam, aman efendi hazretleri, hınk demeye para verilir mi der. Hoca, elbette verilir der. Yanındaki memura, tez bana bir akçe tahtası getir der. Memur, tahtayı getirir. Hoca, oduncudan, odun kesmeye karşılık aldığı paraları ister, alır; birer birer tahtanın, üstüne atıp sayar, sonra hepsini, oduncuya verir, hadi der, sen paralarını al. Öbürüne döner, sen de paraların sesini duydun ya sesini al git.

Nasrettin Hoca

haz. Pertev Naili Boratav

1. ÇALIŞMA

“Âciz kalmak”, “aklına gelmek” ve “yakasına yapışmak” sözleri size ne çağrıştır-
maktadır? Okuduğunuz metinden hareketle bu deyimlerin anlamlarını tahmin
ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu “Atasözleri ve Deyimler” sözlüğünden
kontrol ediniz.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Nasrettin Hoca, niçin kadıya başvurmuştur?
2. Kadı, Nasrettin Hoca'ya nasıl bir görev verir?
3. Anlatılan fıkra nerede geçmektedir?
4. Davacı adam, Kadı'ya kimden şikâyetçi olmuştur? Şikâyetinin sebebi nedir?
5. Nasrettin Hoca, davaya konu olan soruna nasıl bir çözüm üretmiştir? Siz olsaydınız nasıl bir karar verirdiniz?
6. Okuduğunuz fıkranın ana düşüncesi ve yardımcı düşünceleri nelerdir? Aşağıdaki ilgili alana yazınız.

Ana Düşünce	
Yardımcı Düşünceler	

7. “Hınk Davası” adlı fıkrada yaşanan durum yaşadığınız çevrede yaşanabilir mi? Siz olsaydınız davacı olur muydunuz?
8. Nasrettin Hoca nasıl bir kişiliğe sahiptir? Okuduğunuz fıkradan hareketle cevaplayınız.
9. Fıkra türündeki metinler günümüze nasıl ulaşmıştır? Fıkraların sosyal hayattaki işlevi nedir?

3. ÇALIŞMA

Adaletle ilgili atasözü, hadis ya da ayet bularak bunların anlamını karşlarına yazınız.

Sözler	Anlamı

4. ÇALIŞMA

Okuduğunuz “Hınk Davası” adlı fıkranın içeriği ile ilgili iki soru yazınız.

1. ....

2. ....

5. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları cevaplayarak metnin içeriğini yorumlayınız.

- Nasretin Hoca ile Kadı'nın dava konusuna bakış açısı nedir?
- Mahkemede verilen karar kişisel bir görüşe mi yoksa kanunlara mı dayanmaktadır?

6. ÇALIŞMA

“Hınk Davası” fıkrası ile “Oğuz Kağan” destanını aşağıdaki tabloda verilen ölçütlere göre karşılaştırınız.

Ölçütler	Hınk Davası	Oğuz Kağan
Konu		
Anlatım biçimi		
Gerçeklik/olağanüstülük		
Dil		

7. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerdeki fiilimsilerin yuvarlak içine alıp bunların cümleye kattığı anlamı yay ayrıç içine yazınız.

- Hoca, geçimden âciz kalmış, Konya hâkimine başvurarak bir kadılık istemiş. (.....)
- Halledilemeyen acayip davaları bana yollarsın der. (.....)

Hazırlık

1. Kimleri “gerçek dost” olarak nitelersiniz?
2. “Kara gün dostu” ifadesi sizin için ne anlam ifade ediyor?

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

DOSTLUK DERKEN

Dostluk!.. Güzel bir sözcük. Neler söylenmemiş, neler yazılmamış bu konuda. Ne desem eski ne yazsam boş. Kişi, kendini bildiğinden bu yana dostluğu öteki duygularından üstün tutmuş. Dost bildiğine sarılmış dört elle. Dostunu dünyanın en çok güvenilir, en çok inanılır kişisi bellemiş. Çoğu kez düş kırıklığına uğramışsa da gene de dostluk sürüp gelmiş bugüne dek. Yarınlara da kalıp gidecek.

Montaigne; "Benim bahsettiğim dostlukla ruhlar birbirine o kadar derin bir ahenkle karışmış ve kaynaşmıştır ki onları birleştiren dikişi silip süpürmüş ve artık bulamaz olmuşlardır. Onun için sevdiğimi bana söyletmek isterlerse bunu ancak şöyle bir cevapla ifade edebileceğimi zannediyorum: Çünkü o, o idi, ben de bendim."

İki kişinin dostluk kurmasının nedenleri sayısızdır. İçinden çıkılmaz bunun. Yakın dostlarımı gözümün önüne getiriyorum. Niçin dost oldum onlarla? Neydi beni onlarla yakınlık kurmaya iteleen nedenler? Var, ufak tefek şeyler var tabii ama en

3. Tema: Erdemler

önemlisi, yaşama, eş bir anlam vermemiz. Bizim eski bir şairimiz de bunu anlatmıyor mu? “Dünyayı seninle sevmişim, ey dost!” Tek bir mısrada dostluğun taşıdığı engin anlam ne güzel belirtilmiş! Dünya ancak sevgiyle, dostlukla güzelleşiyor. Pinti çıkarların egemen olduğu bir dünya, dünya mıdır yoksa cehennem mi?

Dostluklar azalıyor çağımızda. Bir an dinleyin kendinizi, çevrenizdekilere bir bakın. Bir deneyin dost bildiklerinizi. Göreceksiniz, dost az, yok hatta dostluk dosttuk diye kendinizi aldatmışsınız yıllardır! Boş yere...

Bir yerlerden geldim bu konuya. Bir şeyler, iç dış etkiler itelemiş olmalı beni dostluk üzerine düşünmeye. Önemli olan şu, tek bir dostunuz bile varsa bilin değerini. Küçük çıkarlar, geçici amaçlar için bozuk para gibi harcamayın. “Dünyada dost vardır.” ilkesini yaratmaya çalışın. Gücünüzün yettiğince.

Oktay AKBAL, *Önce Şiir Vardı*

1. ÇALIŞMA

“Dostluk Derken” adlı metinde geçen anlamını bilmediğiniz sözcükleri belirleyerek aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Anlamını bilmediğim sözcükler	Tahminim	Sözlük anlamı
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metnin konusu nedir? Yazarı bu konuda düşünmeye iten neden nedir?
2. İki kişinin dostluk kurmasının nedenleri nelerdir?
3. Metinden “dostluk” ile ilgili çıkarımlarınızı aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

-----

4. Yazar bu metinle okura hangi ana düşünceyi iletmek istemiş olabilir?

5. Okuduğunuz denemede ileri sürülen yardımcı düşünceler nelerdir? Metin üzerinde gösteriniz.

6. Yazarın dostluğa bakış açısı ile sizin bakış açınız örtüşüyor mu? Niçin?

3. ÇALIŞMA

Yazar, ortaya koyduğu görüşleri desteklemek için düşüncüyü geliştirme yollarından tanık gösterme ve benzetmeden yararlanmıştır. Bu yöntemlere metinden örnekler veriniz.

Tanık gösterme	Benzetme

BİLGİ KUTUSU

Deneme

Bilgilendirici metin türlerinden biri de “deneme”dir. Gazete ile ortaya çıkan ve gelişen bir türdür. Bu metin türü; özgürce seçilen bir konuda, duygu ve düşüncelerin konuşma havası içinde kesin yargılara varmadan dile getirildiği genellikle orta uzunluktaki yazılardır.

Denemenin özellikleri:

- ☞ Her konuda yazılabilir. Genellikle evrensel konular işlenir.
- ☞ Konuşma havası hâkimdir.
- ☞ İçten bir anlatım görülür.
- ☞ Düşünceleri ispatlama kaygısı yoktur.
- ☞ Yazarın izlenimlerinden hareketle oluşturulur.
- ☞ Okura ele alınan konu hakkında bir bakış açısı kazandırmak amacıyla yazılır.

4. ÇALIŞMA

“Dostluk Derken” adlı metnin deneme türünün hangi özelliklerini taşıdığını örneklerle aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

.....

.....

5. ÇALIŞMA

Montaigne; "Benim bahsettiğim dostlukla ruhlar birbirine o kadar derin bir ahenkle karışmış ve kaynaşmıştır ki onları birleştiren dikişi silip süpürmüş ve artık bulamaz olmuşlardır. Onun için sevdiğimi bana söyletmek isterlerse bunu ancak şöyle bir cevapla ifade edebileceğimi zannediyorum: Çünkü o, o idi, ben de bendim."

Bir yerlerden geldim bu konuya. Bir şeyler, iç dış etkiler itelemiş olmalı beni dostluk üzerine düşünmeye. Önemli olan şu, tek bir dostunuz bile varsa bilin değerini. Küçük çıkarlar, geçici amaçlar için bozuk para gibi harcamayın. "Dünyada dost vardır." ilkesini yaratmaya çalışın. Gücünüzün yettiğince.

a. Okuduğunuz "Dostluk Derken" adlı metinden alınan parçalardaki geçiş ve bağlantı ifadelerine örnekler bularak aşağıdaki ilgili alana yazınız. Bunların metnin anlamına katkısını belirleyiniz.

.....

.....

.....

b. Yukarıdaki parçada "neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, abartma, nesnel, öznel ve duygu" belirten ifadelerin hangileri örneklenebilir.

.....

.....

6. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerdeki fiilimsileri örnekteki gibi yuvarlak içerisine alıp bunların cümlenin anlamına katkısını belirtiniz.

- İki kişinin dostluk **kurmasının** nedenleri sayısızdır.
- Hasan kısrağı yarı yolda karşılayarak ahıra soktu.
- Durmadan ayağına değen taşlara aldırmadı bile.
- Toplantıdaki konuşması gerçekten güzeldi.
- İçinden çıkılmaz bir sorunla karşı karşıyayız.
- Ali'nin ortadan kayboluşu herkesin dikkatini çekti.
- Dondurmayı üstüne başına bulaştırınca güldük.

YAZMA

1. ÇALIŞMA

Okuduğunuz “Dostluk Derken” adlı metinden yola çıkarak ve bu metni günlük hayatınızla ilişkilendirerek “dostluk” değeriyle ilgili bir deneme yazınız. Yazınızı kaleme alırken deneme türünün özelliklerine dikkat ediniz. Yazı planını oluşturarak giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde neler anlatacağınız belirleyiniz. Yazınızın ana düşüncesinden hareketle yazınıza uygun bir başlık belirleyiniz. Anlatımınızı zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanınız. Çalışmanın sonundaki değerlendirme formunu yönergelerine uygun olarak doldurunuz.

Başlık	.....
Giriş	....
Gelişme	....
Sonuç	....

Değerlendirme Formu

Bu deneme yazma çalışma kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Yazma stratejilerini kullandınız mı?		
Yazınıza başlamadan önce ele aldığınız konuyla ilgili araştırma yaptınız mı?		
Seçtiğiniz konu tüm insanlığı ilgilendiriyor mu?		
Yazınızda “dostluk” değeriyle ilgili düşüncelere yer verdiniz mi?		
Yazınızda atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullandınız mı?		
Açıklayıcı ve tartışmacı anlatımın özelliklerini yazınıza yansıttınız mı?		
Yazı planına uydunuz mu?		
Yazınızı giriş, gelişme ve sonuç bölümleri hâlinde oluşturduunuz mu?		
Yazınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandınız mı?		
Yazınızda başlık kullandınız mı?		
Yazınızı dil bilgisi, imla, noktalama ve anlatım bozukluğu bakımından gözden geçirdiniz mi?		
Yazınızı çevrenizdeki kişilerle ya da sosyal medyada paylaştınız mı?		
Yazınızda farklı cümle türleri kullandınız mı?		
Yazınızda cümleleri öğelerine uygun olarak kurdunuz mu?		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

BİLGİ KUTUSU

Cümle Türleri

A. Yüklem Türüne Göre Cümleler

Bir cümlenin yüklemi çekimli bir fiil ya da isimdir. Buna göre cümleler ikiye ayrılır: İsim cümlesi, fiil cümlesi.

ÖRNEK

- 👉 Hava çok soğuktu. (isim cümlesi)
- 👉 Bir başka çocuk getiriyordu gazetemi. (fiil cümlesi)

B. Ögelerin Dizilişine Göre Cümleler

Türkçede bir cümlenin temel unsuru yüklemdir. Yüklem genellikle cümlenin sonunda yer alır. Ancak bazı durumlarda özellikle konuşma dilinde ve şiirde yüklem cümlenin sonunda değil de başında veya ortasında bulunabilir; bazen de cümlenin yüklemi düşmüş (yazılmamış) olabilir. Cümleler yüklem bulduğu yere göre üçe ayrılır:

1. **Kurallı (düz) cümle:** Yüklemi sonda bulunan cümlelerdir.
2. **Devrik cümle:** Yüklemi sonda bulunmayan cümlelerdir.
3. **Eksiltili cümle:** Yüklemi olmayan cümlelerdir.

ÖRNEK

- ☞ Davacı, davasını anlatır. (Kurallı)
- ☞ Elli kuruşa sana satarım kitabı. (Devrik)
- ☞ Ders sonunda bir çay... (Eksiltili)

C. Anlamına Göre Cümle Türleri

Türkçede cümleler, cümlede eylemin yapılıp yapılmadığına ya da sözü edilenlerin bulunup bulunmadığına göre ikiye ayrılır:

1. **Olumlu cümle:** Eylem gerçekleştiğini bildiren ya da bir durumun var olduğunu gösteren cümlelerdir.
2. **Olumsuz cümle:** Eylem gerçekleşmediğini bildiren ya da bir durumun olmadığını gösteren cümlelerdir. Fiil cümlelerinde olumsuzluk "-ma/-me, -maz/-mez" ekiyle, isim cümlelerinde ise "-sız" eki ya da "yok, değil" sözcükleri ile yapılır.

ÖRNEK

- ☞ Babam her sabah dışarıya giderken bir kere ahıra uğrar. (Olumlu)
- ☞ Babam her sabah dışarıya giderken bir kere ahıra uğramaz. (Olumsuz)
- ☞ Evde tüp var. (Olumlu)
- ☞ Evde tüp yok. (Olumsuz)

Anlamına göre cümleler, işin yapılmasının istenme biçimine göre, soru, ünlem, şart, istek ya da emir cümlesi olarak çeşitlere ayrılır.

Ç. Yapısına Göre Cümle Türleri

1. **Basit cümle:** İçinde tek bir yargı taşıyan cümlelere denir.

ÖRNEK

- ☞ Salona siyah saçlı bir adam girdi.
- ☞ Sokağa bir fayton girdi.

2. **Birleşik cümle:** Yan ve temel cümleden oluşan cümlelerdir. Bu tür cümleler tek bir yüklemi olmasına rağmen birden çok yargı taşır.

ÖRNEK

- ☞ Eve giderken arkadaşımı gördüm.
- ☞ Bu sınavı çalışarak aldım.
- ☞ Hava güzel olursa pikniğe gideriz.
- ☞ Duydum ki gözlerimin rengini unutmuşsun.
- ☞ Arabayı hızlı kullandın mı kaza kaçınılmazdır.
- ☞ Yaşlı adam, "Çocuklarım bir gün gelir." dedi.

3. Sıralı cümle:

Her bir kendi başına yargı taşıyan birden fazla cümlelerin virgül ya da noktalı virgülle art arda sıralanmasıyla oluşan cümlelere denir.

ÖRNEK

- ☞ Kardeşim telefon etti, biraz hastaymış.
- ☞ Yarın Ankara'ya gelecek, burada kalacak.
- ☞ Bu pantolon iyi, hemen satın al.

4. **Bağlı cümle:** Tek başına yargı taşıyan anlamca birbiriyle ilgili birden fazla cümlelerin bağlaçlarla birbirine bağlanmasıyla oluşan cümlelere denir.

- ☞ Sınava iyi hazırlandım ama geçemedim.
- ☞ Bu romanı okudum ve özetledim.
- ☞ Okula gidemedim çünkü çok hastaydım.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerin anlamına, yüklem türüne, ögelerin dizilişine ve yapısına göre çeşitlerini karşılıklarına yazınız.

Cümleler	Çeşitleri
a. Saat on ikiyi on geçiyor.	
b. Önde giden çocukların yüzünde şaşkınlık vardı.	
c. Bütün insanlar birbirine benzemez mi aşağı yukarı?	

3. ÇALIŞMA

(I) Birinci Dünya Savaşı'nda, Ruslara karşı savaşırken tutsak düşmüştüm. (II) Volga nehri kıyısında, Tatarların yaptığı küçük camii vardı. (III) Esir subay arkadaşlarımla birlikteydim. (IV) Ruhum yalnızlık istiyor, yüreği dostluk ateşiyle yanan dostları bile taşıyamıyordu. (V) Dışarda izinsiz gezemiyordum. (VI) Tatar mahallesinden birkaç kişinin kefaletiyle Volga'ya bakan camiye alındım. (VII) Camide yalnız kalıyordum. (VIII) Bahar yaklaşmıştı...

Bu parçayla ilgili olarak verilen aşağıdaki ifadeleri doğru/yanlış olarak değerlendiriniz.

İfadeler	Doğru	Yanlış
I. cümle sıralı bir cümledir.	☐	☐
II. cümlesinde tek yargı vardır.	☐	☐
III. cümle anlamca olumsuz cümledir.	☐	☐
IV. cümle bağlı bir cümledir.	☐	☐
V. cümle yüklem türüne göre fiil cümlesidir.	☐	☐
VI. cümle ögelerin dizilişine göre devrik bir cümledir.	☐	☐
VII. cümle anlamca olumsuz isim cümlesidir.	☐	☐

DİNLEME / İZLEME

1. ÇALIŞMA

www.eba.gov.tr adresinden “Hz. Ömer ve Adaleti” adlı ses dosyasını seçici, yaratıcı, eleştirel, empati kurarak, not alarak dinleme gibi yöntem ve tekniklerinden birini uygulayarak dinleyiniz. Dinleme etkinliğin gerçekleştirdikten sonra aşağıdaki çalışmaları yapınız.

1. Dinlediğiniz metinde geçen anlamını bilmediğiniz sözcüklerin anlamını tahmin ediniz.
.....
2. Dinlediklerinizi çevrenizdeki kişilerden birine sözlü olarak özetleyiniz.
3. Dinlediğiniz metnin konusu nedir?
.....
4. Dinlediğiniz metnin ana fikri nedir?
.....
5. Dinlediğiniz metne bir başlık koymak isteseydiniz ne derdiniz?
.....
6. Dinlediğiniz metinde birbiriyle çelişen olay ya da durumlar var mıydı?
.....
.....
7. Dinlediğiniz metinle ilgili görüşlerinizi açıklayınız.
.....
8. Dinlediğiniz metni değerlendiriniz.
.....
.....

9. Dinlediğiniz medya metninin hazırlanış amacı nedir?

.....

10. Dinlediğiniz metinde Hz. Ömer ile ilgili anlatılanlar güvenilir bir kaynağa dayanıyor mu?

.....

11. Dinlediğiniz metinde düşüncüyü geliştirme yollarından hangileri kullanılmıştır?

.....

KONUŞMA

1. Yandaki görselin temasından hareketle hazırlıklı bir konuşma yapınız.

2. Yaptığınız konuşmayı aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

3. Yaptığınız konuşmayı aşağıdaki “Değerlendirme Formu”na göre değerlendiriniz. Bu hazırlıksız konuşma çalışması kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanmadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Tema: Erdemler

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Konuşma stratejilerini uyguladım.		
Konuşmamda beden dilini etkili bir şekilde kullandım.		
Sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.		
Konuşmamda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçelerini kullandım.		
Konuşmamda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullandım.		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

3. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Anneni mi kaybettin?

Yuvanı mı bozdular?
Niçin zavallı kuşum,
Ötüşünde acı var?

Bu dizelerde duygularını dile getiren kişi için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Çalışkandır
- B) Düzenlidir
- C) Merhametlidir
- D) İyimserdir

2. "Sen tarladan gelince eve gitmedin mi yoksa deli oğlan? Anan seni şimdi arar, merak eder. Kocasına eğilip bir şeyler söyledi. Sofradakiler gülüştü. Osman'ın içinden boyuna kaçmak geçiyor. Geçiyor ya, yerine mihlanmış gibi. Mustafa Ağa: "Bakın hele şu bana, Osman'ın hakkını vermeyi unutmuşum..." dedi, kesesini çıkarıp Osman'a bir yirmi beşlik uzattı.

Bu parçada altı çizili cümle aşağıdaki deyimlerden hangisi ile ilişkilendirilebilir?

- A) Hakkını gözetmek
- B) Hak vermek
- C) Hak getire
- D) Haklı çıkmak

3. Işıltılar iplik iplik sönüyor. Binlerce, yüz binlerce, birbirine dolanmış ışık ipliği uçuşuyor. Destecilerin yüzleri toza bulanmış, yüzlerden oluk oluk ter süzülüyor. Dört bucağa ateş düşmüş yanıyor. Osman kararmış, yüzü biraz daha incelmış, kocaman gözleri kısılmış... Gömleğinden de ter fışkırmış... Sabahki canlılık!... Şimdi Osman yürürken ayakları birbirine dolaşiyor. Neredeyse düşüp atın ayakları altında kalacak...

Bu parça ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yaşanmış veya yaşanma olasılığı bulunan bir olayın anlatıldığı
- B) Kahramanın, betimlemelerle tanıtıldığı
- C) Açıklayıcı anlatım biçiminin kullanıldığı
- D) Olayın üçüncü kişinin ağzından anlatıldığı

4. Fatih evde çalışıyordu, Ali ve ben de kütüphanede.

Dil yanlışı olan bu cümlenin doğrusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fatih evde çalışıyor, Ali ve ben de kütüphanede.
- B) Fatih evde çalışıyordu, Ali ve ben de kütüphanede çalışıyoruz.
- C) Fatih evde çalışıyordu, Ali ve ben kütüphanede.
- D) Fatih evde çalışıyordu, Ali ve ben kütüphanede çalışıyorum.

3. Tema: Erdemler

5. Olay: Yiğit ve cesur bir adam olan Muhsin Çelebi'nin Şah İsmail'in huzuruna, Tebriz'e, elçi olarak gönderilmesi

Yer : Topkapı Sarayı, Tebriz

Zaman: II. Beyazıt Dönemi

Kişiler : Muhsin Çelebi, Vezirler, Sadrazam, Şah İsmail

Bu yapı unsurları aşağıdaki edebî metinlerden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Kâhya başını kaldırdı:

"O da sabırsız... Ama ne yapısın? Dregley, pek yalçın, pek sarp... Borseme Dağları içinde baş kale bu imiş diyorlar."

"Paşa, muhafızlara önce teslim teklif etmedi mi?"

"Etti. "

"Kabul etmediler mi?"

"Hayır, etmediler."

"Kalenin kumandanı kimdi?"

"Zondi isminde bir kahraman..."

"Ben onların kahramanlıklarını bilirim. Verdikleri sözü tutmazlar... Vire'yi bozarlar. Elçiye hakaret ederler.

- B) Dar kapısından başka aydınlık girecek hiçbir yeri olmayan dükkânında tek başına, gece gündüz kıvılcımlar saçarak çalışan Koca Ali, tıpkı kafese konmuş terbiyeli bir arslanı andırıyordu. Uzun boylu, iri pençeli, kalın pazılı, geniş omuzlu bir pehlivandı. On yıldır bu karanlık in içinde ham demirden dövdüğü kılıç ve namluları tüm Anadolu'da, tüm Rumeli'de sınır boylarında büyük bir ün kazanmıştı.

- C) Bu, her gece uykusunda onu kurtarmak için birçok geminin pupa yelken geldiğini gören zavallı eski bir Türk forsasıydı. Tutsak olalı kırk yılı geçmişti. Otuz yaşında, dinç, levent, güçlü bir kahraman Malta korsanlarının eline düşmüştü. Yirmi yıl onların kadırgalarında kürek çekti.

- D) Savaşçılardan biri koştu. Tahtın önünde serili kaftanı topladı. Türk elçisine yetişti:

– Buyurun, kaftanınızı unuttunuz.

Muhsin Çelebi durdu. Güldü. Çıktığı kapıya doğru dönerek şahın işiteceği yüksek bir sesle:

– Hayır, unutmuyorum. Onu size bırakıyorum. Sarayınızda büyük bir padişah elçisini oturtacak seccadeniz, şiltenez yok... Hem bir Türk, yere serdiği şeyi bir daha arkasına koymaz... Bunu bilmiyor musunuz? dedi.

HAYAT BOYU ÖĞRENME

6. Aşağıdakilerden hangisi “deneme” türü için söylenemez?

- A) Her konuda yazılabildiği
B) Sanatsal kaygı ile oluşturulduğu
C) Evrensel konuların işlendiği
D) Konuşma havasının hâkim olduğu

7. Dünyayı seninle sevmişim, ey dost!

Bu cümlenin yapısına göre türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Basit
B) Birleşik
C) Sıralı
D) Bağlı

4. TEMA

İLETİŞİM

Sürekli İletişim İçindeyiz
Selam Ver
İletişim ve Hız
Başarılı İletişim
(Dinleme / İzleme Metni)

ANAHTAR KAVRAMLAR

İletişim

Kişilerarası
İletişim

Selamlaşma

Teknoloji

İletişim ve Hız

Geçiş ve Bağlantı
İfadeleri

Filde Çatı

Mesaj

Başarılı İletişim

Medya

OKUMA

Hazırlık

1. Etkili bir iletişim için hangi becerilere sahip olmamız gerekir?
2. Kimi insanların çevrelerindeki kişilerle iletişim kurarken zorluk çektiği görülmektedir. Sizce bu durumun nedenleri neler olabilir?

Aşağıdaki metni eleştirel okuma yöntemini kullanarak sessiz okuyunuz.

SÜREKLİ İLETİŞİM İÇİNDEYİZ

Deniz kıyısında bir tatil köyünde olduğunuzu hayal edin. Güneşin doğuşunu görmek için sabah erken kalktınız ve deniz kıyısında bir yürüyüşe çıktınız. Sahilde yürürken, başka birinin size doğru gelmekte olduğunu gördünüz; bu kişi yaklaştıkça onun karşı cinsten tanımadığınız biri olduğunun farkına vardınız.

İçinde yetiştiğiniz aile ve yörenin gereği siz karşıdan gelen bu insana hiçbir şey söylemediniz hatta rahatsız olmasın diye yüzüne bile bakmadınız.

O da size bir şey söylemedi ve yüzünüze bakmadı.

Birbirinize bir şey söylemeden ve birbirinizin yüzüne bakmadan geçip gittiniz.

Önemli soru: Karşıdan gelen bu kişiyle aranızda iletişim var mıydı?

Bu soruyu sorduğum çoğu kişi, "Hayır, iletişim yoktu!" diyor. Niçin? Çünkü onlar farkında olmadan, kafalarında, söze dayalı bir iletişim tanımı yapmışlar. "İki insan birbiriyle konuşursa iletişim vardır." diye düşünüyorlar.

Hâlbuki iki kişi arasında, mesaj alışverişinin olduğu her zaman iletişim vardır.

Peki, mesaj nedir?

Anlamı olan her şey mesajdır.

İki insanın birbirine bir şey dememesinin, birbirinin yüzüne bakmamasının anlamı yok mu?

Tabii ki var. Anlam alışverişinin olduğu her durumda iletişim gerçekleşir. İletişimi, anlam alışverişi olarak tanımlayabiliriz.

Evet, sahilde yürüyen bu iki kişi arasında iletişim vardı!

İki insan birbirinin farkına vardığı andan itibaren iletişim başlar.

İki insan birbirinin farkına vardığı andan itibaren söylediği, söylemediği, yaptığı, yapmadığı her şeyin anlamı vardır. Yüz ifadesinin, beden duruşunun, sesin, bakışın anlamı vardır.

Konuşmayan, birbirinin yüzüne bakmayan insanlar birbirlerine ne gibi mesajlar göndermiş olabilirler? Bu iki insan birbirinin yüzüne bakmamak ve birbirlerine bir şey söylememekle birçok anlam ifade etmiş olabilir. Örneğin, aşağıdaki şu mesajlar ve benzerleri, deniz kıyısında birbirini gören ve selamlaşmayan insanlar için geçerli olabilir:

"Sen benim için selam verilecek değerinde bir insan değilsin."

"Ben tanımadığım kadınla/erkeklerle konuşacak tip değilim; benden uzak dur."

"Sabah güneşini görmek üzere sahile çıkmışsınız; selam vererek sizin iç dünyanızdaki sükûneti bozmamaya özen gösteriyorum."

"Konuşmak için canım gidiyor, ama birleri görür de laf eder diye korktuğum için yüzünüze dahi bakmaya cesaret edemiyorum."

Demek ki iki kimse birbirine hiçbir şey söylemediği ve birbirinin yüzüne bakmadığı halde, ikisi arasında anlam alışverişi vardır.

Başka bir örnek daha alalım. Farz edelim bir otobüs garında tek boş olan sandalyeye oturdunuz. Sandalyeye otururken diğer sandalyede oturan kişilere selam verebilirsiniz veya vermeyebilirsiniz.

Etraftakilere selam verseniz de iletişim içindedesiniz, vermeseniz de! Selam verirseniz, "Sizi insan yerine koyuyorum", "Selam verilmeye değer insanlar olarak görüyorum." anlamını ifade etmiş olursunuz. Selam vermemeniz de zıt anlamlar ifade eder.

Yaşamın dokusunu insan ilişkileri oluşturur. İnsanlar, çoğunlukla birbirlerini adam yerine koyuyor, değer veriyorlarsa o toplumda insanlar daha az stresli, daha güler yüzlü olurlar. Birbirlerini adam yerine koymayan, değer vermeyen insanların çoğunlukta olduğu toplumlarda ise stres yüksektir.

Asansöre bindiğinizde birbirinize sözünüzle veya gözünüzle selam veriyor musunuz? "Günaydın, merhaba, iyi günler," gibi sözlerin sık sık söylendiği ortamlar uygar ortamlardır. Asansöre binip birbirlerinin yüzüne bakıp hiçbir şey söylemeyen insanların bulunduğu ortamlarda da iletişim vardır; bunlar, "Adam yerine koymaya değmezsin.", "Umurumda değilsin.", türünden mesajlardır. Ne var ki bu tür mesajlar, uygar toplumlardaki insanların birbirlerine verecekleri mesajlar değildir.

Doğan CÜCELOĞLU, Keşke'siz Bir Yaşam İçin İletişim Donanımları

1. ÇALIŞMA

Aşağıda verilen sözcüklerin metin içinde geçtiği cümleleri ilgili alana yazınız. Cümledeki kullanımından anlamını tahmin etmeye çalışınız. Tahminlerinizi sözlük anlamlarıyla karşılaştırınız.

iletişim

Cümle:
Tahminim:
Sözlük anlamı:

mesaj

Cümle:
Tahminim:
Sözlük anlamı:

sükûnet

Cümle:
Tahminim:
Sözlük anlamı:

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Tatil köyünde karşılaştığınız iki kişi arasında nasıl bir iletişim gerçekleşmiştir?
2. İki kişi arasında iletişim ne zaman başlar?
3. İletişim süreci hangi unsurlardan oluşur?
4. İletişimde mesaj hangi yollarla karşıdaki kişilere iletilir?
5. Sosyal hayatta iletişimin önemi nedir?

3. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metnin ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini aşağıdaki tabloya yazınız.

Ana düşünce:

.....

Yardımcı düşünceler:

.....

.....

.....

4. ÇALIŞMA

Metindeki ana düşüncenin ve yardımcı düşüncelerin düşüncüyü geliştirme yollarından hangileriyle desteklendiğini bulunuz. İlgili cümleyi düşüncüyü geliştirme yolunun karşısına yazınız.

Düşüncüyü Geliştirme Yolu	Kullanıldığı Cümle

5. ÇALIŞMA

Metnin içeriğine yönelik üç soru yazarak soruları cevaplayınız.

1. SORU:

CEVABIM:

2. SORU:

CEVABIM:

3. SORU:

CEVABIM:

6. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metne farklı başlıklar yazınız.

**BENİM
BAŞLIKLARIM**

.....

.....

.....

7. ÇALIŞMA

Oysaki	Başka Bir Deyişle	Özellikle	Kısaca	Böylece	İlk Olarak	Son Olarak
--------	----------------------	-----------	--------	---------	---------------	---------------

Yukarıda verilen geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanarak“aile bireyleri arasındaki iletişim” konusunda bir paragraf yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. ÇALIŞMA

(I) Ankara’da yaşıyor, çok seviyorum. (II) Geçen pazar Ayşe ve ben Kızılay’a indim. (III) Meydandaki herkes parkta, kafelerde oturuyor; etrafta olup bitenle ilgilenmiyordu. (IV) Ben bir mağazaya, Ayşe ise lokantaya girdi. (V) İşimi bitirip lokantaya doğru giderken sokak köpekleri karşıma çıktılar. (VI) Ne olduğunu anlamadan etrafımı sardılar. (VII) Bu da yetmezmiş gibi birkaç ağacın yaprakları dökülmeye başladılar üzerime. (VIII) Şaşkınlık içerisinde özel ve kamu kuruluşlarının pencerelerinden insanları gülümseyen yüzlerini gördüm. (IX) Kendimi bir dükkâna içeri attım. (X) Olayın şokunu atınca hızlı adımlarla Ayşe’nin yanına gittim, konuştum.

Bu metindeki numaralanmış cümleleri anlatım bozukluğu yönünden inceleyiniz. Belirlediğiniz anlatım bozukluklarının nedenlerini karşılarına yazınız.

Cümleler	Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Cümleler	Anlatım Bozukluğunun Nedeni
I. cümle		VI. cümle	
II. cümle		VII. cümle	
III. cümle		VIII. cümle	
IV. cümle		IX. cümle	
V. cümle		X. cümle	

9. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri tamamlayınız.

a. “Babamdan kalan çiftliğimiz büyük ancak toprağı verimli değildi.” cümlesinde ..... eksiliğinden dolayı anlatım bozukluğu vardır.

b. “Bu ünitenin konusu belgisiz ve kişi zamirlerinden oluşuyor.” cümlesinde ..... uyumsuzluğu vardır.

c. “.....” cümlesi dolaylı tümleç eksikliğine örnek gösterilebilir.

Hazırlık

1. Selamlaşmanın Türk toplumundaki önemi nedir?
2. İnsan, yaşama sevincini nasıl sürdürebilir? Bu durum insanlar arasındaki iletişimi nasıl etkiler?

Aşağıdaki metni vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okuyunuz.

SELAM VER

Yola çıkınca her sabah,
Bulutlara selam ver.
Taşlara, kuşlara,
Atlara, otlara,
İnsanlara selam ver.
Ne görürsen selam ver.
Sonra çıkarıp cebinden aynanı,
Bir selamda kendine ver.
Hatırın kalmasın el gün yanında.
Bu dünyada sen de varsın!
Üleştir dostluğunu varlığa,
Bir kısmı seni de sarsın...

Üstün DÖKMEN, Selam

1. ÇALIŞMA

Metinde geçen “hatırı kalmak” deyiminin anlamını “Atasözleri ve Deyimler” sözlüğünden öğrenerek aşağıda boş bırakılan yere yazınız. Bu deyim cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

.....

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Şiirin ana duygusu nedir?
2. Şair, her sabah evden çıkınca ne yapılmasını öneriyor? Bu öneriye katılıyor musunuz? Niçin?
3. Bir kişinin “bulutlara, taşlara, kuşlara, atlara, otlara” selam vermesi ne anlama gelmektedir?

4. *Bir selam da kendine ver.*

Hatırın kalmasın el gün yanında.

Bu dünyada sen de varsın!

Bu dizeler ile ne anlatılmak istenmiş olabilir?

5. Bir kişinin kendine değer vermesi ona ne kazandırır? Şair, bu durumu nasıl dile getirmiştir?
6. Yaşama sevinci ile dolu bir kişinin en temel özelliği nedir? Açıklayınız.

3. ÇALIŞMA

Okuduğunuz “Selam Ver” adlı şiirin içeriği ile ilgili iki soru yazınız.

.....

.....

4. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları cevaplayarak metnin içeriğini yorumlayınız.

- a. Şairin hayata bakış açısı nedir?
- b. “Kendini bilmek”, kendini tanımak” ve “kendine değer vermek” sizin için ne anlam taşımaktadır? Okuduğunuz şiirde bu kavramlardan hangileri çıkarılabilir?

5. ÇALIŞMA

“Selam Ver” ile “Sürekli İletişim İçindeyiz” adlı metinleri aşağıdaki tabloda verilen ölçütlere göre karşılaştırınız.

Ölçütler	Selam Ver	Sürekli İletişim İçindeyiz
Konu		
Anlatım biçimi		
Metin türü		
Dil		

6. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümleleri ayraç içinde verilen anlamları belirtecek şekilde tamamlayınız.

- Fatma, düğünde giymek ..... yeni bir elbise aldı. (koşul)
- İzmir’e gideceği ..... erkenden yola çıktı. (neden-sonuç)
- Bu kitabı ..... diğer kitabı vereceğim. (koşul)
- Fen netim, Türkçeye ..... fazladır. (karşılaştırma)
- İstanbul, ... gibi parlıyordu. (benzetme)
- Annemin yemekleri her zamanki gibi ..... (duygu)
- Kardeşim oyuncağını bulamayınca ..... (abartma)
- Çeşitli dilleri konuşabiliyordu: .....(örnekleme)
- ..... diye spor yapıyor. (amaç-sonuç)
- ..... ana renklerden biridir. (nesnel)
- Duygusal şiirler ..... (özel)

7. ÇALIŞMA

Yola çıkınca her sabah,

Bulutlara selam ver.

Bu dizelerdeki fiilimsiyi belirleyerek dizeye kattığı anlamı aşağıdaki boş yere yazınız.

.....

Hazırlık

1. Teknolojinin gelişmesi hayatımızı nasıl etkilemiştir?
2. En çok hangi teknolojik aleti kullanıyorsunuz? Niçin?

Aşağıdaki metni eleştirel okuma yöntemini kullanarak sessiz okuyunuz.

İLETİŞİM VE HIZ

İletişim teknolojisinin gelişmesi, insanların arasındaki iletişimi artırması bakımından ilk bakışta çok olumlu bir durum olarak nitelendirilebilir. Buna ben biraz kuşkululu yaklaşmak istiyorum. Acaba her alanda doğru bir iletişim kuruluyor mu? Sandığımız gibi en yüksek noktada mı iletişim? Televizyonlar, uydular, bilgisayarlar dünyayı bir bilgi akışı ağı içine sarmadan önceki zamanlarda, insanlar iletişimsiz mi yaşıyordu? İnsanların birbirinden haberi olmuyor muydu?

Önce bu soruların cevabını vermek lazım. Çünkü her çağ, zaman zaman nostalji duyar ama kendi ürettikleriyle de övünür. Biz de kendi kendisiyle çok övünen bir çağız. Çok büyük değişiklikler yapmış bir çağın çocuklarıyız. Dünyadaki iletişim hızının en üst düzeye çıkardık diye övünüyoruz. Oysa acaba iletişimin en üst düzeyinde mi yaşıyoruz ve iletişim acaba olumlu mu?

Yüzyıllardan beri insanoğlunun dünyada çeşitli yollarla kurduğu iletişimler var. Belki daha uzun vadeli, belki bu kadar hızlı değil ama belki daha derinlemesine, belki

daha doğru. İslam filozoflarının Yunan düşüncesiyle alışverişe girmeleri belki yüzyıllar aldı.

İstanbul'un fethinden sonra İtalya'ya giden bilim ve sanat insanlarının yarattığı Rönesans uzun bir sürede gerçekleşti. Bunlar belki daha uzun vadede ortaya çıkan, elli senelik, yüz senelik süreçler. Ama daha doğru sonuçlar alınabiliyor. Çünkü doğal bir seleksiyon (seçme, ayıklanma) var.

Bunu modern şiir ile klasik şiir ve halk şiiri arasındaki ilişkiye benzetecek olursak halk kültüründen, bütün dünya halklarından bize taşınan her ürün değerlidir. Çünkü bize taşınması için daha önce bin bir seleksiyondan geçmiştir. Yani halk onu yüzlerce yıl, sözlü edebiyatta bir şiir olarak taşımış ve Yunus Emre'yi bize 700 yıl sonra hediye etmiş (...). Belki, Yunus Emre tarzında yazan milyonlarca şair vardı. Onların hiçbirini bilmiyoruz. Dolayısıyla doğal bir seleksiyon gerçekleşmiştir. Suyun dere yatağındaki taşı, binlerce yılda temizleyip sedefli bir hâle getirmesi gibi cilalamıştır.

Oysa modern şiire baktığımız zaman değerini ölçemiyoruz. Çünkü belki de medya değeri olarak çok ünlüdür. Birdenbire, bir günde meşhur olan değerler var bu dünyada. Yani doğal seleksiyon ve halkların kendi içindeki doğal alışverişlerini engelleyen bir boyutu var bu bilgi akışının.

Zülfü LİVANELİ, Sanat Uzun Hayat Kısa

1. ÇALIŞMA

“İletişim ve Hız” adlı metinde geçen anlamını bilmediğiniz sözcükleri belirleyerek aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Anlamını bilmediğim sözcükler	Tahminim	Sözlük anlamı
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Okuduğunuz metnin konusu ve yazılış amacı nedir?
- İletişim teknolojisinin gelişmesinin insan yaşamına olumlu ve olumsuz katkıları nelerdir?
- Metinde hangi anlatım biçimleri ağır basmaktadır? Örnek veriniz.

4. Tema: İletişim

4. “Doğal seleksiyon” ile ne anlatılmak istenmiştir?
5. Medyanın iletişim konusundaki işlevi nedir?
6. Metinden “iletişim” ile ilgili çıkarımlarınızı aşağıda boş bırakılan yere yazınız.
7. İletişim konusunda siz de yazar gibi düşünüyor musunuz? Niçin?
8. Okuduğunuz metinde ileri sürülen ana düşünce ve yardımcı düşünceler nelerdir? Aşağıdaki ilgili alana yazınız.

Ana Düşünce	
Yardımcı düşünceler	

3. ÇALIŞMA

Yazar, ortaya koyduğu görüşleri desteklemek için çeşitli düşünceyi geliştirme yollarından yararlanmıştır. Bu yöntemlere metinden örnekler veriniz.

Düşünceyi geliştirme yolu		
Örnek cümle		

4. ÇALIŞMA

İletişim teknolojisinin gelişmesi, insanların arasındaki iletişimi artırması bakımından ilk bakışta çok olumlu bir durum olarak nitelendirilebilir. Buna ben biraz kuşkulu yaklaşmak istiyorum.

Önce bu soruların cevabını vermek lazım. Çünkü her çağ, zaman zaman nostalji duyar ama kendi ürettikleriyle de övünür. Biz de kendi kendisiyle çok övünen bir çağız.

Suyun dere yatağındaki taşı, binlerce yılda temizleyip sedefli bir hâle getirmesi gibi cilalamıştır.

Bu parçadaki fiilimsileri belirleyerek gruplandırınız. Bunların cümlelerin anlamına katkısını belirtiniz.

İsim - fiil	Zarf - fiil	Sıfat - fiil
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

YAZMA

1. ÇALIŞMA

Okuduğunuz “İletişim ve Hız” adlı metinden yola çıkarak ve bu metni günlük hayatınızla ilişkilendirerek “iletişim” konusunda bir yazı kaleme alınız. Yazınızı tercih ettiğiniz metin türünün özelliklerine göre oluşturunuz. Yazı planını oluşturarak giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinde neler anlatacağınızı belirleyiniz. Yazınızın ana düşüncesinden hareketle yazınıza uygun bir başlık belirleyiniz. Çalışmanın sonundaki değerlendirme formunu yönergelerine uygun doldurunuz.

Başlık	.....
Giriş	....
Gelişme	....
Sonuç	....

Değerlendirme Formu

Bu yazma çalışması kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Yazma stratejilerini kullandınız mı?		
Yazınıza başlamadan önce ele aldığınız konuyla ilgili araştırma yaptınız mı?		
Yazınızda “iletişim”le ilgili düşüncelere yer verdiniz mi?		
Yazınızda atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullandınız mı?		
Açıklayıcı ve tartışmacı anlatımın özelliklerini yazınıza yansıtınız mı?		
Yazınızı giriş, gelişme ve sonuç bölümleri hâlinde oluşturduğunuz mu?		
Yazınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandınız mı?		
Yazınızda başlık kullandınız mı?		
Yazınızı dil bilgisi, imla, noktalama ve anlatım bozukluğu bakımından gözden geçirdiniz mi?		
Yazınızı çevrenizdeki kişilerle ya da sosyal medyada paylaştınız mı?		
Yazınızda farklı cümle türleri kullandınız mı?		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

BİLGİ KUTUSU

Fiilde Çatı

A. Yüklem Türüne Göre Cümleler

Fiillerin, nesne alıp almamalarına ve öznelerine göre özelliklerine çatı denir. Bu konu sadece yüklemi fiil olan cümlelerle ilgilidir. Bu yüzden yüklemi bir isim ya da isim soylu sözcük olan cümlelerde çatı aranmaz.

Fiiller, çatı bakımından nesnesine ve öznesine göre iki grup olarak sınıflandırılır:

Öznesine Göre Fiiller

1. Etken Fiil
2. Edilgen Fiil
3. Dönüştü Fiil
4. İşteş Fiil

Nesnesine Göre Fiiller

1. Geçişli Fiil
2. Geçişsiz Fiil

A. Öznesine Göre Fiiller**1. Etken Çatılı fiiller**

Türkçede kimi cümlelerde yüklem bildirdiği işi yapan özne belirlidir. Öznesi belli olan (gerçek özne) fiillere “etken fiil” denir.

ÖRNEK

- ☞ Ali, çarşıdan geliyor.
- ☞ Can, ders çalışıyor.
- ☞ Dolmuş yine gecikti.

Bu cümlelerde kullanılan fiiller, işi yapan özneler belirli olduğu için etken çatılıdır.

2. Edilgen Çatılı Fiiller

Türkçede kimi cümleler “başkası tarafından yapılma” anlamı taşır. Bu cümlelerde kullanılan fiillere “edilgen fiil” denir. Yapılan işten etkilenen varlık özne (sözde özne) olur.

ÖRNEK

- ☞ Ev iki günde silinir.
- ☞ Caddeler tören için trafiğe kapatıldı.
- ☞ Maaşlar yılbaşında zamlanacak.

Bu cümlelerde iş başkaları tarafından yapıldığı ve sözde özne kullanıldığı için yüklem edilgen çatılıdır.

3. Dönüştü Çatılı Fiiller

Türkçede kimi cümlelerde özne, yüklemde bildirilen eylemi doğrudan yapar; yaptığı bu işten yine kendisi etkilenir. Dönüştü eylemin yüklem olduğu cümlede “kendi kendine yapma” anlamı vardır.

ÖRNEK

- ☞ Ahmet, babasını görünce sevindi.
- ☞ Zeliha, akşam yemeği için hazırlandı.
- ☞ Maçı kaybedince üzüldü.

Bu cümlelerde, yüklemde bildirilen işleri öznelerin, “kendi kendilerine yaptıklarını” ve yaptıkları bu işlerden etkilendiklerini” görüyoruz. Bu yüzden yüklem dönüştü çatılıdır.

4. İşteş Çatılı Fiiller

Eylemin birden çok özne tarafından yapıldığını gösteren fiillerdir. Bu fiillerin kullanıldığı cümlelerde karşılıklı ya da birlikte yapma anlamı vardır.

ÖRNEK

- ☞ Arkadaşlarıyla selamlaştı.
- ☞ Kuşlar uçtu.
- ☞ Kuzular dört bir yana kaçtı.

Bu cümlelerde, yüklemde bildirilen iş birden fazla kişi tarafından aynı anda “karşılıklı” ya da “birlikte” yapılmıştır. Bu yüzden yüklem işteş çatılıdır.

B. Nesnelere Göre Fiil Çatıları

Fiiller nesne alıp almadıklarına göre fiildeki bir işin başka bir varlığı etkileyip etkilememesine göre gruplandırılabilir:

1. Geçişli Fiiller

Öznenin yaptığı işi, başka varlıklar üzerine geçirebilen fiillerdir. Nesne alan ve “ne, neyi, kim, kimi” sorularına yanıt veren fiillerdir.

ÖRNEK

- ☞ Çantasını kaybetmiş.
- ☞ Bakkaldan limon aldı.
- ☞ Kardeşini aradı.

Bu cümlelerde nesne bulunduğundan yüklemdeki fiiller geçişlidir.

2. Geçişsiz Fiiller

Nesne almayan fiillerdir.

ÖRNEK

- ☞ Eve otobüsle gidiyordu.
- ☞ Hiç durmadan koştu.
- ☞ Treni iki saat bekledi.

Bu cümlelerin fiilleri nesne almadığından geçişsizdir.

2. ÇALIŞMA

(I) Her çağ, zaman zaman nostalji duyar ama kendi ürettikleriyle de övünür. (II) Biz de kendi kendisiyle çok övünen bir çağız. (III) Çok büyük değişiklikler yapmış bir çağın çocuklarıyız. (IV) Dünyadaki iletişim hızını en üst düzeye çıkardık diye övünüyoruz.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde çatı özelliği görülür?

- A) I ve II   B) II ve III   C) III ve IV   D) I ve IV

3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerin yüklemelerini özne-yüklem ilişkisine göre inceleyiniz.

Cümleler	Öznesine Göre Çatısı
a. Fatma, pazara yalnız başına gitmiş.	
b. Odası çok güzel süslenmiş.	
c. Komşumla her sabah asansörde karşılaşıyoruz.	
ç. Beni yalnız bırakan arkadaşşıma çok kırdım.	

4. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde karşılıklı yapma anlamı vardır?

- A) Eski öğretmenimle mektuplaşıyoruz.
- B) Her ay mutlaka bir kitap okurum.
- C) Bu bina, çok kötü boyanmış.
- D) Bahar gelince kuşlar da ötüşür.

5. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerin yüklemelerini nesne-yüklem ilişkisine göre inceleyiniz.

Cümleler	Nesnesine Göre Çatısı
a. Gürsel, her gün üç elma yer.	
b. İbrahim sağlık için sabahları bir saat yürür.	
c. Fatih bütün derslerini geçti.	
ç. Halil Oktay, yeni evini boyadı.	

DİNLEME / İZLEME

1. ÇALIŞMA

www.eba.gov.tr adresinden "Başarılı İletişim" adlı videoyu seçici, yaratıcı, eleştirel, empati kurarak, not alarak dinleme gibi yöntem ve tekniklerinden birini uygulayarak izleyiniz. Dinleme etkinliği gerçekleştirdikten sonra aşağıdaki çalışmalarını yapınız.

1. İzlediğiniz videoda geçen anlamını bilmediğiniz sözcüklerin anlamını tahmin ediniz.
2. İzlediğiniz videoyu çevrenizdeki kişilerden birine sözlü olarak özetleyiniz.

3. İzlediğiniz videoda ele alınan konuyla ilgili hangi uzmanın görüşlerine başvurulmuştur?

4. İzlediğiniz videonun konusu nedir?

5. İzlediğiniz videonun ana fikri nedir?

.....
.....

6. Çocuklarla iletişim kurarken nelere dikkat etmek gerekir?

.....
.....

7. Ön yargılarımız iletişimi engeller mi? Niçin?

.....
.....

8. “Her birey farklıdır Dolayısıyla iletişim yolları da farklıdır.” düşüncesini destekleyen örnekler (kendi hayatınızdan) veriniz.

9. İzlediğiniz videoya bir başlık vermek isteseydiniz ne koyardınız?

.....
.....

10. İzlediğiniz videoda birbiriyle çelişen olay ya da durumlar var mıydı?

.....
.....

11. İzlediğiniz videoyu değerlendiriniz ve görüşlerinizi yazınız.

.....

.....

.....

.....

12. İzlediğiniz videonun hazırlanış amacı nedir?

.....

.....

13. İzlediğiniz videoda aktarılan bilgiler güvenilir bir kaynağa dayanıyor mu?

.....

.....

KONUŞMA

1. “İnsanlar konuşa konuşa anlaşılır.” atasözümüzünden hareketle “kişiler arası iletişimin önemini” açıklayan bir sunu hazırlayarak çevrenizdeki kişilerle paylaşınız.

2. Hazırladığınız sununun aşamalarını aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

3. Hazırladığınız sunuyu aşağıdaki “Değerlendirme Formu”na göre değerlendiriniz. Bu sunu çalışması kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Sunu hazırladım.		
Sunum anında konuşma stratejilerini uyguladım.		
Konuşmamda beden dilini etkili bir şekilde kullandım.		
Sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.		
Konuşmamda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçelerini kullandım.		
Konuşmamda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullandım.		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

4. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Bir kişiden diğer kişi veya kişilere mesajın aktarılmasına .... denir.

Bu cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) Bağlam
B) Kanal
C) İletişim
D) Tartışma

2. İnternet, gelişen teknolojinin de etkisiyle toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir ögesi olmuştur. Birçok sosyal bilimci araştırmalarında İnternetin birey ve toplum yaşamı üzerindeki etkisini sorgulamıştır. İnternet çağımızın en büyük bilgi paylaşım ağıdır. Kitle iletişimin tümünü kapsamaktadır. Bireyler olumlu etkileri olduğu kadar olumsuz etkileri de vardır. Özellikle bir-biriyle ilişkisi olmayan geniş bir nüfusun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durumun gelecekte artarak devam edeceği kuşkusuzdur.

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisi çıkarılamaz?

- A) İnternet, kitle iletişim araçlarından biridir.
B) İnternet günümüzde bilginin paylaşıldığı en önemli platformdur.
C) İnternetin, bireylerin yaşamında olumlu/olumsuz etkileri vardır.
D) İnternet, gençlerin birbirini tanımalarında etkilidir.

3. Edebî eserler üstün bir çalışmanın sonunda ortaya çıkar. Başka bir ifadeyle bireysel bir ürün olan edebî eserler, aynı zamanda yaratıcı bir çalışmadır. Burada Alain'in bir sözünü hatırlıyoruz. "Sanat insanın, doğaya eklediği bir şeydir." Edebî eserlerin özünü oluşturan unsurlar doğada varsa da bunları edebiyat hâline getiren sanatçılardır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Tanımlama
B) Karşılaştırma
C) Tanık gösterme
D) Benzetme

4. Fatih televizyon izliyordu, Ali ve ben de kitap okuyordum.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nesne eksikliği
B) Özne-yüklem uyumsuzluğu
C) Tamlayan eki eksikliği
D) Dolaylı tümleş eksikliği

5. Ayşe: Baba o kadar sevinçliyim ki anlattamam, okul birincisi oldum.

Aşağıdaki deyimlerden hangisi altı çizili sözcüğün anlamını içermektedir?

- A) Etekleri tutuşmak
B) Ağzı kulaklarına varmak
C) Canından bezmek
D) Yüreği incinmek

6. İçimde bir tımar etmek hırsı uyandı.
Kaşağıyı aradım, bulamadım. Ahırın
I
köşesinde Dadaruh'un penceresiz,
II
küçük bir odası vardı.

Oraya girip rafları aşağıya indirdim;
III
ama kaşağıyı yine bulamadım.
IV

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangisi fiilimsidir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV

7. (I) Sanat dallarının sınırlarını kesin çizgilerle ayıramazsınız. (II) Sözelimi tiyatro, kimilerince görsel sanatların bir türü olarak görülür. (III) Bazen de edebî bir tür olarak kabul edilmektedir. (IV) Birinci görüşü savunanlar, seyirci karşısında ve sahnede oynanmasını, ikinci görüşü savunanlar da oyunun yazılı metnini esas alır.

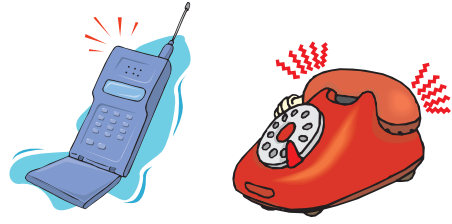
Numaralanmış cümlelerin hangilerinde edilgen çatı özelliği görülür?

- A) I ve II   B) II ve III
C) III ve IV   D) I ve IV

8. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi geçişli bir fiildir?

- A) Sen beni tanımıyorsun.
B) Denize bugün de gitmiyoruz.
C) Sizinle ders çalışmaya karar verdim.
D) Her gün iki saat yürüyorum

9.

Geçmişten günümüze var olan birikimle uygarlık ileri gitmektedir. Uygarlık gelişirken bilimin bu gelişeme katkısı oldukça fazladır. Çünkü yapılan bilimsel araştırmalar insan ufkunu sürekli geliştirmekte insanoğlu bu sayede her geçen gün daha önce tahmin bile edemediği bilimsel bilgiye sahip olabilmektedir. Bu yüzden bilim ve teknoloji alanı her daim gelişir. Bu alanlarda gerileme diye bir şey yoktur. Yukarıda verilen görselleri incelediğimiz zaman farklı dönemlere ait telefonlarda olduğunu görürüz. Elde edilen her bilgi, uygarlığın gelişmesini sağlar.

Bu parçada anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Elde edilen bilgilerin her çağda aynı olduğu
B) Bilimsel çalışmaların uygarlığın gelişmesini sağladığı
C) Bilimsel çalışmaların zaman zaman durakladığı
D) Her bilginin belli bir dönemde geçerliliğini koruduğu

4. Tema: İletişim

10. Çok kitap okudum çocukluğumdan beri. Hatta uzun zaman kötü kitaplar okuyarak geçti ömrüm. İyi bir kitap benim için her şeydir. Gezmeye, yeni kıyafetlere de tercih ederim onu. Sevdiğim kitapları yeniden okuma isteği vardır içimde. Onları iki üç kez okuduğum bile olur.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi üzerinde durulmaktadır?

- A) Okuma şeklinin önemi
- B) Kitapların hayatımıza etkisi
- C) Okuma alışkanlıkları
- D) Kitapların nasıl inceleneceği

11. İnsanlar karşılıklı olarak birbirlerinden ne belediklerini düpedüz söyleseler, herhalde hayatta kârlı ve daha memnun olurlardı.

Bu sözü ilk duyduğumda hoşuma gitti

Eylül'ün bu söz için arkadaşına söylediği cümlede geçen altı çizili söz öbeğiyle anlatmak istediği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çok şaşırarak
- B) Çok beğenmek
- C) Çok garipsemek
- D) Çok düşünmek

12. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemde karşılıklı yapma anlamı vardır?

- A) Eski bir dostla karşılaşınca selamlaştık.
- B) Kuşlar, ağaçların üstünde hızla uçuşuyor.
- C) Dersten çıkan öğrenciler durmadan bağırıyor.
- D) Terminalde yolcu yakınları bekliyor.

13. Bir daha dünyaya gelsem

Yine seni severdim

Beni üzesin diye

Bu cümlede aşağıdaki anlam ilişkilerinden hangisi vardır?

- A) Neden-sonuç
- B) Amaç-sonuç
- C) Hayıflanma
- D) Azımsama

14.

Konuyu iyice anlamak istiyorsan önce tekrar et, sonra da bol bol soru çöz!

Öğretmenin öğrencisine söylediği bu cümle aşağıdakilerden hangisi ile nitelendirilebilir?

- A) Öneri cümlesi
- B) Beğeni cümlesi
- C) Tahmin cümlesi
- D) Sitem cümlesi

5. TEMA

MİLLÎ MÜCADELE

**Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda
Mustafa Kemal Paşa
İlber Ortaylı İle Röportaj
Milli Mücadele Yolu
(Dinleme / İzleme Metni)**

ANAHTAR KAVRAMLAR

Millî Mücadele	Atatürk	Kurtuluş Savaşı	Kuvayımillîye	Çanakkale
Öznel/Nesnel	Çanakkale Zaferi	Sunu	Kaynak Gösterme	Söyleşi

ALASEHİR
DOĞU SÜLEYMAN
DOĞUM. 1894
YASINDA

EDREMIT
AHMETOĞLU MUSTAFA
DOĞUM. 1890
25 YASINDA

BABAESKİ
ETHEMOĞLU NURİ
DOĞUM. 1896
19 YASINDA

OKUMA

Hazırlık

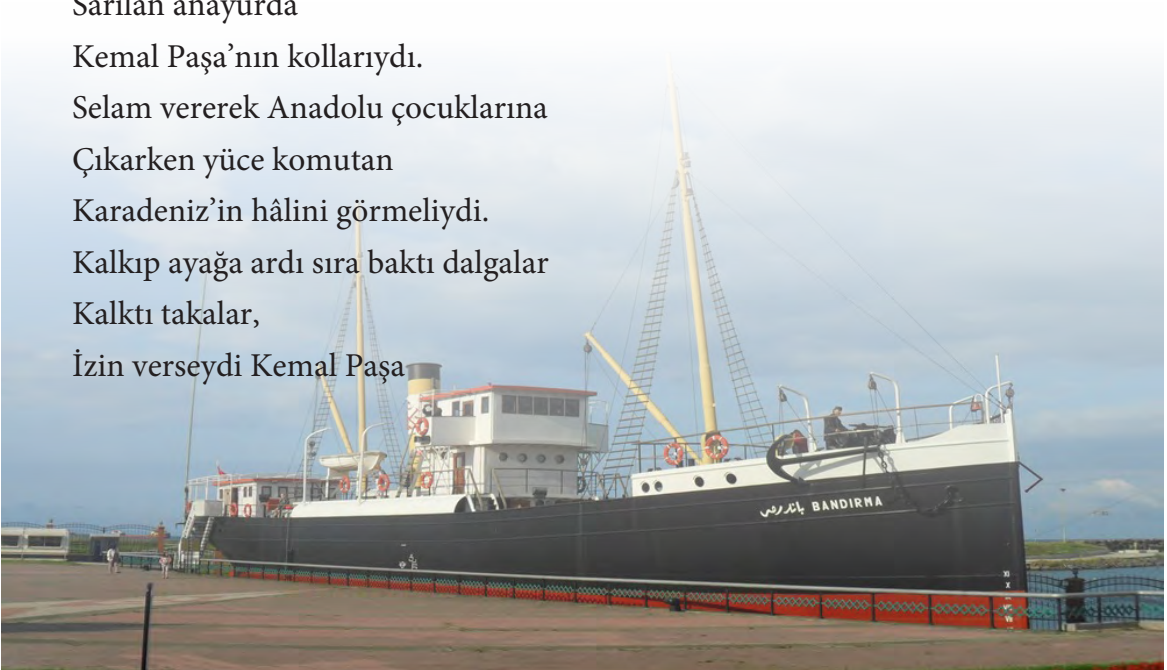
1. Kurtuluş Savaşı'nın Türk tarihi açısından önemi nedir?
2. Aşağıdaki şiirde kullanılan görselleri inceleyiniz. Bu görsellerden ve metnin başlığından hareketle bu şiirin temasını tahmin ediniz.

Aşağıdaki parçayı noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz.

ATATÜRK KURTULUŞ SAVAŞI'NDA

VI

Bir gemi yanaştı Samsun'a sabaha karşı
Selam durdu kayığı, çaparı, takası,
 Selam durdu tayfası
 Bir duman tüterdi bu geminin
 Bacasından bir duman
 Duman değildi bu!
 Memleketin uçup giden kaygılarıydı.
 Samsun limanına bu gemiden atılan
 Demir değil!
 Sarılan anayurda
 Kemal Paşa'nın kollarıydı.
 Selam vererek Anadolu çocuklarına
 Çıkarken yüce komutan
 Karadeniz'in hâlini görmeliydi.
 Kalkıp ayağa ardı sıra baktı dalgalar
 Kalktı takalar,
 İzin verseydi Kemal Paşa

Ardından gürleyip giderlerdi.
Erzurum'a kadar.
Bu ne inançtı ki Kemal Paşa
Atının teri kurumadan
Sürüp geldin yeni yeni savaşların peşinde

VII

Bir selam gibi gitti Erzurum'a,
Bin selam gibi geldi Sivas'a Erzurum'dan.
Dağlar alçaldı yol vermeğe,
Temizlendi ilkımından karından.
Analar bacılar yola döküldü,
Cephane taşıdı arkasından.
Irmaklar suyundan faydalattı,
Ağaçlar daldasından.
Yer gök inledi bir yol daha
Kurtuluş Savaşı'ndan.

Cahit Külebi

Atatürk Kurtuluş Savaşı'nda

1. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metinde geçen altı çizili ifadelerin anlamını bulunuz ve yazınız.

selam durmak:

yol vermek:

yola dökülmek:

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Okuduğunuz şiirin ana duygusunu belirleyiniz.
2. Atatürk'ün Samsun'a çıkışı nasıl karşılanmıştır?
3. "Memleketin uçup giden kaygılarıydı." ifadesinden yola çıkarak şiirde anlatılan dönemde Türk milletinin ve Anadolu'nun nasıl bir durumda olduğunu belirtiniz.

4. Türk milletinin Mustafa Kemal Atatürk'e inanç duymasının temel sebebi nedir?
5. Şair, Atatürk için "Atının teri kurumadan / Sürüp geldin yeni yeni savaşların peşinde" demektedir. Buna göre Atatürk'ün Samsun'a gelişinin nedeni nedir?
6. Anadolu kadınının Kurtuluş Savaşı sırasındaki fedakârlıkları ve rolü ne olmuştur?
7. "Yer gök inledi bir yol daha / Kurtuluş Savaşı'ndan." dizelerinde hangi edebî sanat yapılmıştır?

3. ÇALIŞMA

Okuduğunuz şiirden benzetme sanatına örnekler bularak aşağıdaki tabloya yazınız.

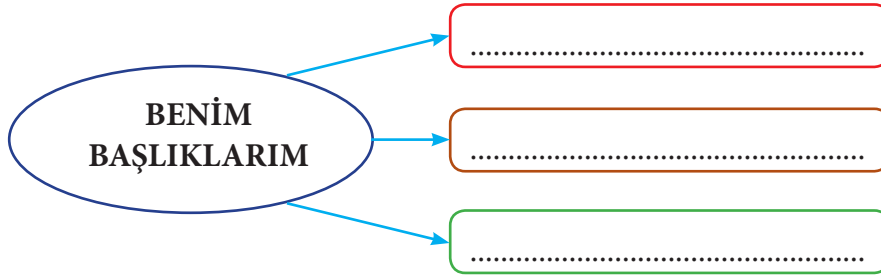
1. Örnek	2. Örnek	3. Örnek

4. ÇALIŞMA

"Millî Mücadele" konusunda neler düşündüğünüzü okuduğunuz şiirdeki "Kurtuluş Savaşı" ve "Atatürk"le ilgili ayrıntılara atıf yaparak belirtiniz.

5. ÇALIŞMA

Okuduğunuz şiire farklı başlıklar yazınız.

6. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerdeki fiilleri geçişli ve geçişsiz olarak ayırıp uygun kutulara yazınız.

- a. Dün kaybettiğim parayı bugün evde buldum.
- b. Yeni kitabı önümüzdeki ay bitecek.
- c. Bu konudan bir daha bahsetmeyeceğim.
- ç. Onun yaptığı esprilere çok güleriz.

Geçişli Fiil	Geçişsiz Fiil

7. ÇALIŞMA

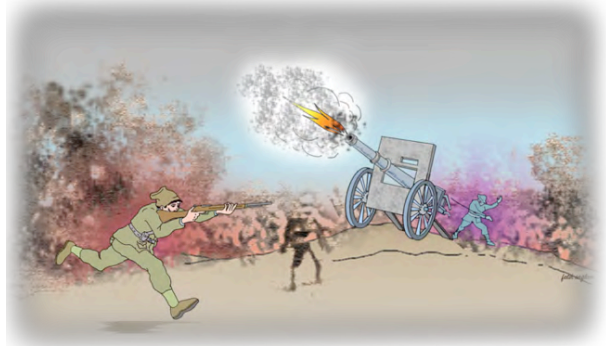
Nazım Hikmet'in "Kuvayı Milliye" adlı şiirinden bir bölüm verilmiştir.
Bu parçayı görsellerle birlikte yorumlayınız.

Ateşi ve ihaneti gördük.
Dayandık,
ve kayboldu dağlarda yine.
dayandık her yanda,
dayandık İzmir'de, Aydın'da,
Adana'da dayandık,
dayandık, Urfa'da, Maraş'ta, Antep'te.
(...)
Antep sıcak,

Antep çetin yerdir.
Antepliler silahşor olur.
Antepliler yiğit kişilerdir. Karayılan
Karayılan olmazdan önce
Antep köylüklerinde ırgattı.
(...)
Yiğitlik atla, silahla, toprakla olur,
onun atı, silahı, toprağı yoktu.
Boynu yine böyle çöp gibi ince
ve böyle kocaman kafalıydı
Karayılan

Karayılan olmazdan önce.
Düşman Antep'e girince
Antepliler onu
korkusunu saklayan
bir fıstık ağacından
alıp indirdiler.
Altına bir at çekip
eline bir mavzer
verdiler. (...)

Düşman tutmuştu tepeleri,
düşmanın topu vardı.
Antepliler düz ovada
sıkışmışlardı.
Düşman şarapnel döküyordu,
toprağı kökünden söküyordu.
Düşman tutmuştu tepeleri.
Akan: Antep'in kanıydı.
Ve bir tarla sıçanı gibi yaşayıp
bir tarla sıçanı kadar korkak olan,
fırlayıp atlayınca ileri
bir dehşet aldı Anteplileri,
seğirttiler peşince.

Düşmanı tepelerde yediler.
Ve bir tarla sıçanı gibi yaşayıp
bir tarla sıçanı kadar korkak olana:

KARAYILAN dediler.

“Karayılan der ki: Harbe oturak,
Kilis yollarından kelle getirek,
nerde düşman varsa orda bitirek,
vurun ha yiğitler namus günüdür...”

Ve biz de bunu böylece duyduk
ve çetesinin başında yıllarca namı yürüyen

Karayılan'ı ve Anteplileri ve Antep'i
aynen duyup işittiğimiz gibi destanımızın
birinci babına koyduk .

Hazırlık

1. Atatürk'ün kişilik özelliklerini araştırınız.
2. Büyük devlet adamlarının hayatını bilmek bizlere ne kazandırır?

Aşağıdaki parçayı noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz.

MUSTAFA KEMAL PAŞA

17 Temmuz 1921

Mustafa Kemal Paşa, Çankaya denilen bir tepenin yamacında bir bağ evinde oturuyor. Burası şehre bir saat uzaklıktadır. Oldukça bakımsız ve düzensiz bir kır yolundan herhangi bir araba epeyce büyük bir zahmetle sizi bu köşkün bir kenarına kadar getirebiliyor. Fakat geçtiğiniz yerler o kadar bağlık-bahçelik ki yolun fenalığından çekilen rahatsızlığı hiç hissetmiyorsunuz. Hele zihniniz biraz sonra gireceğiniz ev ve göreceğiniz ev sahibi ile o derece meşguldür ki ne sizi her dakika yerinizden hoplatan çukurlara ne ikide bir yolunuzu kesen kağnılara bakmaya vakit buluyorsunuz, durmadan heyecanlı bir dalgınlık içinde gidiyorsunuz.

Araba büyükçe bir köşkün önünde biraz durur gibi olunca, acaba geldik mi diye yüreğiniz çarpmaya, benzimiz sararmaya başlıyor. Zira biliyorsunuz ki biraz sonra dünyayı başının üstünde taşıyan insanüstü adamlarla karşı karşıya geleceksiniz ve bu heyecan, bu korku ta onun önüne çıkıncaya kadar yakınızı bırakmıyor, sizi her tarafınızdan sarıyor.

Fakat bir dakika sonra o kadar korktuğunuz olay meydana geldi mi vücudunuza derin bir huzur, kalbinize tasvire sığmaz bir emniyet geliyor; birdenbire, biraz önce geçirdiğiniz endişelerin niçin olduğuna şaşıyorsunuz.

Dünyayı başının üstünde taşıyan o heybetli adam, sizi çoktan tanıdığınız bir dost hâliyle karşıyor, gülümseyerek elinizi sıkıyor ve en ikramcı bir ev sahibi nezaketiyle

size oturmak için odasının en rahat koltuğunu gösteriyor.

Mustafa Kemal Paşa, sivil giyinmiş, orta boylu, zayıf ve sarışın bir zattır. Gazetelerde gördüğünüz resimlerden hiçbirine benzemiyor. Kendisi bu resimlerin hepsinden daha sevimli, daha canlı, daha ayrı bir simadır. Yüzü renk ve çizgiler bakımından bir tunç parçası üzerine oyulmuş bir eski madalyonu andırır. Elmacık kemikleri çıkık, ağız kemikleri kuvvetli ve alını serttir. Ve bu yüzün umum görünüşünde çok zahmet çekmiş, çok uğraşmış, çok düşünmüş kimselerin yüzündeki ifade var fakat hiçbir

yorgunluk belirtisi gözükmemek şartıyla... Kısık ve sıcak bir sesle konuşuyor, mavi gözleri muammalı bakışlarla bakıyor, vücudunun kımıldanışları genç bir parsın kımıldanışları gibi sevimli, cana yakın bir tarzda keskin ve çeviktir. İnce, uzun parmaklı elleri durmadan iri taneli bir kehribar tespihle oynuyor. Bu tespihi kâh bileğine geçiriyor kâh bir ucundan tutup çeviriyor, sağdan sola, soldan sağa sallıyor.

Çevresinde göz alıcı hiçbir şey yok; bir yazı masasının yanında güvez renkli koltukta oturuyor; arkasında büyük bir pencerenin tül perdesi var, bunun arkasında Molteke'nin (Molteki) alçıdan bir büstü duruyor. Masanın öbür tarafındaki başka bir pencerenin içine de Bonapart'ın aynı büyüklükte bir yarım heykeli konulmuş.

Bulduğumuz oda her türlü gösterişten uzak fakat düzgün döşenmiş, rahat ve temizdir. Duvarlar aşağı yukarı çıplaktır.

Benimle bir akran gibi konuşan bu zayıf ve sarışın adam şu dakikada oynamakta olduğu muazzam tarihî rolün heybetini benim kadar hissediyor mu? Hayır, her büyük adam gibi Mustafa Kemal Paşa'da da yıldızının parıltısıyla kamaşmamış ve talihinin heyecanlı aşkından habersiz bir sadelik ve bir alışkanlık var.

Konuşmamız, hep havai konular üzerinde geçti. Burada söyleyeyim ki Mustafa Kemal Paşa, pek tatlı dilli ve hoş sohbetlidir. Kaç yıldır kalbimizi ve beynimizi saran o korkunç millî meselelerden hiçbirine dokunmak istemiyordu. Belki bu bir çeşit alçakgönüllülüktür. Zira bütün bu meseleler hep onun şahsiyle ilgilidir. Mustafa Kemal Paşa benden İstanbul'a dair de hiçbir haber sormadı. Zannedilir ki o burada doğdu, burada büyüdü ve varlığının bütün kökleriyle buraya bağlıdır. (...) Çünkü methedilmekten o kadar çekinir bir hâli var. Yemeğimizi mermer döşemeli bir

sofada, bir havuz kenarında, küçücük bir masanın etrafında yedik. Sağında sabık Maliye Vekili Ferit Bey ve onun yanında Maarif Vekili Hamdullah Suphi var. Ben sol tarafında Ruşen Eşrefle beraberim. O kadar yan yanayız ki ikide bir dirseğim dirseğine, dizim dizine dokunuyor ve sevinçten ürperiyorum. Bu hayatımın en şerefli bir günüdür. Horatius'un (Horatys), bir mısrasını hatırlıyorum. Bu sözü, bu fırsat dolayısıyla kendim için söylemek belki biraz mübalağalı olur. Fakat günün birinde bana hayatımın en şanlı olayını soracak olan torunuma göğsüm kabarak diyemez miyim ki gençliğimin yüksek bir dönümünde bir yaz günü Mustafa Kemal Paşa ile yan yana yemek yedim.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu
Ergenekon-Millî Mücadele Yazıları

1. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metinde geçen aşağıdaki sözcüklerin anlamlarını “Türkçe Sözlük”ten yazınız.

- dirlik : .....
- havai : .....
- hoş sohbet : .....
- muammalı : .....
- muazzam : .....

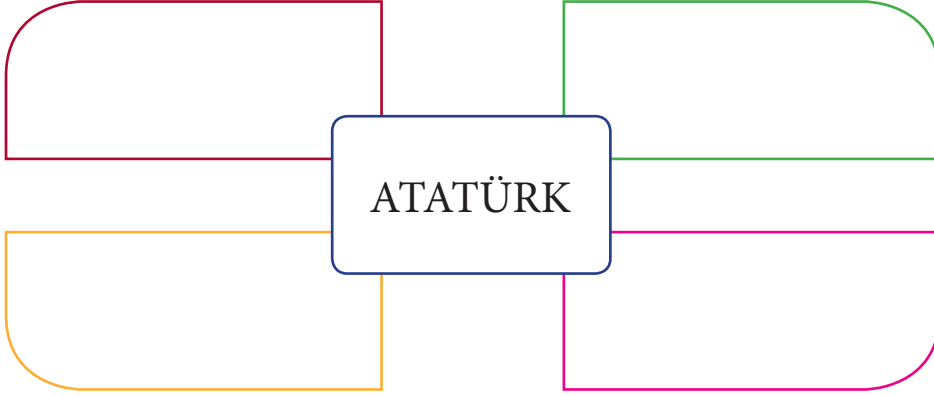
2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metnin konusu nedir?
2. Yazarın Atatürk'le karşılaşmadan önceki duyguları nelerdir?
3. Atatürk'ün yaşadığı yer nasıl betimlenmiştir? Bu mekânın özelliklerinden hareketle Atatürk'ün yaşam tarzı hakkında neler söylenebilir?
4. Yazar, Atatürk'le neler konuşmuştur?
5. Yazar, Atatürk hakkında hangi izlenimlerini okurla paylaşmıştır?
6. Metinden çıkarılacak en önemli düşünce nedir?

3. ÇALIŞMA

Metinde Atatürk'ün hangi özelliklerine değinilmiştir? Aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

4. ÇALIŞMA

Okuduğunuz “Mustafa Kemal Paşa” adlı metnin içeriği ile ilgili iki soru yazınız.

1.	2. ....
------------------	------------------

5. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metindeki önemli noktaları; “altını çizme, koyu veya italik yazma, renklendirme, farklı punto veya font ile yazma” yöntemlerinden birini kullanarak vurgulayınız.

6. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerdeki yüklemeleri özne-yüklem ilişkisine göre inceleyiniz. Bu yüklemelerdeki fiillerin çatısını ilgili alana yazınız.

a. Mustafa Kemal Paşa, Çankaya denilen bir tepenin yamacında bir bağ evinde oturuyor. (.....)

b. Masanın öbür tarafındaki başka bir pencerenin içine de Bonapart'ın aynı büyüklükte bir yarım heykeli konulmuş. (.....)

7. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerdeki yüklemeleri nesne-yüklem ilişkisine göre inceleyiniz. Bu yüklemlerdeki fiillerin çatısını ilgili alana yazınız.

a. Mustafa Kemal Paşa benden İstanbul'a dair de hiçbir haber sormadı.
(.....)

b. Gazetelerde gördüğünüz resimlerden hiçbirine benzemiyor.
(.....)

8. ÇALIŞMA

Konuşmamız, hep havai konular üzerinde geçti. Burada söyleyeyim ki Mustafa Kemal Paşa, pek tatlı dilli ve hoş sohbetlidir. Kaç yıldır kalbimizi ve beynimizi saran o korkunç millî meselelerden hiçbirine dokunmak istemiyordu.

Bu parçadaki altı çizili sözcüklerden hangileri fiilimsidir?

BİLGİ KUTUSU

Fıkra

Gazete ve dergilerin belli köşelerinde çıkan ve daha çok gündelik olayları konu edinen kısa yazılardır. Bilgilendirici metinlerden olan fıkralar, bir düşünceye dayanır.

Fıkra Yazılarının Özellikleri

- ☞ Gazetelerin belli köşelerinde yayımlanır.
- ☞ Gündelik olaylarla ilgili kişisel görüşler sohbet havasıyla açıklanır.
- ☞ Konunun derinliğine ve ayrıntılarına inilmeden ele alınır.
- ☞ Kısa ve yoğun bir anlatım vardır.
- ☞ İleri sürülen düşünceleri ispatlamak zorunluluğu yoktur.

Hazırlık

1. Bir toprak parçasının vatan olması için ne gerekir?
2. Türk tarihini etkileyen önemli olaylar nelerdir?

Aşağıdaki metni, önce göz atarak sonra noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz.

İLBER ORTAYLI İLE SÖYLEŞİ

Bir süre önce önemli tarihçilerimizden İlber Ortaylı'nın "İmparatorluğun Son Nefesi" adıyla bir kitabı daha yayımlandı. Kitap, Birinci Dünya Savaşı'nın bir bakıma İlber Hoca gözüyle yorumlanması. Adem Koçal, Hoca ile hem Çanakkale Savaşı'nı hem de Birinci Dünya Savaşı boyunca Osmanlı İmparatorluğu'nun durumunu konuştu.

Hocam, Çanakkale Savaşları'nı dünyada son 150 yıl içinde yapılmış diğer büyük cephe savaşlarıyla kıyaslayabilir miyiz?

Çanakkale Savaşı 1915'te kazanılmış bir zaferdir. Türkiye için çok büyük insan kaybına yol açmıştır. Şehit sayısını bugün bile tam olarak bilemiyoruz. 50 bin ila 250 bin arasında rakamlar söz konusudur. Ama sayı ne kadar olursa ol-

sun ortada büyük bir kayıp vardır. Savaş tarihinde bütün ülkelerin "Çanakkale"-si yoktur. Fransızların Marne ve Verdun'u vardır. Rusların bilhassa II. Cihan Harbi'nde Minsk Cephesi, Odessa, Sivastopol'ları vardır. Bunlar o vatanın savunulduğunu, o halkın vatanları için öldüğünü gösteren ve asırlarca iftiharla sahiplendiği ve düşman unsurların ibretle değerlendirmesi gereken anıtlardır.

Çanakkale de bu tip anıtlardan biridir. Şark milletleri içinde Çanakkale tek örnektir. Burada Türk askeri dayanıklı bir asker olduğunu, her şeye rağmen düzeni elinde tutabildiğini, komutanlarına itaat ettiğini, komutanların ise her kademedede durum muhakemesi yapabildiğini, zaman ve zemine uyabildiğini göstermişlerdir. Asıl önemlisi de Balkan'da yenilen, o arada Trablusgarp gibi deneyleri olan ve 1840'lardan beri kurmay eğitimi gören genç ordunun komutanlarının çok etkili olduğu anlaşılmıştır. Bu kadrolar savaşı idare etmiş ve mütareke yıllarında Anadolu'da Millî Mücadele'yi örgütleyip zafere götürmüşlerdir. Buradan çıkan general ve mareşallerin kimler olduğunu biliyoruz. Çanakkale Savaşı'nın en önemli yanlarından biri de cephe gerisinin cepheyle birlikte savaşı yaşamasıdır. İstanbul o zamanın il-

kel tayyareleriyle çivi ve bomba atılarak bombalanmıştır. Aslında İstanbul, savaşı her an beklemiştir. O zamanki yokluk ve açlığı yaşamıştır. (...) Sivil halkı karamsarlığa sürüklemiştir ama yine de direniş dayanıklılığı göstermişlerdir.

Çanakkale Savaşı, Birinci Cihan Harbi'nin gidişini, bu harbe katılan devletlerin pozisyonlarını ne oranda etkiledi?

Çanakkale, şüphesiz savaşı uzatmıştı. Savaş başında bütün devletlerin genelkurmayları birkaç ay, en çok bir senelik bir savaştan söz ederdi. Bu saplantı sürdü ve yeni silahların, genel seferberliğin nasıl korkunç bir dünya yarattığını görmek istemeyenler hâlâ uzayan savaşın faturasını dördüncü yılın sonunda bile Türklerle yüklediler. "Türkler olmasa savaş biterdi." zihniyeti sürdü. Oysa Türkler

uzayan savaşta daha büyük fedakârlıklar sergilemiş, kan ve ateş içindeki yurtlarını Çanakkale’de savunmuşlardı. (...)

Birinci Dünya Savaşı’na Almanya’nın müttefiki olarak katıldık. Savaş boyunca da Almanların hem silah hem de askeri kadro desteği oldu. Çanakkale Savaşları’nda Alman komutanların rolü nedir?

Çanakkale Savaşı sırasında müttefik Almanya ordumuzu mühimmat bakımından yeterli olmasa da desteklemiştir. Ama savaşın Türk ordusudur, yani oradaki yardımcı kuvvetler ikinci plandadır. Komutanlar karmadır. Burada Türk komuta heyetinin müthiş bir direnci ve inadı da söz konusudur; komutandan neferine kadar tümü şehit düşen 57. Alay gibi... Çanakkale müstakil olarak Cihan Harbi’nden mağlup olarak çıkacak Türk İmparatorluğu için abidevi bir savaştı. Bunu bugün de görüyoruz, oraya gidenler hissediyorlar. (...)

Bir de Birinci Dünya Savaşına girişimiz sıkça tartışılıyor. Karşı olanlar da var. Bu savaşa nasıl dâhil olduk?

Savaş 28 Temmuz 1914’te başladı. Biz üç ay sonra 29 Ekim 1914’te katıldık. Bu çok açık belirtilmiştir. Sözde bize sığınan ve satın aldığımızı söylediğimiz Goeben ve Breslau, yani Yavuz ve Midilli zırhlılarının fes giydirilerek yerinde bırakılan Alman bahriye personelinin Karadeniz’e çıkıp izinsiz olarak Rus li-

manlarını bombaladıkları hikâyesi doğru değildir ve alçaltıcıdır. Balkan devleti, Romanya, hele Yunanistan 1917’de savaşa girmiştir. Türkiye’nin acele savaşa girişi başlı başına bir hataydı. Almanya tarafında savaşa girişi ise daha da büyük bir hataydı. (...)

Bir de savaş boyunca kaybettiğimiz nitelikli nüfus meselesi var...

Osmanlı ordusu cepheelerde geniş ölçüde genç nüfusunu kaybetmiştir. Köydeki en iyi ziraatçı, kasabadaki en iyi zanaatçı ve mektep sıralarını boşaltan yedek subay kaybı o kadar geniş boyutlarda ki, Sıddık Sami Onar Hoca’nın hatıratından öğreniyoruz; Mercan İdadisi’ni bırakıp savaşa alınıyorlar; savaştan sonra liseye döndüklerinde, “Ne lisesi, burada vakit kaybedilmez. Haydi, Darülfünun’a” diyorlar. Türkiye’nin bu savaşta kaybedeceği insan unsuru en önemli sorundu; nitekim bu sorun 1940’ların sonuna kadar bir nesil boyunca da kendini hissettirecekti. I. Cihan Harbi Türk halkı için en acı hatıralarla doludur. Cepheye kaybedilen askerlerin yanı sıra cephe gerisinde yokluktan, hastalıktan ölümler ve sıkıntılı bir hayat söz konusudur. Ama galiba Türk toplumu modern anlamda bir millet olma aşamasına burada ulaşmıştır. Onu birçok başka ulustan farklı kılan yanı budur. Direnci artmış ve kimliği oturmuştur.

Söyleşiyi yapan: Adem KOÇAL

1. ÇALIŞMA

Okuduğunuz röportajda geçen anlamını bilmediğiniz sözcükleri belirleyerek aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Anlamını bilmediğim sözcükler	Tahminim	Sözlük anlamı
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Okuduğunuz metnin konusu ve yazılış amacı nedir?
- Çanakkale Savaşı'nın Türk tarihi açısından önemi nedir?
- Çanakkale Savaşı ne zaman kazanılmıştır?
- Çanakkale Savaşı, I. Dünya Savaşı'nı nasıl etkilemiştir?
- Türkler I. Dünya Savaşı'na nasıl katılmıştır?
- Çanakkale Savaşı'nın Türkiye'ye sağladığı kazanç ve neden olduğu zarar ne olmuştur?
- Metinde hangi anlatım biçimleri ağır basmaktadır? Örnek veriniz.
- "Çanakkale Savaşı" hakkında siz de İlber Ortaylı gibi düşünüyor musunuz? Niçin?

3. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metinde ileri sürülen ana düşünce ve yardımcı düşünceler nelerdir? Aşağıdaki ilgili alana yazınız.

Ana düşünce	
Yardımcı düşünceler	

4. ÇALIŞMA

Metinden “Çanakkale Savaşı” ile ilgili çıkarımlarınızı aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

5. ÇALIŞMA

Atatürk'ün aşağıda verilen sözlerini okuduğunuz metinle anlam yönünden karşılaştırınız.

<p>Onlar mukaddes vatan toprakları için canlarını seve seve vermişler, Çanakkale Savaşları'nın kaderini değiştirmişlerdir. Burada geçen her saniye, kullanılan her an, ölen her nefer, Türk vatan ve milletin mukadderatını çizmiştir. Kara savaşlarına katılan ilk birlik olan 57. Alay, vatan sevgisinin ne olduğunu insanlığa göstermiştir. Bu kahraman Alayı hayranlık, minnet ve rahmetle anıyorum.</p>	
<p>Çanakkale Zaferi, Türk askerinin ruh kudretini gösteren şayanı hayret ve tebrik bir misaldir. Emin olmalısınız ki Çanakkale Muharebelerini kazandıran bu yüksek ruhtur.</p>	

6. ÇALIŞMA

Osmanlı ordusu cephelerde geniş ölçüde genç nüfusunu kaybetmiştir. Köydeki en iyi ziraatçı, kasabadaki en iyi zanaatçı ve mektep sıralarını boşaltan yedek subay kaybı o kadar geniş boyutlarda ki, Sıddık Sami Onar Hoca'nın hatıratından öğreniyoruz; Mercan İdadisi'ni bırakıp savaşa alınıyorlar; savaştan sonra liseye döndüklerinde, "Ne lisesi, burada vakit kaybedilmez. Haydi, Darülfünun'a" diyorlar. Türkiye'nin bu savaşta kaybedeceği insan unsuru en önemli sorundu; nitekim bu sorun 1940'ların sonuna kadar bir nesil boyunca da kendini hissettirecekti. I. Cihan Harbi Türk halkı için en acı hatıralarla doludur. Cephede kaybedilen askerlerin yanı sıra cephe gerisinde yokluktan, hastalıktan ölümler ve sıkıntılı bir hayat söz konusudur. Ama galiba Türk toplumu modern anlamda bir millet olma aşamasına burada ulaşmıştır. Onu birçok başka ulustan farklı kılan yanı budur. Direnci artmış ve kimliği oturmuştur.

Okuduğunuz metinden alınan bu parçayı yorumlayınız. Çıkarımlarınızı aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. ÇALIŞMA

Yazar, ortaya koyduğu görüşleri desteklemek için çeşitli düşünceyi geliştirme yollarından yararlanmıştır. Bu yöntemlere metinden örnekler veriniz.

Düşünceyi geliştirme yolu		
Örnek cümle		

8. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerden öznel olanların başına “Ö”, nesnel olanların başına “N” yazınız.

- Bir süre önce önemli tarihçilerimizden İlber Ortaylı'nın “İmparatorluğun Son Nefesi” adıyla bir kitabı daha yayımlandı.
- Çanakkale Savaşı 1915'te kazanılmış bir zaferdir.
- Türkiye'nin bu savaşta kaybedeceği insan unsuru en önemli sorundu.
- Çanakkale müstakil olarak Cihan Harbi'nden mağlup olarak çıkacak Türk İmparatorluğu için abidevi bir savaştı.

9. ÇALIŞMA

Savaş 28 Temmuz 1914'te başladı. Biz üç ay sonra 29 Ekim 1914'te katıldık. Bu çok açık belirtilmiştir. Sözde bize sığınan ve satın aldığımızı söylediğimiz Goeben (Goben) ve Breslau (Bresla), yani Yavuz ve Midilli zırhlılarının fes giydirilerek yerinde bırakılan Alman bahriye personelinin Karadeniz'e çıkıp izinsiz olarak Rus limanlarını bombaladıkları hikâyesi doğru değildir ve alçaltıcıdır.

Aşağıdaki altı çizili sözcüklerden filimsi olanları bularak bunların türlerini örnekteki gibi yazınız.

sığınan	→	sıfat-fil
.....	→	.....
.....	→	.....
.....	→	.....
.....	→	.....
.....	→	.....

YAZMA

1. ÇALIŞMA

“Millî Mücadele ve Atatürk” konusunda araştırma yapınız. Bilgilendirici metinlerde kullanılan veya yararlanılan bilgi, düşünce, veri gibi alıntılarının kaynaklarının gösterilmesi hem hukuki hem de etik bakımından gereklidir. TDK’ye göre bunlar şu şekilde gösterilir: **Yazar Adı ve Soyadı, Eser Adı, Yayınevi Adı, Basım Yeri, Basım Yılı.** **Örnek:** Agâh Sırrı Levend, Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri, TDK Yayınları, Ankara, 1960.

Yaptığınız araştırmalardan elde ettiğiniz bilgileri kullanarak “Millî Mücadele ve Atatürk” konulu taslak bir metin yazınız. Hazırladığınız metinde giriş, gelişme, sonuç bölümlerine yer veriniz. Yazınızda Atatürk’ün sözlerinden yararlanınız, anlatımı desteklemek için görsel kullanınız. Yazınızı değerlendirme formunu yönergelerine uygun doldurunuz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Değerlendirme Formu

Bu deneme yazma çalışma kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Yazınıza başlamadan önce ele aldığınız konuyla ilgili araştırma yaptınız mı?		
Yazınızda “Millî Mücadele ve Atatürk” ile ilgili duygulara yer verdiniz mi?		
Yazınızda giriş, gelişme, sonuç bölümlerine yer verdiniz mi?		
Yazınızda başlık kullandınız mı?		
Yazınızı dil bilgisi, imla, noktalama ve anlatım bozukluğu bakımından gözden geçirdiniz mi?		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

DİNLEME / İZLEME

1. ÇALIŞMA

www.eba.gov.tr adresinden “Milli Mücadele Yolu” adlı videoyu seçici, yaratıcı, eleştirel, empati kurarak, not alarak dinleme gibi yöntem ve tekniklerinden birini uygulayarak izleyiniz. Dinleme etkinliği gerçekleştirdikten sonra aşağıdaki çalışmalarını yapınız.

1. İzlediğiniz videoda geçen anlamını bilmediğiniz sözcüklerin anlamını tahmin ediniz.
2. İzlediğiniz videoyu çevrenizdeki kişilerden birine sözlü olarak özetleyiniz.
3. İzlediğiniz videonun konusu nedir?
.....
4. İzlediğiniz videonun ana fikri nedir?
.....
5. Mustafa Kemal Atatürk Millî Mücadele’yi ne zaman başlatmıştır?
.....
6. Mustafa Kemal Atatürk Samsun’dan sonra hangi şehirlere girmiştir?
.....
7. Amasya Genelgesi ne zaman yayımlanmıştır? Erzurum ve Sivas Kongreleri ne zaman toplanmıştır?
.....
8. Büyük Millet Meclisi nerede açılmıştır?
.....
9. İzlediğiniz videoya bir başlık vermeniz istenseydi ne koyardınız?
.....
10. İzlediğiniz videonun hazırlanış amacı nedir?
.....
11. İzlediğiniz videoda aktarılan bilgiler bir kaynağa dayandırılmış mıdır?
.....

KONUŞMA

1. *Övün, ey Çanakkale, cihan durdukça övün!*

Ömründe göstermedin bin düşmana bir düğün.

Sen bir büyük milletin savaşa girdiği gün,

Başına yüz milletin üşüştüğü yersin.

Bu dizelerden hareketle “Çanakkale Zaferi” ile ilgili bir sunu hazırlayarak çevrenizdeki kişilerle paylaşınız.

2. Sunu için hazırladığınız konuşmayı aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Hazırladığınız sunuyu aşağıdaki “Değerlendirme Formu”na göre değerlendiriniz. Bu sunu çalışması kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Sunu hazırladım.		
Sunum anında konuşma stratejilerini uyguladım.		
Konuşmamda beden dilini etkili bir şekilde kullandım.		
Sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.		
Konuşmamda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçelerini kullandım.		
Konuşmamda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullandım.		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

5. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Peyami Safa, edebiyatımızda bir çınardı.
Edebiyatla 11 yaşındayken ilgilenmeye başlamış, eğitim hayatına doğru düzgün devam edememesine rağmen sürekli okuyarak kendisini geliştirmiştir. Hatta lise döneminde arkadaşlık yaptığı Yusuf Ziya Ortaç onun hakkında “olmayan parasını ekmekten, kravattan çok kitaba vermiştir, her türlü kitaba...” yorumunu yapmıştır. Yaşamını sürekli olarak kitaplara adamıştı. Okumayı tıpkı çocukları sevdiği gibi se-verdi.

Bu parçada altı çizili bölümde aşağıdakilerden hangisinden yararlanılmıştır?

- A) Karşılaştırmadan
B) Açıklamadan
C) Benzetmeden
D) Örneklemeden

2. Tarihin dilinden düşmez bu destan:

Nehirler gazidir, dağlar kahraman

Her taşı bir yakut olan bu vatan,

Can verme sırrına erenlerindir

Altı çizili dizelerde aşağıdaki sanatlardan hangisi vardır?

- A) Benzetme
B) Kişileştirme
C) Konuşturma
D) Tezat

3. Ey ana toprağı, ey Anadolu,
Açıldı önünde terakki yolu.
Hamdolsun her yanın bereket dolu,
Cennette bir yeşil meydan gibisin.

Bu dizelerde ele alınan tema aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tabiat sevgisi
B) Anne sevgisi
C) Vatan sevgisi
D) Bilim sevgisi

4. Aşağıdakilerden hangisi iyi konuşmacıda bulunması gereken özelliklerden biri değildir?

- A) Sözcükleri doğru telaffuz etmek
B) Konuşmayı gereksiz yere uzatmak
C) Yapmacık davranışlarda kaçınmak
D) Beden dilini doğru kullanmak

5. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde olumsuz eleştiri yapılmıştır?

- A) Dili açık ve anlaşılırdır
B) Toplantıyı tarafsız yönetti.
C) Kitabı eskisi kadar iyi değil.
D) Öyküleri, okurun ufkunu açıyor.

6. I. Beden dilini iyi kullanmak
II. Konu hakkında araştırma yapmak
III. Konuşma metni hazırlamak
IV. Prova yapmak

Numaralanmış ifadelerden hangisi sunumdan önce yapılması gereken hususlardan biri değildir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV

7. “Dinleme”, ana dil eğitiminde, temel dil becerilerinin en zayıf halkası olarak kalıyor hep. Çünkü “iyi dinlemek” denen şey ne ise çocuğun susup karşısındakini işitmeye başladığı anda, onu gerçekleştirebileceği basit bir eylem olarak görülüyor.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu durumu aşmak için kullanılacak etkili dinleme yöntemlerinden biridir?

- A) Dinleme sürecinde konuşmacı ve konuya ön yargısız yaklaşmak
B) Dinlenenler arasında sebep-sonuç ilişkileri kurmak
C) Dinlenenlerle ilgili önemli noktalar not almak
D) Çelişkili görülen ifadeleri konuşma sonunda konuşmacıya uygun bir üslupla sormak

8. Çanakkale Savaşı 1915’te kazanılmış bir zaferdir. Türkiye için çok büyük insan kaybına yol açmıştır. Şehit sayısını bugün bile tam olarak bilemiyoruz. 50 bin ila 250 bin arasında rakamlar söz konusudur. Amasayı ne kadar olursa olsun ortada büyük bir kayıp vardır. Savaş tarihinde bütün ülkelerin “Çanakkale”si yoktur.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerin hangisi ağır basmaktadır?

- A) Sayısal verilerden yararlanma
B) Örnekleme
C) Öyküleme
D) Tartışma

9. Ben kaderimi yaşıyorum
Okyanuslarda bir damla gibi
Silmez alinyazımı zaman
Getirmez seneler beklediğimi
Bu dizelerde altı çizili fillerin nesnesine göre çatısı aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla doğru olarak verilmiştir?

- A) Geçişli-etken
B) Geçişsiz-geçişli
C) Geçişsiz-geçişsiz
D) Geçişli-geçişli

A cartoon illustration of a young girl with brown hair in a ponytail, wearing a yellow dress with orange accents, sitting on a tall stack of colorful books. She is holding an open blue book and smiling. The background is white. The text '6. TEMA' and 'OKUMA' is overlaid on the image.

6. TEMA

OKUMA

Türk Dili

**Yaşam Boyu Kullanacağımız Bir
Araç**

**Sait Faik'le Bir Görüşme
Anlayarak Hızlı Okuma Teknikleri
(Dinleme / İzleme Metni)**

ANAHTAR KAVRAMLAR

Okuma
Çeviri

Görsel okuma
Hızlı Okuma Teknikleri

Kitap
Konuşma

Yazar
Kılavuz

OKUMA

Hazırlık

1. "Türk milletinin dili Türkçe'dir. Türk dili dünyada en güzel, en zengin ve en kolay olabilecek bir dildir. Onun için her Türk, dilini çok sever ve onu yüceltmek için çalışır."

Atatürk, bu sözüyle ne anlatmak istemiş olabilir?

Aşağıdaki metni tür özelliklerine uygun biçimde sesli okuyunuz.

TÜRK DİLİ

Bir varmış, bir yokmuş, Allah'ın kulu çokmuş. Ben daha çok genç bir şehir mekteplisi iken orta halli bir amcam varmış. Bu amcam, makinistlik edermiş. Yaz aylarında, taşralarda gezer, çiftliklerde harman savurtur ve makinelere bakarmış. Günlerden bir gün, henüz on yedi yaşında bulunduğum ve Debretsen şehrinde liseyi bitirmekte olduğum sıralarda, Boğdan memleketinden yeni dönen amcam bizi ziyarete geldi. Hoşbeşten sonra, kahve çubuk içerek gezdiği memleketlerin türlü türlü âdetlerini, söyledikleri (konuştukları) dilleri birer birer anlatırken en ziyade beğendiğim insan cinsi ve en kolay öğrendiğim insan dili, Türk ve Türkçedir, dedi.

Meğer o vakitler, Boğdan memleketi Türk hükmü altında imiş. "Bu dediğiniz Türk dili nasıldır?" diye sordum. "Hem söylenişi güzel hem öğrenmesi kolay bir dildir!" cevabını aldım. Güzelliğinin ve kolaylığının neden ibaret olduğu sualine cevaben: "Telaffuzu bizim Macar dili, ahengi bizim dilimizdeki ahenk gibi olup sözlerinin çoğu da dilimizde var." dedi. Sordum: "Mesela, ne gibi?" "İşte onların kapısı, bizde kapı; onların elması, arpası, teknesi, baltası; bizde de elma, arpa, tekne, baltadır. (...); satıcı, satuç; sakal, sakal; öküz, ükür ve bunlara benzeyen daha neler neler..."

Amcam, iki yüzden fazla kelime sayıp söylerken, zaten evvelden beri pek çok dil meraklısı olduğumdan dikkatim gayet arttı. Amcam:

— Oğlum, Latince, Rumca öğreneceğine Türkçe öğren. Türk milleti bize en yakın bir millet olduğu gibi Türk dili de bizim dilimize pek yakın bir dildir. Türkçeyi öğrenecek olursan hem Türklere, hem kendi vatanına hizmet etmiş olursun, dedi.

Amcamın bu sözleri üzerine, derin derin düşünmeye başladım. Vakitler de masallarınki gibi tez geçer. Şehrimizin lisesini bitirip tam kırk altı sene önce doğduğum yer

olan şehirden Peşte Üniversitesi'ne gittim. Türk dilinin o zamanki hocası Avrupa Doğu bilimcilerinin en ünlüsü bizim üstat Vambery (Vamberi) idi. Peşte'ye gelişimin birinci haftasında ünlü hocanın talebesi oldum ve Türkçeyi öğrenmeye başladım. Vambery'nin derslerine üç sene devam edip Türkçeden başka, Uygurca, Tatarca ve Çağataycaya da çalıştım.

Günlerden bir gün, Peşte sokaklarını gezerek, lale ve sümbül biçerek, Tuna suyu içerek fesli bir tacire, Türkiye'den henüz gelmiş bir şekerinin dükkânında rastladım. Dükkân da mini mini bir yerdi. Selam ve kelandan ve Türkçe zar zor görüştüğümüzden sonra, hem şekerini yedik hem konuşmağa başladık. O, benim kekemeli Türkçemden ne kadar haz ediyorsa ben de onun Türkçe konuşmasından o derece lezzet buluyordum. Oh! O, şimdiye kadar hiç görmediğim, hiç tatmadığım lokumlar, helvalar, türlü türlü ezmeler ne âlâ imiş!... Âdeta şekerinin tatlı mallarının tiryakisi oldum. Bu, benim tatlı meşguliyetimden başka, Türk diline daha ziyade heves edip konuşmaya da epeyce alıştım.

(...)

Ignác KÚNOS (İgnas Kunoş), Türk Halk Edebiyatı

1. ÇALIŞMA

Aşağıda verilen sözcüklerin anlamını metinden hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu “Türkçe Sözlük”ten kontrol ediniz.

	Tahminim	Sözlük anlamı
hoşbeş	.....	.....
kekemeli	.....	.....
tacir	.....	.....

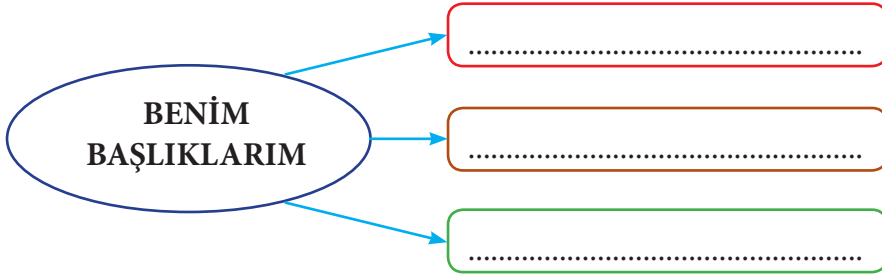
2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları şiire göre cevaplayınız.

- Okuduğunuz metnin konusu nedir?
- Yazar, Türkçe hakkında bilgiyi ilk kez kimden ve ne zaman öğrenmiştir?
- Türkçe ile Macarcanın benzerlikleri nelerdir?
- Amcasının sözleri, yazarı nasıl etkilemiştir?
- Yazar, Türkçeyi nerede öğrenmiştir?
- Yazar, Türkçe konuşmayı neye benzetmiştir? Türkçede hangi lezzetleri bulmuştur?
- Yazar, Türkçeye karşı sevgisini nasıl dile getirmektedir?
- Okuduğunuz metnin ana düşüncesini belirleyiniz.

3. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metne farklı başlıklar yazınız.

4. ÇALIŞMA

Metnin içeriğine yönelik iki soru yazarak soruları cevaplayınız.

1. SORU:

CEVABIM:

2. SORU:

CEVABIM:

5. ÇALIŞMA

- Yazarın Türkçeye bakış açısının tespit ediniz.
- Okuduğunuz metindeki öznel ve nesnel ifadeleri tespit ediniz.

6. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerde “neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, abartma ve duygu” belirten ifadelerden hangileri olduğunu karşılıklarına yazınız.

a) Türkçeyi öğrenecek olursan hem Türklere, hem kendi vatanına hizmet etmiş olursun, dedi. (-----)

b) "Mesela, ne gibi?" "İşte onların kapısı, bizde kapı; onların elması, arpası, teknesi, baltası; bizde de elma, arpa, tekne, baltadır. (...) ; satıcı, satuç; sakal, sakal; öküz, ökür ve bunlara benzeyen daha neler neler..." (-----)

c) Oh! O, şimdiye kadar hiç görmediğim, hiç tatmadığım lokumlar, helvalar, türlü türlü ezmeler ne âlâ imiş!... (-----)

7. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metinde hangi cümleleri vurgulamak isterdiniz? Örnek veriniz.

.....
.....
.....
.....

8. ÇALIŞMA

Türkçenin özellikleri ile ilgili blog ve şahsi internet sayfalarından beş tanesini inceleyiniz. Bu sayfalardaki bilgileri karşılaştırarak bunların hangisindeki bilgilerin güvenilir olduğunu tespit ediniz.

9. ÇALIŞMA

Türkçe üzerine bilimsel bir yazı yazınız. Bu yazınızda ağırlıklı olarak “edu” ve “gov” uzantılı sitelerden yararlanınız. Yazınızın kaynakçasında bu sitelerin adını belirtiniz.

BİLİMSEL YAZIM

.....
.....
.....

KAYNAKÇAM: 1 ..... 2. ....

9. ÇALIŞMA

“Prof. Dr. Ayten Genç” ve “Dr. Murat Sami Türker” tarafından yapılan “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Blogların Öğretim Amaçlı Kullanımı Üzerine Öğrenci ve Öğretmen Görüşler” adlı araştırmadan alınan aşağıdaki parçayı okuyunuz.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde blog kullanımına yönelik öğrenci ve öğretmen görüşlerinin araştırıldığı bu nitel çalışmanın verileri, araştırmacı tarafından özgün olarak hazırlanmış öğrenci ve öğretim elemanı görüşme formlarından elde edilmiştir. Görüşmelerde, Türkçe öğrenme amaçlarının sorulduğu ilk soru için öğrenciler, “Türkiye’de eğitim almak, sosyal çevre edinmek ve öz yeterliklerini artırmak” gibi ortak cevaplar vermişlerdir. (Bk. Tablo 2).

Tablo 2: Katılımcıların Türkçeyi öğrenme amaçları

Ana Tema	Alt Temalar	Görüş Sıklığı (Öğrenci)
Türkçe Öğrenme Amaçları	Eğitim	7
	Sosyal çevre	5
	Özyeterlik	4
	Kültür	2
	İş	2

İkinci soruda yabancı dil öğrenmede blogların avantajları ve dezavantajları sorulduğunda, öğrenciler blogların yeni, eğlenceli ve teknolojik özellikleri sayesinde ilgi çekici öğrenme ortamları olduğunu ifade etmişlerdir. (Bk. Tablo 3).

Tablo 3: Yabancı Dil Öğrenmede Blog Desteğinin Avantajları/Dezavantajları

Ana Tema	Alt Temalar	Görüş Sıklığı (Öğrenci)
Avantajlar	Eğlenceli	7
	Yeni	5
	İlgi çekici	5
	Teknolojik	4
Dezavantajlar	İnternet bağlantısı	2
	Şarj	1

<https://www.researchgate.net>

Aşağıdaki soruları okuduğunuz araştırmaya göre cevaplayınız.

a) Tablo 2'ye göre Türkçe öğrenmedeki bloglar en çok hangi amaçla kullanılmaktadır?

.....
.....
.....
.....

b) Tablo 3'e göre yabancı dil öğrenmede blogların avantajları/dezavantajları nelerdir?

.....
.....
.....
.....

10. ÇALIŞMA

Fiilimsilerle ilgili aşağıdaki ifadeler doğru ise başına "D", yanlış ise "Y" yazınız.

(---) a. Fiilimsiler fiil kök ya da gövdelerine gelen eklerle türetilir.

(---) b. İsim, sıfat, zarf görevinde kullanılır.

(---) c. Fiilimsiler, fiiller gibi olumsuzluk ekini alamaz.

(---) ç. "Boğdan memleketinden yeni dönen amcam bizi ziyarete geldi." cümlesinde sıfat-fiil kullanılmıştır.

(---) d. "Günlerden bir gün, Peşte sokaklarını gezerek, lale ve sümbül biçerek, Tuna suyu içerek fesli bir tacire, Türkiye'den henüz gelmiş bir şekercinin dükkânında rastladım." cümlesinde iki tane zarf-fiil kullanılmıştır.

(---) e. "Amcamın bu sözleri üzerine, derin derin düşünmeye başladım." cümlesindeki altı çizili sözcük isim-fiildir.

(---) f. "Debretsen şehrinde liseyi bitirmekte olduğum sıralarda..." cümlesindeki altı çizili sözcük isim-fiildir.

(---) g. Hem söylenişi güzel hem öğrenmesi kolay bir dildir!" cümlesinde iki tane isim-fiil vardır.

Hazırlık

1. Hangi sıklıkta kitap okursunuz?
2. Kitap okumanın insana katkıları neler olabilir?

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek “eleştirel okuma” yapınız.

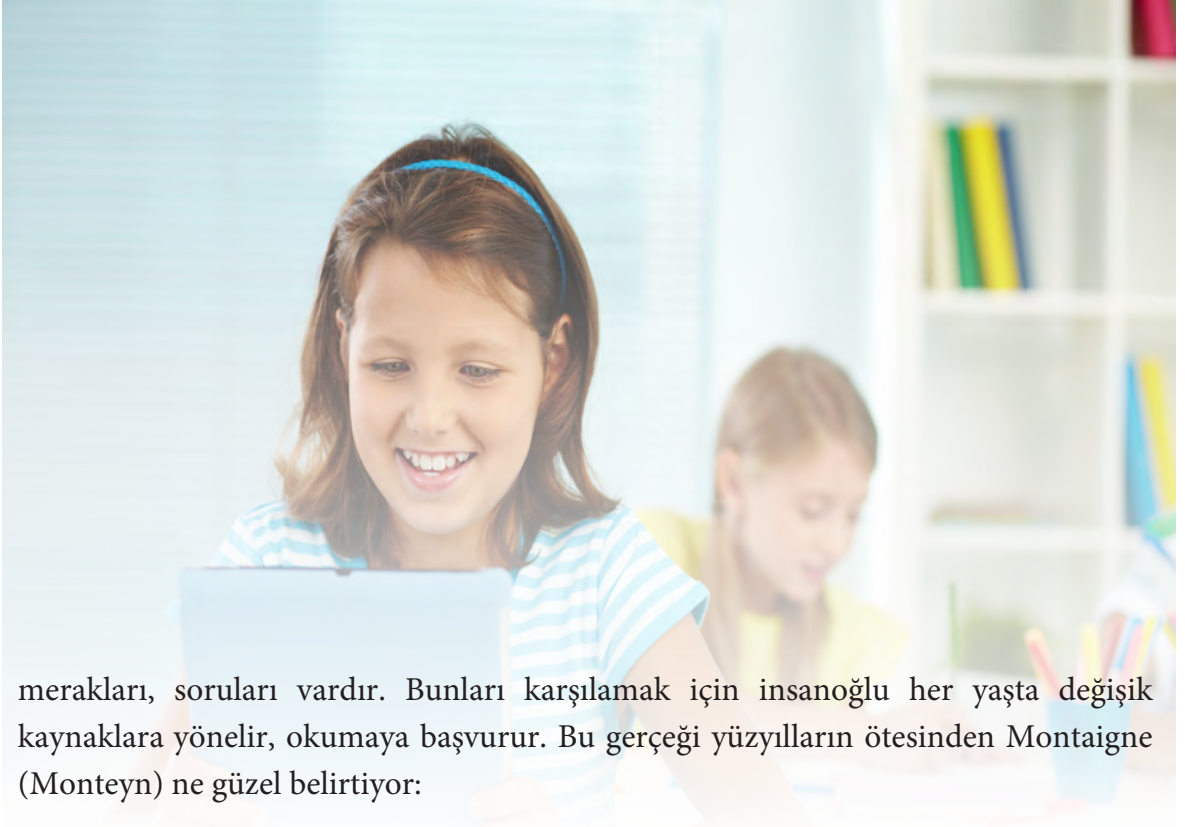
YAŞAM BOYU KULLANACAĞIMIZ BİR ARAÇ

Ünlü Alman ozanı Goethe'nin (Göthe) özdeyiş niteliği kazanmış bir sözü vardır. Der ki “Okumayı öğrenmek sanatların en gücüdür. Ben bu işe yaşamımın seksen yılını verdim yine de tam olarak öğrendiğimi söyleyemem.”

Gerçekten de böyledir bu. Okuma, yaşamımızın belirli bir aşamasında ya da çağında başlayıp biten bir etkinlik değildir. Çocukluk, gençlik, orta yaşlılık ya da yaşlılık döneminde de yaşamımızda yer alır. Daha doğrusu yeme, içme, soluma gibi yaşamsal bir edim niteliğini kazanır. Onu öğrenme de sürüp gider, öyle ki çocukluk çağında okuduğumuz bir kitabı yetişkinlik döneminde okuduğumuzda ondan alacağımız tat, ilk okuduğumuzdan farklı olur. Çünkü yaşamın akışı içinde hem okuma yöntemimiz değişmiştir hem kişiliğimiz. Tartışma götürmez bir gerçektir bu.

Okumanın yaşamımızda yeri yaşla sınırlı değildir. Her yaşın kendine özgü ilgileri,

merakları, soruları vardır. Bunları karşılamak için insanoğlu her yaşta değişik kaynaklara yönelir, okumaya başvurur. Bu gerçeği yüzyılların ötesinden Montaigne (Monteyn) ne güzel belirtiyor:

"Kitaplar, ömür boyu yanı başımda elimin altındadır. Yaşlılığımda ve yalnızlığım-
da avuturlar beni. Sıkıntılı bir avareliğin baskısından kurtarır, hoşlanmadığım kişile-
rin havasından dilediğim zaman ayırıverirler beni. Fazla ağır basmadıkları, gücümü
aşmadıkları zaman acılarımı törpülerler. Rahatımı kaçıran bir saplantıyı başımdan
atmak için kitaplara başvurmaktan iyisi yoktur, hemen beni kendilerine çeker, içim-
dekinden uzaklaştırırlar. İnsan hayatı denen bu yolculukta benim bulduğum en iyi
nevale kitaplardır ve ondan yoksun anlayışta insanlara çok acırım." Yaşam boyu kul-
lanacağımız bir araçtır okuma.

Emin ÖZDEMİR, Eleştirel Okuma

1. ÇALIŞMA

özdeyiş

edim

avutmak

avarelik

**Yukarıdaki sözcüklerin anlamlarını metnin bağlamından yararlanarak anla-
mını tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu "Türkçe Sözlük"ten kontrol
ediniz.**

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Okuduğunuz metnin konusu nedir?
2. “Okuma” hayatımızın hangi döneminde girer?
3. Okuma alışkanlıklarımız zamanla değişir mi? Niçin?
4. İnsanların ilgileri, merakları, soruları okuma alışkanlıklarında ne kadar belirleyici bir rol oynar?
5. Montaigne’e göre kitapların insanlara katkısı nedir?
6. Okuduğunuz metinde esas anlatılmak istenen nedir?
7. Yazar, okuma eylemi için neden “yaşam boyu kullanacağımız bir araç” demiştir?

3. ÇALIŞMA

“Yaşam Boyu Kullanacağımız Bir Araç” adlı metinden çıkardığınız yardımcı fikirleri aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

.....

.....

.....

4. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metinde ağırlıklı olarak kullanılan anlatım biçimini aşağıdaki noktalı yere yazınız.

.....

5. ÇALIŞMA

“Ünlü Alman ozanı Goethe'nin özdeyiş niteliği kazanmış bir sözü vardır. Der ki “Okumayı öğrenmek sanatların en gücüdür. Ben bu işe yaşamımın seksen yılını verdim yine de tam olarak öğrendiğimi söyleyemem.”

Okuduğunuz metinden alınan bu parçada kullanılan düşünceyi geliştirme yolunu belirleyiniz.

.....

6. ÇALIŞMA

a. “Yaşam Boyu Kullanacağımız Bir Araç” adlı metinde yazarın “okuma”ya bakış açısını tespit ediniz.

b. Yazarın ele aldığı konuya yaklaşımı öznel midir yoksa nesnel midir? Metinden alınan aşağıdaki cümleleri öznellik-nesnellik açısından değerlendiriniz.

Cümleler	Öznel	Nesnel
• Okumayı öğrenmek sanatların en gücüdür.		
• İnsan hayatı denen bu yolculukta benim bulduğum en iyi nevale kitaplardır.		
• Yaşamın akışı içinde hem okuma yöntemimiz değişmiştir hem kişiliğimiz.		

7. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümleler ile karşısındaki kavramları eşleştiriniz.

Cümleler		Nesnel
• Çocukluk çağında okuduğumuz bir kitabı yetişkinlik döneminde okuduğumuzda ondan alacağımız tat, ilk okuduğumuzdan farklı olur.		Amaç-Sonuç
• Rahatımı kaçıran bir saplantıyı başımdan atmak için kitaplara başvurmaktan iyisi yoktur.		Benzetme
• Çocukluk, gençlik, orta yaşlılık ya da yaşlılık döneminde de yaşamımızda yer alır. Daha doğrusu yeme, içme, soluma gibi yaşamsal bir edim niteliğini kazanır.		Karşılaştırma

8. ÇALIŞMA

a. “Okumayı öğrenmek sanatların en gücüdür.” sözünün metnin anlamına katkısını belirleyiniz.

b. Okuduğunuz metindeki altı çizili “daha doğrusu” ve “çünkü” geçiş ve bağlantı ifadelerinin metnin anlamına olan katkısını değerlendiriniz.

9. ÇALIŞMA

Aşağıdaki kullanım kılavuzunu inceleyiniz.

Fare Kullanımı

Fare, grafik tabanlı kullanıcı arayüzleri ile kullanılan bir iletişim aracıdır. Fare aracılığı ile bilgisayarda nesnelere seçebilir, programları çalıştırabilir, resim çizebilir ve bunlara benzer daha bir çok şey yapabiliriz. Farenin kullanım prensibi hemen hemen bütün programlar ve işletim sistemlerinde aynıdır. Fareyi sağ ya da sol elimizle kavrar, parmaklarımızı farenin tuşları üzerine koyarız. Bu dokümanda fare kullanımını sağ el kullanımına göre anlatılmıştır. Fareyi hareket ettirdiğimizde farenin ekran üzerinde nereye konumlandığını gösteren ok ( ) şeklinde bir imleç belirir.

Hareket Görevi

Tıklamak : Farenin sol düğmesine bir kez basıp bırakmak.

Çift Tıklamak : Farenin sol düğmesine iki kez seri şekilde basıp bırakmak.

Sağ Tıklamak: Farenin sağ tuşuna bir kez basıp bırakmak.

Ekran üzerinde herhangi bir nesneyi bir yerden bir yere taşımak için de şu adımlar izlenir; fare göstergesi istenilen nesnenin üzerine konumlandırılır. Farenin sol ya da sağ tuşuna basılı tutulur. Nesne istenilen yere, fare hareket ettirilerek taşınır. İstenilen yere gelindiğinde farenin basılı olan tuşu bırakılır.

<https://eortak.dtm.gov.tr/eortak/login/getPage.htm?page=SBBUPKilavuz.htm>

- Farenin kullanım prensibini açıklayınız?
- Fare ile bilgisayarda neler yapılabilir?
- Fare tuşlarının işlevleri nelerdir?
- Ekran üzerinde herhangi bir nesneyi bir yerden bir yere taşımak için hangi iş ve işlem basamakları gerçekleştirilir?

Hazırlık

1. En sevdiğiniz Türk yazarları kimlerdir?
2. Yabancı dillerden çevrilmiş kitapları mı yoksa Türkçe yazılmış kitapları mı tercih edersiniz?

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz.

SAİT FAİK'LE BİR GÖRÜŞME

Akşamüstleri Tünel'den Taksim'e doğru sol kaldırımdan yürürseniz, gözünüze dalgın, siyah gözlüklü, yüzü kederli, ama müthiş kederli, -yüzündeki keder besbellidir, elle tutulacak gibi yüzde donup kalmıştır- pantolonu ütüsüz, ağarmış saçları kabarmış bir adam çarpar. Bu adamın bu Beyoğlu kalabalığı içinde bir hâli vardır ki (daha doğrusu her hâli) size bu koskocaman şehirde yalnız, yapayalnız olduğunu söyler. Bu neden böyledir? Orasını kimse de bilmez. Bazı adam vardır insan yüzünde sırf hınç, kin okur. Bazısında gurur, bazısında neşe, bazısında bayağılık, aşağılık... Bu adamın üstünden, başından da yalnızlık akar. Bir de bu adama Kadıköy iskelesinin kanepelerinden birine oturmuş, Heybeli köylüleri, çıplak ayaklı serseri çocukları, hanımefendileri seyrederken rastlarsınız.

Bu adam hikâyeci Sait Faik'tir.

Bir gün, aklımda kaldığına göre, bir pırıl pırıl, cam gibi parlayan sonbahar sabahıydı, ona Kadıköy iskelesinin kanepelerinde rastladım.

Ne var, ne yok Sait? dedim. Hikâye yazıyor musun?

Yok, dedi, yaşıyorum.

Hüzünlü, ılık, insan sevgisi dolu hikâyelerini yazmaz, yaşar. Sait bir dertli, kötülüklerden, aşağılıklardan, dünyadaki cümle bayağılıklardan, kirden iğrenen bir âdemoğludur. O daima iyiliği söylemiştir

Dünyaca ün almış Mark Twain (Mark Tvein) derneğinin fahri üyeliğini aldığını duyunca, bu iş için Sait'in ne diyeceğini öğrenmek için aradım. O gün öğleden sonra İstiklal Caddesi'ndeki kaldırımdan gittim geldim. Sonra Kadıköy iskelesine uğradım, orada da yoktu. Sait anacığı ile birlikte Burgazadası'nda oturur, bindim vapura, ikinci gün oraya gittim. Anası Sait'in aynı gün İstanbul'a indiğini söyledi. İstanbul'da, tarif ettiğim kaldırımda, ona rastladım. Gene dalgın, sinirliydi. Yüzünden düşen bin parça olur derler ya öyleydi.

Bu iş için ne dersin? diyecektim, korktum.

—Merhaba, dedim.

—Merhaba, eyvallah, dedi.

—Ne var, ne yok, dedim.

—İyilik, dedi.

—Mark Twain... dedim.

—Aldırma, dedi.

—Bak dedim, Sait, biliyorsun ki ben röportaj yaparım.

—Sonra? dedi.

—Söyle, dedim.

Sait, beni kırmadı. Teşekkür ederim.

Ben sual sormadan o başladı:

—Bana, Mark Twain cemiyeti fahri üyeliği verildi, dünya edebiyatına ettiğim hizmetten ötürü. Birçokları gibi ben de şaşırdım. Dünya edebiyatına hizmet filan etmediğimi söylemeye ne hacet. Bu, üyelik verilebilmesi için uydurulmuş nazik bir sebeptir sanırım.

Ben aldım, dedim ki:

—Senden önce, bu cemiyetin ilk üyesi Atatürk'müş...

Biliyorum. Beni sevindiren de bu işte. Atatürk'ten sonra, benim üye olmam, benim için ne büyük bir şereftir. Bir milletin yetiştirdiği en büyük çocuğu ile o milletin kendi hâlinde bir küçük hikâyecisinin Amerika'daki bir cemiyette buluşmaları küçük hikâyeci için ne bulunmaz şerefli bir fırsattır. Demokrasi de zaman zaman böyle olur. Eğer bu üyelikten memnunsam bu yüzdendir.

— Politika... dedim.

Sözümü ağzımda kodu:

—Karışmam.

— Peki, seni bu cemiyete ne sebepten, hangi eserin için aza seçtiler?

— En büyük devlet adamlarının, başkanların ve başbakanların fahri veya asli üye oldukları bir cemiyete beni de seçmenin aslı nedir diye düşündüm, şunu buldum: Demek ki şimdiden sonra dünya çapında hikâyeciyi anmak için kurulmuş bir cemiyete dünyanın dört bucağından kendi hâlinde hikâyeciler de seçilecek.

Türk hikâyecilerini temsil ettiğim anlamına alınmasın sakın. Her hikâye yazan ve yayan Türk hikâyecisi kendi şahsında bir dilin hikâyeciliğini yaptığına göre şahsıma Mark Twain cemiyetinin gösterdiği ilgi daha çok Türk hikâyeciliğindedir gibi geliyor bana. Ben de bu ilgi ve sevgiyi bütün değerli hikâyeci arkadaşlarımla paylaşırım. Kabul ederlerse.

Kendini bütün dünyaya tanıtmış, sevdirmiş, halk çocuğu olan hikâyeci Mark Twain'i ananların içine Türk dilinin bir hikâye yazarını almayı düşünenlere de teşekkür ederim.

Mark Twain için ne dersin?

Sen de amma sual sorarsın ha! Ne derim Mark Twain alay edermiş, güldürürmüş, kepaze edermiş, cemiyetteki sahte vakarları, petrol krallarını, pamuk prenseslerini, demir beylerini, çelik efendilerini sağlığında. Ölümünden sonra da bir Türk hikâyecisi ile şakalaşmasın mı? Eyvallah Mark Twain!

Sonra güldü Sait:

— Daha soracağın? dedi.

— Eyvallah, dedim.

Ayrıldık. O, bir sinemanın önünde kaldı.

Yaşar Kemal, Sait Faik'ten Çocuklara Hikâyeler
haz. Raşit Çavaş

1. ÇALIŞMA

Aşağıda sözlük anlamları verilen sözcükleri cümle içinde kullanınız.

asli: Birincil.

- .....

aza: Üye.

- .....

cemiyet: Dernek.

- .....

fahri: Onursal.

- .....

hacet: Gerek, ihtiyaç.

- .....

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Okuduğunuz metnin konusu nedir?
2. Yazar, Sait Faik’le nerede karşılaşmıştır?
3. Röportaj yapılan Sait Faik nasıl biridir?
4. Sait Faik hangi derneğe üye seçilmiştir? Bir Türk yazarının bu derneğe seçilmiş olması size neler düşündürmektedir?
5. Sait Faik'in uluslararası derneğe seçilmesi hakkında neler düşünmektedir?
6. Bu röportajı yapan kişi siz olsaydınız Sait Faik’e neyi ya da neleri sormak isterdiniz?

3. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metinde ağırlıklı olarak kullanılan anlatım biçimi ve düşünceyi geliştirme yollarını belirleyiniz. Bunlara ait temel özellikleri aşağıdaki tabloya yazınız.

Anlatım Biçimi	Düşünceyi Geliştirme Yolu

4. ÇALIŞMA

“Sait Faik’le Bir Görüşme” adlı metinle ilgili aşağıdaki ifadelerden doğru olanların başına “D”, yanlış olanlara ise “Y” yazınız.

D/Y	İFADELER
	Güncel bir konu ele alınmıştır.
	Karşılıklı konuşmalara yer verilmiştir.
	Okurun hayal gücüne seslenen bir anlatım vardır.
	Kurmaca olaylara yer verilmemiştir.
	Sözcükler genellikle mecaz anlamda kullanılmıştır.
	Geçiş ve bağlantı ifadeleri ile anlatımda bütünlük sağlanmıştır.
	Kişisel görüş ve düşüncelere yer verilmiştir.
	Süslü ve sanatlı bir dil kullanılmıştır.
	Türe uygun anlatım biçimleri kullanılmıştır.

5. ÇALIŞMA

a. Aşağıda aynı metnin farklı çevirileri verilmiştir. Bu metinleri okuyunuz.

AĞUSTOSBÖCEĞİ İLE KARINCA	AĞUSTOSBÖCEĞİ İLE KARINCA
<p>Ağustosböceği, bütün bir yaz şarkı söyledi avaz avaz, eli böğründe kaldı kış bastırınca. Ortalıkta ne bir sinek ne bir böcek... Komşusuydu karınca, ona gidip : «Açım» dedi; dayanabilmek için gelecek mevsime dek birkaç buğday borç istedi : «— Hayvanların başına yemin ederim, ilk harmana kalmaz, öderim, hem de faiziyle beraber.» Borç vermemek karıncanın âdetiydi, bu bir kusur, kusursa eğer. Borç isteyene sordu yalnız : «— Havalar sıcakken ne iş yaptınız?» «— Siz belki kızacaksınız bana, gece gündüz şarkı söyledimdi.» «— Şarkı mı söylediniz? Oh, ne âlâ, öyleyse oynayın şimdi...» La Fontaine'den (La Fonten) Masallar çev.:Nazım Hikmet</p>	<p>Ağustosböceği bütün yaz Saz çalmış, türkü söylemiş. Karakış birden bastırınca Şafak atmış zavallıda; Bir şey bulamaz olmuş yiyecek; Koca ormanda ne bir kurtçuk, ne bir sinek. Gitmiş komşusu karıncaya: — Aman kardeş, demiş, hâlîm fena; Bir şeycikler ver de kışı geçireyim. Yaz gelince öderim, Hem de faizi maiziyle; Ağustos geçirmem bile. Ödemezsem böcek demeyin bana. La Fontaine Bütün Masallar çev.: Sabahhattin Eyupoğlu</p>

b. Yukarıdaki çevirilerin benzer ve farklı yönlerini yazınız.

Benzer Yönleri	Farklı Yönleri

6. ÇALIŞMA

Her yazarın bir yaşama alanı, bir kenti, bir semti vardır. Sait Faik'in yazdıkları bütün insanlığı kapsar ---- Burgaz Adası ile Beyoğlu, yoksul semtler, orada yaşayan insanlar öykülerine girer.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki ifadelerden hangisi getirilebilir?

- A) ama   B) yahut   C) meğer   D) mademki

6. ÇALIŞMA

a. Aşağıdaki deyim ve atasözlerinin anlamlarını ilgili alana yazınız.

* Kitap (kitaplar) devirmek :

- .....

* Çok yaşayan (okuyan) bilmez, çok gezen bilir:

- .....

* Su gibi bilmek (okumak):

- .....

* Gözden geçirmek:

- .....

* Dirsek çürütmek:

- .....

* Eli kalem tutmak:

- .....

* Mürekkep yalamış:

- .....

b. Yukarıdaki ifadelerden birkaçını kullanarak okumak kavramıyla ilgili bir paragraf yazınız.

.....

.....

.....

.....

YAZMA

1. ÇALIŞMA

“Kitapsız büyüyen çocuk, susuz büyüyen ağaca benzer.” (Çin atasözü)

Bu sözle ilgili bir metin yazınız. Metninizi giriş, gelişme ve sonuç bölümleri hâlinde oluşturunuz. Yazınızın içeriğine uygun bir başlık ve anlatım biçimi belirleyiniz. Yazınızı düzenleyip yakın çevrenizle ya da sosyal medyada paylaşınız. Çalışmanın sonundaki değerlendirme formunu yönergelerine uygun doldurunuz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Değerlendirme Formu

Bu deneme yazma çalışma kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Seçtiğiniz konu güncel mi?		
Açıklayıcı veya tartışmacı anlatım biçimini kullandınız mı?		
Yazınızı serim, düğüm ve çözüm bölümleri hâlinde oluşturdunuz mu?		
Yazınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandınız mı?		
Yazınızda başlık kullandınız mı?		
Yazınızı dil bilgisi, imla ve noktalama bakımından gözden geçirdiniz mi?		
Yazınızı çevrenizdeki kişilerle ya da sosyal medyada paylaştınız mı?		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçirin ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümleleri öğelerine ayırınız.

- Bu adam hikâyeci Sait Faik'tir.
- O gün öğleden sonra İstiklal Caddesi'ndeki kaldırımdan gittim geldim.
- O, bir sinemanın önünde kaldı.
- Sait, beni kırmadı.
- Bu adamın üstünden, başından da yalnızlık akar.

4. ÇALIŞMA

(I) Mark Twain için ne dersin?

(II) Sen de amma sual sorarsın ha! (III) Ne derim Mark Twain alay edermiş, güldürürmüş, kepaze edermiş, cemiyetteki sahte vakarları, petrol krallarını, pamuk preslerini, demir beylerini, çelik efendilerini sağlığında. (IV) Ölümünden sonra da bir Türk hikâyecisi ile şakalaşmasın mı?

Numaralanmış cümleler ile ilgili ifadeleri doğru yanlış olarak değerlendiriniz.

İfadeler	D/ Y
I. cümle soru anlamı taşımaktadır.	
II. cümle öğelerin dizilişine göre kurallı cümledir.	
III. cümle yapıca sıralı bir cümledir.	
IV. cümle yüklem türüne göre isim cümlesidir.	

5. ÇALIŞMA

Aşağıdaki fıkrada boşluklara “nokta, iki nokta, virgül, ünlem işareti, soru işareti, konuşma çizgisi” noktalama işaretlerinden uygun olanını koyunuz.

Yalnız Fikir

Ahmet Haşim ( ) keyfi yerinde olduğu zaman güzel espriler yapabilecek zekâ ve zarafete sahip bir entelektüeldi ( ) Bunun çok örnekleri görülmüştür ( ) Çağdaşı ( ) yazar ve şair Şahabettin Süleyman kendisine bir gün şöyle demiş ( )

( ) Haşim, biliyor musun ( ) birkaç gündür kafamda önemli bir fikir saklıyorum ( )

Ahmet Haşim buna karşılık şöyle demiş ( )

( ) Aman, onu daha fazla tutma ( ) Zavallı tek başına kim bilir nasıl sıkılır ( )

Espri ve Fıkralarıyla Ünlüler, haz.: İsmail Özcan

DİNLEME / İZLEME

1. ÇALIŞMA

www.eba.gov.tr adresinden “Anlayarak Hızlı Okuma Teknikleri” videosunu seçici, yaratıcı, eleştirel, empati kurarak, not alarak dinleme gibi yöntem ve tekniklerinden birini uygulayarak izleyiniz. İzleme etkinliği gerçekleştirdikten sonra aşağıdaki çalışmaları yapınız.

1. İzlediğiniz videoda geçen bilmediğiniz sözcüklerin anlamını tahmin ediniz.
2. İzlediğiniz videoyu sözlü olarak özetleyiniz.
3. İzlediğiniz videonun konusu nedir?
.....
4. İzlediğiniz videonun ana fikri nedir?
.....
5. İzlediğiniz videoya bir başlık koymanız istenseydi ne derdiniz?
.....
6. Hızlı okuma teknikleri ne işimize yarar?
.....
7. Ortalama okuma hızı ve hızlı okuma tekniğiyle dakikada kaç sözcük okunabilir?
.....
8. İnsan beyni okuma etkinliği sırasında nasıl çalışır?
.....

9. Hızlı okuma teknikleri nelerdir?

.....
.....

10. İzlediğiniz videonun ilgili görüşlerini açıklayınız.

.....
.....

11. İzlediğiniz videonun hazırlanış amacını belirleyerek bu videoyu değerlendiriniz.

.....
.....

KONUŞMA

1. ÇALIŞMA

1. Sevdiğiniz bir sanatçının hayatını araştırarak onun hakkında hazırlıklı bir konuşma hazırlayınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. Tema: Okuma

2. Hazırladığınız konuşmayı yakın çevrenizdeki kişilere sununuz.

3. Yaptığınız konuşmayı aşağıdaki “Değerlendirme Formu”na göre değerlendiriniz. Bu hazırlıksız konuşma çalışması kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Konuşma stratejilerini uyguladım.		
Konuşmamda beden dilini etkili bir şekilde kullandım.		
Sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.		
Konuşmamda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçelerini kullandım.		
Konuşmamda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullandım.		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

6. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Meğer o vakitler, Boğdan memleketi Türk egemenliği altında imiş. “Bu dediğiniz Türk dili nasıldır?” diye sordum. “Hem söylenişi güzel hem öğrenmesi kolay bir dildir!” cevabını aldım. Güzelliğinin ve kolaylığının neden ibaret olduğu sualine cevaben: “Telaffuzu bizim Macar dili, ahengi bizim dilimizdeki ahenk gibi olup sözlerinin çoğu da dilimizde var.” dedi. Sordum: “Mesela, ne gibi?” “İşte onların kapısı, bizde kapı; onların elması, arpası, teknesi, baltası; bizde de elma, arpa, tekne, baltadır.

Bu parçanın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türkçe ile Macarcanın benzerlikleri
- B) Macarcanın Türkçeden üstünlükleri
- C) Türkçenin tarihî gelişimi
- D) Macarcanın konuşulduğu ülkeler

2. Akşam yemeğinden gece yatana kadar televizyon izleyen insanın kitap okuması çok zor! Oysa yaşam denilen anlaşılmaz kargaşa ile bizim aramızdaki gizi çözen tılsım değil midir kitap? Yaşamı büyümlü aynalardan yansıtıp zaten çarpık olanı bir kez daha çarpıtarak düzelmesini sağlayan sihirli formül değil midir? İnsan ilişkilerini derinleştiren, duyguları eğiten kitap niçin yaşamımızdan çıkıp gidiyor?

Altı çizili ifade ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zaman
- B) İnsan ilişkileri
- C) Kitap
- D) Eğitim

3. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yapılan “Türkiye Okuma Kültürü Haritası Projesi” kapsamında Türkiye’yi temsil niteliği olan 26 ilde 6212 kişi ile görüşülmüştür. Bu araştırmada “Halk kütüphanelerinden yararlanmaya neden ihtiyaç duyulmuyor?” sorusuna şu cevaplar verilmiştir:

- 1. Kütüphane kullanma alışkanlığım yok (% 43.5)
- 2. Okumayı sevmiyorum (% 16.2)
- 3. Bilgi ihtiyacımı internette karşılıyorum (% 12.1)
- 4. Kütüphaneyi sevmiyorum (% 9.4)
- 5. Diğer kütüphanelerden yararlanıyorum (% 6.2)
- 6. Zamanım yok (% 4.1)

Bu araştırmaya göre kütüphanelere ihtiyaç duyulmamasının en önemli nedeni nedir?

- A) İnsanların kitap okumayı sevmemesi
- B) İnsanların bilgiye internet üzerinden ulaşması
- C) İnsanların kütüphaneye gidecek zaman bulamaması
- D) İnsanlara kütüphaneye gitme alışkanlığının kazandırılmaması

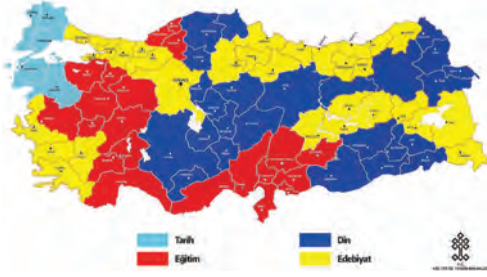
6. Tema: Okuma

4. I. Çalışmayı seviyorum ---- bazı konuları anlamakta zorlanıyorum.
II. Parası olmasına ---- kitap almaz.
III. Araba almak istiyorum --- hangi model alacağımı bilemedim.

Bu cümlelerde boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden herhangi biri getirilemez?

- A) ama   B) rağmen
C) son olarak   D) yalnız

5.

Yukarıdaki Türkiye Okuma Kültürü Haritasına göre Akdeniz Bölgesi'nde en çok hangi konuda kitap okunmaktadır?

- A) Din   B) Eğitim
C) Tarih   D) Edebiyat

6. Gelin masallara soralım Yunus'u. Masallara göre Yunus Emre bir orta Anadolu köylüsüy-müş. Kimi masallar masal havasını aşarak onu Sakarya kıyılarında, Sivrihisar'ın Sarıköy'üne yerleştirir. Taştan topraktan ekmeğini çıkaran, yağmur yağmayınca aç kalan bir Anadolu köylüsüdür Yunus Emre.

Bu parçada kaç tane filimsi kullanılmıştır?

- A) 1   B) 2   C) 3   D) 4

7. Ünlü Alman ozanı Goethe'nin özdeyiş niteliği kazanmış bir sözü vardır. Der ki "Okumayı öğrenmek sanatların en gücüdür. Ben bu işe yaşamımın seksen yılını verdim yine de tam olarak öğrendiğimi söyleyemem."

Bu parçanın ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Okuyan insan kendini geliştirir.
B) En etkileyici sanat, okumaktır.
C) Okuma alışkanlığı zamanla değişebilir.
D) Okuma sanatını öğrenmek kolay değildir.

8. Sinemaya gelemiyorum yine de---

Bu cümle aşağıdakilerden hangisi ile tamamlanabilir?

- A) yarın sınavım var.
B) hastayım ve dinlenmem gerek.
C) babam izi vermiyor.
D) filmi çok merak ediyorum

9. (I) Sait Faik'in hikâyelerinde Burgaz Adası ile Beyoğlu, yoksul semtler, orada yaşayan insanlar vardır. (II) Balıkçılar ve doğayı en güzel anlatan yazarlardan biridir. (III) Her mevsimin güzelliklerini, ilkbaharda insanın uyanışını büyük bir edebiyat lezzetiyle okursunuz. (IV) Yoksul, ekmek parası peşinde koşan sadece acıma duygusuyla aktarmaz, onlara sevgiyle yaklaşır.

Numaralanmış cümlelerin hangisi nesnel anlatıma örnek gösterilebilir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV

**7. TEMA
SANAT**

Âşık Veysel'e Selam
Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi
Bina
Dostlar Beni Hatırlasın
(Dinleme / İzleme Metni)

ANAHTAR KAVRAMLAR

Sanat

Fotoğrafçılık

Âşık Veysel

Mimari

Sanat Dalları

Anı

Atıf Yapma

Sanatsal
Etkinlik

Söz Sanatları

Geleneksel Türk
El Sanatları

OKUMA

Hazırlık

1. Türkü dinlemeyi sever misiniz? Niçin?
2. Bir şairle tanışmak isteseydiniz o kim olurdu?

Aşağıdaki metni not alarak okuma yöntemini kullanarak sessiz okuyunuz

ÂŞIK VEYSEL'E SELAM

İki gözünde iki zindan
On parmağında on çeşme nur
Yüreği yanmış tutuşmuş
Sivas'tan bir âşık gelir.

Kara diken tırmalama yüzünü
Deli poyraz köstekleme hızını
Dağlar taşlar incitmeyin dizini
Yedisinde kaybetmiş iki gözünü
Sivas'tan Âşık Veysel gelir.

Sekizinde düzenlemiş sazını
Dokuzunda düşmüş garip yollara
Sazına banmış sözünü
Acısını, sızısını ekmeğine katık etmiş
Pençe vurup sarı teli inletmiş
Dağlar çiçek açmış Veysel dert açmış
Elinde sazı var dut dalından
Bir kara gün dostu tutmuş elinden
Dağlar taşlar hoşnut kalmış dilinden
Yol verin ağalar yol verin beyler
Bu gelene Veysel derler.

Saz petek misali, söz de bir arı
Beraber uğraşıp yapmışlar balı
Veysel bu sırra mazhar olmuş
İki sanat bir gönülde birleşmiş
Samanlık seyran olmuş.

Ama sadece sanat sevgisi mi dersin
Veysel'i Veysel eden?
Usta olmak yeter mi dersin sazın sapına kadar?
İşin içinde zokayı yemek var
Yedisinde kaybetmese iki gözü
Ne tadı kalırdı şu beytin ne tuzu
Kuş olsaydın kurtulmazdın elimden
Eğer görse idim göz ile seni...

Bedri Rahmi Eyuboğlu, Karadut 69

1. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metinde geçen anlamını bilmediğiniz sözcükleri belirleyiniz. Bu sözcüklerin anlamlarını metnin bağlamından yararlanarak tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu “Türkçe Sözlük”ten kontrol ediniz.

Sözcükler	Tahminim	Sözlük anlamı

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Âşık Veysel nerelidir?
2. Âşık Veysel, gözlerini ne zaman kaybetmiştir?
3. Şair, “Veysel bu sırra mazhar olmuş/İki sanat bir gönülde birleşmiş” dizeleri ile ne anlatmak istemiş olabilir?
4. Şair, Âşık Veysel’in sanatçı kimliğinin oluşmasında hangi olayların etkili olduğunu düşünmektedir?
5. Okuduğunuz şiirin ana duygusu nedir?
6. Âşık Veysel’in hayatında sizi etkileyen en önemli olay nedir?

3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki görseller sizde sanat dalları ile ilgili hangi duygu ve düşünceleri uyandırmaktadır? Belirtiniz.

4. ÇALIŞMA

Okuduğunuz şiirin içeriğine yönelik iki soru yazarak bu soruları cevaplayınız.

1. SORU:

CEVABIM:

2. SORU:

CEVABIM:

5. ÇALIŞMA

Okuduğunuz şiire farklı başlıklar yazınız.

BENİM BAŞLIKLARIM

.....

.....

.....

6. ÇALIŞMA

Aşağıdaki sözleri, şiirin içeriğine de atıf yaparak açıklayınız.

İki gözünde iki zindan

.....
.....

Acısını, sızısını ekmeğine katık etmiş

.....
.....

Samanlık seyran olmuş.

.....
.....

7. ÇALIŞMA

“Âşık Veysel’e Selam” adlı şiirden alınan aşağıdaki dizelerdeki söz sanatlarını tespit ediniz.

Dağlar taşlar incitmeyin dizini

Pençe vurup sarı teli inletmiş

Saz petek misali, söz de bir arı

-----

8. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerdeki anlatım bozukluklarını belirleyerek nedenlerini yazınız.

a. Okul, bu yıl iki hafta geç tatil oldular.

.....

b. Tüm özel ve devlet okullarında ortak sınav yapılacak.

.....

c. Çok şanslı olduğuna her zaman inanır ve herkese söylerdi.

.....

ç. Arkadaşın kısa boylu ama şişman değildi.

.....

d. Babam, aceleyle eve girdi ve çıktı.

.....

e. Ne zaman bana kızsın “Ne sen beni ara ne de ben seni.” derdi.

.....

Hazırlık

1. İnsanlar niçin fotoğraf çektirirler?
2. En çok kiminle fotoğraf çektirmek isterdiniz?
3. Fotoğrafçılık bir sanat dalı mıdır?

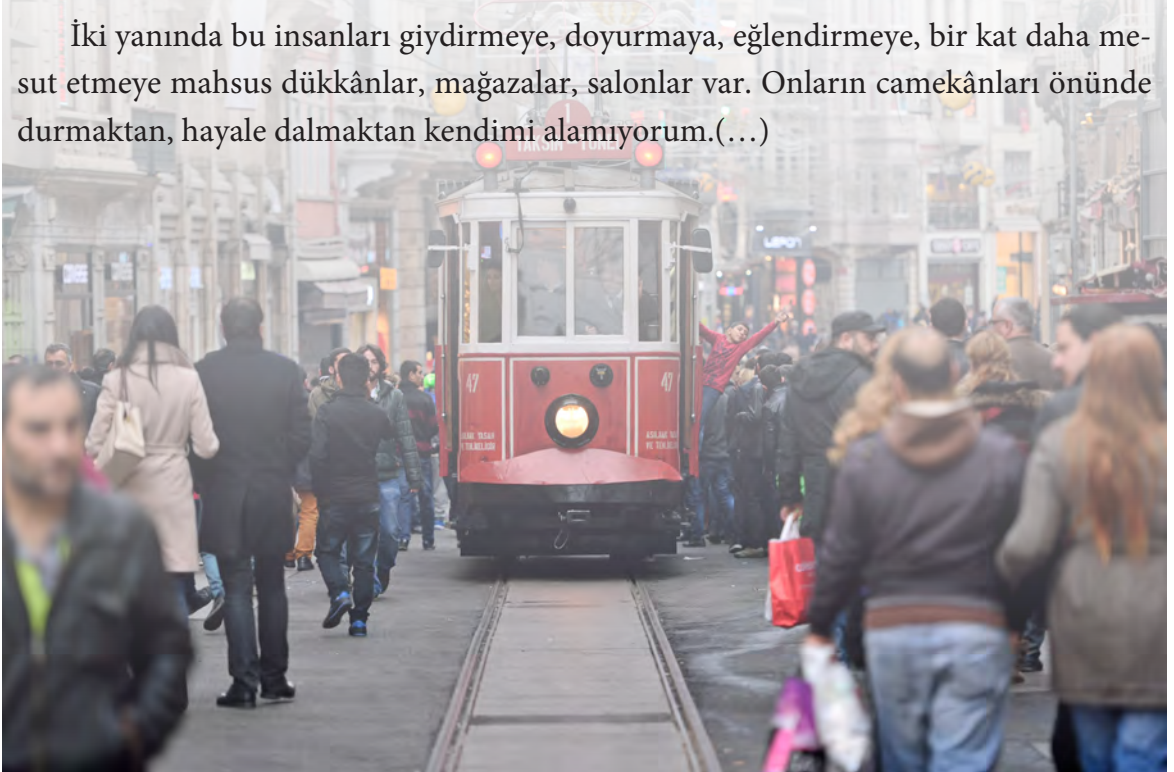
Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sessiz okuyunuz.

MESUT İNSANLAR FOTOĞRAFHANESİ

O akşam işimden erken çıkabilmişim. Şöyle Beyoğlu'na kadar bir uzanayım, dedim. Köprüden, saatlerdir pis havayla dolmuş ciğerlerimin teneffüs hakkını vererek Haliç'i ve Boğaziçi'ni selamlayaraktan geçtim. (...)

Karşımdan insanlar geliyor, arkamdan insanlar geliyor. Arkamdan yürüyenler nihayet beni geçiyorlar, karşımdan gelenlerin bazılarıyla bir an bakışıyoruz; bazıları beni görmüyorlar, benim de görmediklerim oluyor, bana sürtünenler, çarpanlar oluyor. Erkekler, kadınlar, uzun boylular, kısa boylular, yaşlılar, gençler, güzeller, çirkinler, zenginler, fakirler... Kocalı kadınlar, henüz nişanlılar, yalnızlar, kolunda sevgilisi olanlar, anneleri yanında yürüyen küçük çocuklar var. (...)

İki yanında bu insanları giydirmeye, doyurmaya, eğlendirmeye, bir kat daha mesut etmeye mahsus dükkânlar, mağazalar, salonlar var. Onların camekânları önünde durmaktan, hayale dalmaktan kendimi alamıyorum.(...)

Bu caddeye ne kadar da çok fotoğrafçı toplanmış, şimdiye kadar kaç tanesinin önünde resimleri seyre daldım. Bütün bu mesut insanlar buralara da saadetlerini tespit ettirmek için koşmuş olacaklar. Bu resimlerde, yaşayacaklarından daha uzun zaman tebessümleri devam edecek. Şu gelin, demin gördüğüm kocalı kadın değil mi? Şu pembe yüzlü, çift örgülü saçlı küçük çocuk, daha demin sıçrayarak yanımdan geçen genç kız değil mi? Belli belli! Bu fotoğrahanelerde hiç ölülerin resmi yok. Zaten en yakın mezarlık buraya kilometrelerce uzakta. Bu caddede ancak mesut dolaşılabilir. Yalnız bu caddede bulunmak insanı mesut etmeye kâfidir. Yaşadığımı, ben de saadetimi düşünmeliyim. Şu kadar dükkânın içinde elbette beni de mesut, hiç olmazsa memnun edebilecek şeyler satanlar da yok değil ya! Şuracıkta kunduralarını boyatabilirim. Şu kravatı pekâlâ satın alabilirim. Yeni gelmiş şu şiir kitabı bana pekâlâ zevkli saatler geçirtebilir. Ben de pekâlâ şu mesut insanların fotoğraflarını çıkarttıkları fotoğrahanelerden birine girebilir, ben de mesudum, benim de resmimi çekebilirsiniz, diyebilirim. Fotoğrafçı da itiraz edemez, sizin kimseniz yok, fotoğrafı ne yapacaksınız, diyemez. Sorarsa, elbette günün birinde benim de bir sevgilim olabilir. Sizin çekeceğiniz bu en güzel fotoğraf, onun çantasının gizli bir köşesinde, güzel kokular içinde yatabilir, derim.

Sonra, beni sevecek kimse çıkmasa bile, haberiniz yok mu, yeni bir şiir kitabım intişar etti (yayımlandı), bu kitap pekâlâ bana şair dedirtebilir ve kim bilir, zaman gelir, edebiyat tarihçisi, bu kitap intişar ettiği zamanki fotoğrafımı arayabilir. İstikbalin nefis kâğıtlı bir edebiyat tarihinin sayfaları arasından bütün gençliğimle tebessüm edebilirim. Evet, evet, hiç olmazsa genç değil miyim, ağarmış saçlarımla, biraz bezgin

duruşuma bakmayın, nüfus tezkerem yanımda, buyurun, ben daha genç sayılırım. Ve sırf genç olmam, benden isteyeceğiniz tebessümü dudaklarımda yaratabilir.

Bir fotoğrafhanenin önünde bir otomobil durmuş ve etrafında bir meraklı kalabalığı hâsıl olmuş. Yaklaşıyorum, otomobilin içi, camların kenarları bütün çiçeklerle süslü. Demek gelinle güvey fotoğrafhanedeler. Ben de bu fotoğrafhaneye girer, hem fotoğrafımı çıkartmış olur hem de hayatlarının en mesut zamanlarından birini yaşamakta olan bu çifti, kapıdan çıkmak üzereyken olsun, bir defa selamlarım.

Bütün duvarları fotoğraflarla kaplı holde bekliyorum. Bütün fotoğraflardaki insanlar tebessüm ediyorlar. (...)

Ben böyle düşünürken, birden atölyenin kapısı açıldı, gelin, elindeki çiçeklerden daha beyaz, beyazlar içinde, yanında genç kocası, bir bahar havası bırakarak, bir bahar rüzgârı gibi önünden geçtiler, kendilerini bekleyen otomobile bindiler. Fotoğrafçı onları selametledikten (uğurlamak) sonra bir müddet daha eşikte kalarak otomobili gözleriyle takip etti, sonra geri döndü, yarattığı eserden memnun bir sanatkâr haliyle kendi kendine gülümseyerek, beni görmeden bulunduğu tarafa birkaç adım attı. Neden sonra varlığını fark edip tatlı bir rüyadan uyanır gibi bakışlarıyla ne istediğini sordu.

"Fotoğrafımı çektirmek istiyorum. Güzel olmasını arzu ettiğim bir fotoğraf çektirmek istiyorum," dedim.

Ben konuşurken adam da beni baştan aşağı süzüyor, yüzü deminki memnunluk hâlini yavaş yavaş kaybediyor, adeta endişeli bir ifade alıyordu.

"Buyurun atölyeye," dedi.

Ben önde, o arkada, çiçek ve lavantayla karışık bütün bir saadet kokusunun dalgalandığı atölyeye girdik. Gösterdiği sandalyeye oturdum. Makinenin arkasına geçti, örtünün altında yüzü kayboldu, yalnız ara sıra sesini işitiyorum:

"Tabii durun!"

"Kendinizi sıkmayın!"

"Buraya fotoğraf çektirmek üzere gelmiş olduğunuzu unutun!"

"Güzel, sevinçli şeyler düşünün!"

Bunu ihtar etmesine hacet yoktu, ben buraya zaten sevinçli düşüncelerle gelmiştim. Şimdi burada çekilecek fotoğrafı belki bir gün sevgilim çantasında taşıyacak... Belki bu resim...

Birden fotoğrafçının sesi, bu sefer biraz daha asabi yükseldi:

"Lütfen, zorla gülümsemeyin!"

Evet, zorla tebessüm ne kadar çirkindir! Zaten benim zorla gülmeye ihtiyacım yok. Şu adesenin (mercek) arkasından bütün bir ebediyet bana bakıyor demektir, ben de bütün o ebediyete, bana hayran kalacak bütün o müstakbel nesillere büyük bir şair gibi biraz mağrur, biraz yüksekte, sadece tebessüm edebilirim.

Çok mu fazla kendini beğenmiş? Çok büyük, hatta gülünç bir iddia mı? Doğru! Benim esasen hayatta hiçbir iddiam olmadı ki! Bu çıkacak fotoğrafımın daha küçük, daha mütevazı bir vazifesi olabilir. Belki dinimin bana vaat ettiği en yüksek mertebeye erişir, belki bir gün şehit düşerim. Belki o zaman bu fotoğrafımı, bazı mecmualar, diğer şehitlerinkilerle beraber basarlar. Belki mektebim, verdiği şehitler arasında benim de bu resmimi müzesinin bir köşesine asar. Belki sadece ölüp giderim. O zaman da bu fotoğrafım hayatta kalmış birkaç akrabamın, birkaç vefalı arkadaşın beni anmalarına vesile olur. Onlara, şimdiden şükran ve dostluk tebessümlerimi göndermeliyim.

Dışarıdan gelen şu hayat gürültüsüne dalarak, şu odaya sinmiş beyaz gelin kokusunu teneffüs ederek, şu karşı binanın saçaklarında gagalarıyla öpüşen güvercinleri seyrederek, demin holde seyrettiğim fotoğrafları gözümün önüne getirerek, o delikanlı mezunlardan biriymiş gibi, genç subay gibi, bir gün şahadet mertebesine erişebileceğimi düşünerek, elimde sevgilimin eli varmış gibi, ortalarında çocuklarıyla fotoğraf çektirmiş olan evlilerin o rahat tebessümüyle... Fakat şimdi niçin böyle uğraşıp duruyorum? Niçin kendi kendimi aldatmaya çalışıyorum? Benim asıl mesut zamanlarım ne oldu? Niçin asıl o zamanlar resim üzerine resim çıkartmadım? Niçin her hafta fotoğrafçıya uğramadık? Neden bugün buraya tek başıma geldim?

Fakat şimdi böyle şeyler düşünmenin de sırası mı ya! Dünyada her insan az çok bir felakete uğramış olabilir. Bunun için büsbütün kötümser olunur mu? Felaketler yerine saadetleri, ölmüşler yerine doğacakları, geçmişler yerine gelecekleri düşünmeliyim. Hem...

Birden fotoğrafçı siyah örtüsünü başından atarak doğruldu. Yüzü hatta biraz terlemişti, ümitsiz bir tavırla, "Beyim mazur görün, sizin fotoğrafınızı çekemeyeceğim." dedi.

Ziya Osman Saba, Bütün Öyküleri

1. ÇALIŞMA

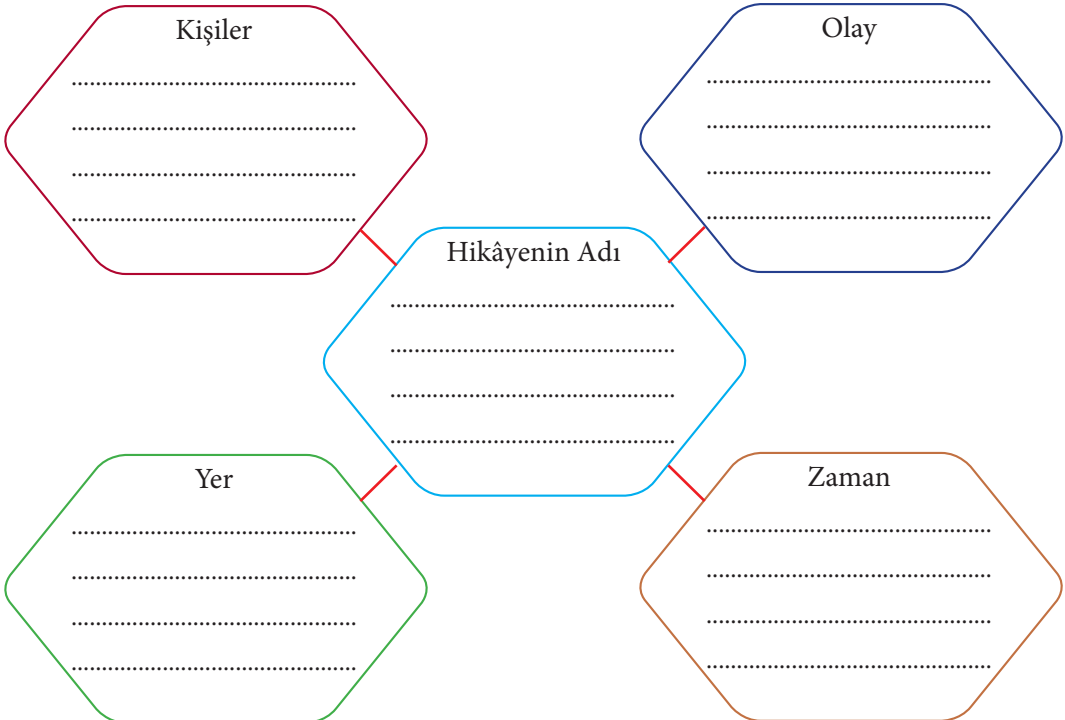
Okuduğunuz hikâyede geçen bazı sözcüklerin anlamları aşağıda verilmiştir. Anlamı verilen bu sözcükleri belirleyerek aşağıdaki bulmacada işaretleyiniz.

- * Herhangi bir şey için gerekli olma, ihtiyaç, gereklilik, lüzum.
H_ _ _ _
- * Hatırlatmak, uyarmak, dikkatini çekmek.
İ_ _ _ _ e_ _ _ _
- * Yeterli, yetecek ölçüde olan.
K_ _ _ _
- * Mutlu, sevinçli, ongun.
M_ _ _ _

A	C	A	S	L
İ	D	F	E	M
H	F	İ	T	T
T	J	H	M	E
A	K	T	Ş	C
R	D	R	K	A
E	A	F	İ	H
T	D	V	H	Ç
M	E	S	U	T
E	Z	Y	N	Ö
K	Â	F	İ	Y

2. ÇALIŞMA

Okuduğunuz hikâyeye göre aşağıdaki haritayı tamamlayınız.

3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Hikâyedeki kahramanın Beyoğlu'ndaki izlenimleri nelerdir?
2. Mağaza camekânları kahraman için ne anlam ifade ediyor?
3. Kahraman, niçin fotoğraf çektirmek istiyor?
4. Girdiği fotoğrafçıda kahramanın dikkatini en çok çeken nedir?
5. Fotoğrafçı nasıl biridir? Karşılaştığımız fotoğrafçılardan farkı var mı?
6. Fotoğraf çekerken neler yapılmaktadır? Buna göre fotoğraf sanatının incelikleri neler olabilir?
7. Fotoğrafçı neden adamın fotoğrafını çekemeyeceğini söylüyor? Açıklayınız.
8. Hikâye kimin ağzından anlatılmaktadır? Bu kişi gerçek mi yoksa hayalî biri midir?
9. Yazar, hikâyesine neden “Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi” adını koymuş olabilir?

4. ÇALIŞMA

Okuduğunuz “Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi” adlı metnin içeriği ile ilgili iki soru yazınız.

1. ....

2. ....

5. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları cevaplayarak metnin içeriğini yorumlayınız.

- a. Hikâyedeki kahramanın hayata bakış açısı nedir?
- b. Okuduğunuz hikâyede mutlu olmak için neler yapılmaktadır? Siz olsaydınız daha başka neler yapardınız?

6. ÇALIŞMA

“Fotoğrafçılık” ile ilgili okuduğunuz metinden geçen veya bildiğiniz kavramları aşağıdaki kutucuklara yazınız.

--	--	--	--	--

7. ÇALIŞMA

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tek yargı bildirilmiştir?

- A) İstikbalin nefis kâğıtlı bir edebiyat tarihinin sayfaları arasından bütün gençliğimle tebessüm edebilirim.
- B) Karşımdan insanlar geliyor, arkamdan insanlar geliyor.
- C) Bu caddeye ne kadar da çok fotoğrafçı toplanmış, şimdiye kadar kaç tanesinin önünde resimleri seyre daldım.
- D) Bir fotoğrafhanenin önünde bir otomobil durmuş ve etrafında bir meraklı kalabalığı hâsıl olmuş.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisi anlamca diğerlerinden farklıdır?

- E) Kendinizi sıkmayın!
- F) Buraya fotoğraf çekirtmek üzere gelmiş olduğunuzu unutun!
- G) Güzel, sevinçli şeyler düşünün!
- H) Lütfen, zorla gülümsemeyin!

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisi fiil cümlesidir?

- I) Evet, zorla tebessüm ne kadar çirkindir!
- J) Zaten benim zorla gülmeye ihtiyacım yok.
- K) Birden fotoğrafçı siyah örtüsünü başından atarak doğruldu.
- L) Yalnız bu caddede bulunmak insanı mesut etmeye kâfidir.

4. “Bütün fotoğraflardaki insanlar tebessüm ediyorlar.” cümlesinin öğelerin dizilişine, yüklem türüne, anlamına ve yapısına göre türünü yazınız.

.....

8. ÇALIŞMA

Köprüden, saatlerdir pis havayla dolmuş ciğerlerimin teneffüs hakkını vererek Haliç'i ve Boğaziçi'ni selamlayaraktan geçtim.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunu belirleyerek cümlenin doğrusunu aşağıdaki boş yere yazınız.

.....

Hazırlık

1. Sizce bir mimar ne iş yapar?
2. Yaşadığınız kentteki binaların mimarisi estetik bir görüntü oluşturuyor mu? Niçin?

Aşağıdaki metni önce göz atarak sonra sessiz okuyunuz.

BİNA

(...)

(Birden salona, otuz beş kırk yaşlarında bir adam olan MİMAR girer oldukça iyi giyimlidir.)

MİMAR: Özür dilerim, sizi beklettim biraz. Trafik çok sıkıştı.

(Diğerleri yerlerinden kalkmazlar.)

BİRİNCİ ADAM: Rica ederim buyurun. Oturun.

(MİMAR kendisine gösterilen sandalye üzerindeki tozu, cebinden çıkardığı mendiliyle, iyice siler.)

BİRİNCİ ADAM: Hâliyle biraz toz oluyor.

İKİNCİ ADAM: Yukarıdaki çalışmalar.

MİMAR: Yukarıdaki çalışmalar mı?

BİRİNCİ ADAM: Evet, bir kat çıkma zorunluluğu hâsıl oldu da.

MİMAR: Bir kat mı? Ne katı?

İKİNCİ ADAM: Önemsiz canım. Yönetici lojmanı olarak kullanılmak üzere iki küçük daire. Görüşmeyeli nasılsınız?

BİRİNCİ ADAM: Üç yıl oldu mu?

MİMAR: (Salonun yıkık duvarlarına bakarak.) Bu duvar?

BİRİNCİ ADAM: Bu duvarı biraz geriye alıyoruz da.

İKİNCİ ADAM : Kahve, çay?

MİMAR: Neden ileri alıyorsunuz?

İKİNCİ ADAM : Şeyy... Biz iki ayda bir, yönetim ofisini, dört santim genişletiriz böyle.

MİMAR: Her iki ayda dört santim mi, neden?

BİRİNCİ ADAM: Çünkü o zaman iki yılda elli altı santim ediyor da ondan.

MİMAR: İki yılda elli altı santim mi? Neden gerçekten anlayamadım.

İKİNCİ ADAM: Çünkü dört yılda bir metre on iki santim ediyor o zaman.

MİMAR: Anlamıyorum, neden bir metre on iki santim?

BİRİNCİ ADAM: Çünkü duvar boydan boya on metre olduğuna göre, on bir onda iki metrekarelik bir artış sağlıyor bu bize.

İKİNCİ ADAM: Yani biraz ferahlıyoruz.

(...)

(Bu sırada MİMAR'ın üzerine, tavandan birkaç tane pinpon topu düşer.)

MİMAR : Bunlar da ne?

BİRİNCİ ADAM: Pinpon topları.

İKİNCİ ADAM: Allah kahretmesin! Bir türlü halledemediler şunu.

MİMAR: Neyi halledemediler?

İKİNCİ ADAM: Lütfen bilmiyormuş gibi davranmayın.

BİRİNCİ ADAM: Evet. lütfen.

MİMAR: Neyi bilmiyormuş gibi?

İKİNCİ ADAM: Bina yapıldığından beri bu tür bazı sorunların olduğunu.

BİRİNCİ ADAM: Üzülerek söyleyelim, bu sizin hatanız.

İKİNCİ ADAM: Evet, binaya taşındığımızdan beri pinpon topları başımıza bir dert.

BİRİNCİ ADAM: Onları bir türlü engelleyemiyoruz.

İKİNCİ ADAM: Bunun için yapmadığımız masraf kalmadı.

BİRİNCİ ADAM: Evet, planlamadan gelen bir aksaklık.

MİMAR: Nedir planlamadan gelen aksaklık? Anlamıyorum. Gerçekten anlamıyorum.

İKİNCİ ADAM: Her yerden pinpon topları çıkıyor. En Önemlisi pinpon topları ikide bir havuza kaçıyor.

MİMAR: Saçmalıyorsunuz. Pinpon topları havuza kaçmaz. Havuz nerede pinpon salonu nerede?

BİRİNCİ ADAM: Evet bizce de öyle ama bu gerçeği değiştirmiyor. Pinpon toplarını engelleyemiyoruz.

İKİNCİ ADAM: Anlayamadığımız bir nedenden ötürü, pinpon topları oyun esnasında kayboluyorlar.

BİRİNCİ ADAM: Evet kayboluyorlar.

İKİNCİ ADAM: Sonra nedense kaybolan topları havuzda buluyoruz.

BİRİNCİ ADAM: Bu yüzden yüzme yarışlarıyla pinpon turnuvalarını aynı anda yapamıyoruz.

İKİNCİ ADAM: Evet yüzücüler rahatsız oluyorlar.

BİRİNCİ ADAM: Aynı zamanda pinponcular da ıslanıyorlar.

MİMAR: İmkânsız! Pinponcular ıslanamaz.

İKİNCİ ADAM: Islanıyorlar. Hatta pinpon turnuvaları olduğu zaman, havuzun suyunu boşaltmak zorunda kalıyoruz.

BİRİNCİ ADAM: Havuzun suyu pinpon masalarına akıyor.

İKİNCİ ADAM: Bildiğiniz gibi değil. Havuzun suyunu da engelleyemiyoruz efendim.

BİRİNCİ ADAM: Havuz suyla dolduğu zaman, soyunma odalarını su basıyor.

İKİNCİ ADAM: Yönetim odasının tavanından su damlıyor.

(...)

(O sırada içeriye üstü başı toz içinde iki işçi girer. Yorgun gözükmetedirler ve ellerinde kazma ve kürekler vardır.)

BİRİNCİ İŞÇİ: Giriş holünü de kazdık. Maalesef bir şey bulamadık efendim.

BİRİNCİ ADAM: Yarın koridorları kazmaya başlayın. (MİMAR'a dönerek.) Suyun nereden kaçtığını anlamaya çalışıyorlar. Tamam gidebilirsiniz.

İKİNCİ ADAM: Bize oldukça pahalıya mal oluyor tabii.

BİRİNCİ ADAM: On altı aydır çalışıyorlar, kazmadık yer bırakmadılar.

İKİNCİ ADAM: Sizin binanın MİMAR'ı olarak bu konuda bazı sorumluluklarınız olduğunu düşünüyoruz.

MİMAR: Binanın çabuk yapılmasını ve ucuz malzeme kullanılmasını isteyen sizsiniz. Bunun doğal sonucu olarak...

BİRİNCİ ADAM: Neyse, neyse... Bu konuyu uzatmak istemiyoruz.

İKİNCİ ADAM: Evet. Karşılıklı bazı hatalar olmuş olabilir. Biliyorsunuz, bizim de elimizden bir şey gelmiyordu. Belediye bize bu arsayı verince bir an evvel üzerine bir bina kondurmak zorundaydık.

BİRİNCİ ADAM: Bizden başka birçok kurumun bu arsada gözü vardı, yapacak başka bir şeyimiz yoktu.

(...)

BİRİNCİ ADAM: (Giden İKİNCİ ADAM'ın arkasından kederli kederli bakarak) Bu havuz meselesini çözmemiz lazım.

MİMAR: Havuz meselesini mi?

BİRİNCİ ADAM: Evet. Havuz meselesini. Bildiğiniz gibi değil biz bu havuzdan neler çekiyoruz. Bu işletme bu havuzu kaldırmıyor.

MİMAR: Havuz buranın her şeyidir.

BİRİNCİ ADAM: Ahh. Ahh... Siz bilmiyorsunuz. Nereye gitsek karşımıza havuz çıkıyor. Bu yüzden, havuzu biraz küçültüp, kenardan bir geçitle soyunma odalarına ulaşsak diye düşündüğümüz çok oldu.

MİMAR: Bunu yapamazsınız. Havuz Olimpiktir. Boyutları standarttır.

BİRİNCİ ADAM: Evet, bu yüzden biz de bir üst geçit yapmak zorunda kaldık.

MİMAR: Üstgeçit mi?

BİRİNCİ ADAM: Evet üst geçit. Havuzu bir üst geçitle asıp, soyunma odalarına ulaşıyoruz.

MİMAR: Neden soyunma odalarına ulaşıyorsunuz? Anlamıyorum. Soyunma odaları zaten havuzun soyunma odaları.

BİRİNCİ ADAM: Soyunma odalarının bir kısmını iptal etmek zorunda kaldık. Geri kalanları ise isteyene kiralyoruz.

MİMAR: Soyunma odalarını iptal mi ettiniz? Olamaz.

BİRİNCİ ADAM: Bunu yapmak zorundaydık. Büro kısmını soyunma odalarına doğru genişletmek zorunda kaldık.

MİMAR: Büro kısmını genişletmeniz gereksiz.

BİRİNCİ ADAM: Genişletmek zorundayız Masaları odalara sığdıramıyoruz

MİMAR: Masaları azaltın. Büroya bir tane masa yeterli.

BİRİNCİ ADAM: Masaları azaltamayız. Muhasebecinin, sekreterin, benim, arkadaşlarımın, grafikerlerin... Tam yirmi iki masamız var.

MİMAR: Çılgınlık bu.

BİRİNCİ ADAM: Buna mecburuz. Buna mecburuz. Hem sadece soyunma odalarını küçültsek iyi, pinpon salonunun da yarısını bürolara katmak zorunda kaldık.

MİMAR: Olamaz ama. Pinpon salonunu yok edemezsiniz.

BİRİNCİ ADAM: Yok ederiz. Öyle bir yok ederiz ki. Bu gidişle korkarım önümüzdeki yıllarda havuzu da ufaltmak zorunda kalacağız.

MİMAR: Çılgınsınız siz.

BİRİNCİ ADAM: Büyüyoruz, büyümenin gereklerini yerine getirmeliyiz. Gelişmenin kaçınılmaz sonucu bu. Fast foodçunun alanını, havuza doğru, genişletmek zorundayız.

MİMAR: Fakat burası bir spor salonu, fast-foodçu değil. Havuzu, köfteci hâline getiremezsiniz.

BİRİNCİ ADAM: Ekonomik düşünmeliyiz. Bizi yanlış anlamayın. Biz sporcuları çok severiz. Ama ekonomik düşünmeliyiz.

Spor salonu yöneticileri; tesisteki basket sahasını, tuvaletleri, oturma salonunu, kitaplığı farklı gerekçeler göstererek kapattıklarını anlatırlar. Bunun üzerine Mimar iyice öfkelenir.

(MİMAR, iyice gergin bir şekilde, başını avuçlarının içine almış, ne diyeceğini şaşırılmış bir hâlde ağlar gibi sayıklamaktadır.)

MİMAR: Siz, siz, bütün mimarlık teorilerini altüst ettiniz. Sizin gibi insanlar yaşadığı için, bu memlekette mimarlık yapılamaz, değil mimarlık, ayakkabı tamirciliği, terzilik, elektrikçilik, kapıcılık, oyuncakçılık... Hiçbir şey, hiçbir şey yapılamaz... Deli doktorluğu bile yapılamaz... Siz onları bile çıldırtırsınız... Sizi hapishaneye tıkmalı... Fakat size bakacak gardiyan bile bulunamaz...

Behiç AK, Bina

1. ÇALIŞMA

“Bina” adlı metinde geçen anlamını bilmediğiniz sözcükleri belirleyerek aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Anlamını bilmediğim sözcükler	Tahminim	Sözlük anlamı

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

- Okuduğunuz metnin konusu ve yazılış amacı nedir?
- 5N 1K sorularından hareketle okuduğunuz metnin kahramanlarını, olayın nerede ve ne zaman geçtiğini belirleyiniz.
- Mimar kaç yaşlarındadır? Mimarın en belirgin kişilik özelliği nedir?
- Yöneticiler, binada ne gibi değişiklikler yapmıştır? Mimar’ın bu değişiklikler karşısındaki tavrı nedir?
- Mimar, binadaki sorunlardan dolayı sorumlulukları nelerdir? Binanın planında hata yapmış mıdır?
- Mimar’ın “Binanın çabuk yapılmasını ve ucuz malzeme kullanılmasını isteyen sizdiniz.” Şeklindeki savunmasını haklı buluyor musunuz? Niçin?
- Okuduğunuz metinde ileri sürülen ana düşünce ve yardımcı düşünceler nelerdir? Aşağıdaki ilgili alana yazınız.

Ana düşünce	
Yardımcı düşünceler	

8. Metinden “bir mimarın görev ve sorumlulukları” ile ilgili çıkarımlarınızı aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

3. ÇALIŞMA

Okuduğunuz metnin olay örgüsünü aşağıya yazınız.

1. olay: .....
2. olay: .....
3. olay: .....
4. olay: .....
5. olay: .....

4. ÇALIŞMA

“Bina” adlı metnin türünü, dil ve anlatım özelliklerini örneklerle aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ÇALIŞMA

- Üzülerek söyleyelim, bu sizin hatanız.
- Evet, planlamadan gelen bir aksaklık.
- Yarın koridorları kazmaya başlayın.
- Binanın çabuk yapılmasını ve ucuz malzeme kullanılmasını isteyen sizdiniz.
- Bu konuyu uzatmak istemiyoruz.
- Belediye bize bu arsayı verince bir an evvel üzerine bir bina kondurmak zorundaydık.
- Hem sadece soyunma odalarını küçültsek iyi, pinpon salonunun da yarısını bürolara katmak zorunda kaldık.
- Geri kalanları ise isteyene kiralyoruz.
- Bu havuz meselesini çözmemiz lazım.
- Fast foodçunun alanını, havuza doğru, genişletmek zorundayız.

Bu cümlelerdeki fiilimsileri belirleyerek gruplandırınız. Bunların cümlenin anlamına katkısını belirtiniz.

İsim - fiil	Zarf - fiil	Sıfat - fiil
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

YAZMA

1. ÇALIŞMA

Yaptığınız ya da izlediğiniz sanatsal bir etkinlikle ilgili bir anınızı yazınız. Yazınızı anı türünün özelliklerine göre oluşturunuz. Yazınızda mizahi öğeler kullanınız. Çalışmanın sonundaki değerlendirme formunu yönergelerine uygun doldurunuz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Değerlendirme Formu

Bu deneme yazma çalışma kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Yazınıza başlamadan önce ele aldığınız konuyla ilgili araştırma yaptınız mı?		
Öyküleyici anlatımın özelliklerini yazınıza yansıttınız mı?		
Yazınızı giriş, gelişme ve sonuç bölümleri hâlinde oluşturduunuz mu?		
Yazınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandınız mı?		
Yazınızda başlık kullandınız mı?		
Yazınızı dil bilgisi, imla, noktalama ve anlatım bozukluğu bakımından gözden geçirdiniz mi?		
Yazınızı çevrenizdeki kişilerle ya da sosyal medyada paylaştınız mı?		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili fiillerin nesnesine göre çatısını işaretleyiniz.

Cümleler	Geçişli	Geçişsiz
a. Biz sporcuları çok <u>severiz</u> .		
b. Pinpon salonunu yok <u>edemezsiniz</u> .		
c. On altı aydır <u>çalışıyorlar</u> .		

3. ÇALIŞMA

Aşağıdaki fiilleri cümlede nesne alacak şekilde kullanınız.

1. sat-: .....
2. bak-:.....
3. çöz-:.....

4. ÇALIŞMA

bilirim benden önce <u>duyulmuş</u> bu keder	<u>Geçti</u> , istemem gelmeni,
benden sonra da duyulacak	Yokluğunda <u>buldum</u> seni;
benden önce <u>söylenmiş</u> bunların hepsi bin kere	Bırak vehmimde gölgeni,
benden sonra da söylenecek	Gelme, artık neye yarar?

Bu dörtlüklerdeki altı çizili fiilleri öznesine göre inceleyiniz. Buna göre boşlukları doldurunuz.

Bu dörtlüklerdeki ..... fiilleri etkendir.

Bu dörtlüklerdeki ..... fiilleri edilgendir.

5. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili fiillerin öznesine göre çatısını işaretleyiniz.

Cümleler	Etken	Edilgen
a. Bütün duvarları fotoğraflarla kaplı holde bekliyorum.		
b. Ben böyle düşünürken, birden atölyenin kapısı açıldı.		
c. Dünyada her insan az çok bir felakete uğramış olabilir.		
ç. Şuracıkta kunduralarımı boyatabilirim.		

DİNLEME / İZLEME

1. ÇALIŞMA

Âşık Veysel'in "Dostlar Beni Hatırlasın" adlı şiirini empati kurarak dinleme yöntemi ile dinleyiniz. Dinleme etkinliği gerçekleştirdikten sonra aşağıdaki çalışmaları yapınız.

1. Dinlediğiniz şiirde geçen anlamını bilmediğiniz sözcükleri aşağıya yazarak bunların anlamını tahmin ediniz.

.....
 .....

2. Dinlediğiniz şiirin teması nedir?

.....

3. Şair, dünyayı neye benzetmiştir?

.....

4. "Can kafeste durmaz uçar." sözü ile ne anlatılmak istenmiş olabilir?

5. Şiirde hayatın geçiciliğini ve hatırlanma arzusunu çağrıştıran ifadeler nelerdir?

.....

.....

6. Şairin hayata bakışı "Dostlar Beni Hatırlasın" adlı şiirine nasıl yansımıştır?

.....

7. "Veysel gider adı kalır" dizesinde şair neyi kastetmektedir?

.....

8. Şiire bir başlık vermeniz istenseydiniz ne koyardınız?

.....

9. Dinlediğiniz şiiri içerik ve ahenk bakımından değerlendiriniz ve görüşlerinizi yazınız.

.....

.....

10. Dinlediğiniz şiirin medyaya aktarılmasındaki amaç nedir? Şiirin medya hâli ile basılı hâli aynı mıdır?

.....

KONUŞMA

1. Unutulmaya yüz tutmuş geleneksel Türk el sanatları hakkında bir konuşma hazırlayarak çevrenizdeki kişilerle paylaşınız.
2. Hazırladığınız konuşmayı aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Hazırladığınız konuşmayı aşağıdaki “Değerlendirme Formu”na göre değerlendiriniz. Bu konuşma çalışması kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Konuşmama uygun bir hitapla başlayarak konuşmanın konusunu belirttim.		
Konuşma stratejilerini uyguladım.		
Konuşmamda beden dilini etkili bir şekilde kullandım.		
Sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.		
Konuşmamda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçelerini kullandım.		
Konuşmamda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullandım.		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçirin ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

7. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Kardeşlerinin tartışmasından usanmış, artık bıçak kemiğe dayanmıştı.

Bu cümlede geçen deyimın yakın anlamlısı aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Bir kere anlatmaya başladı mı konuşmasının ardı arkası kesilmezdi.
 B) Bu köyde yıllarca zor koşullarda çalışmak canına tak etmişti.
 C) Birden karşımıza çıkan köpekten çok korktum, yüreğim ağzıma geldi.
 D) Ödevini yapmaktan her zaman kaçıyor, bin dereden su getiriyordu.

2. Artık demir almak günü gelmişse zamandan,

Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan.

Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol;
 Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol.

Bu şiirin teması aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Sanat
 B) Dostluk
 C) Ölüm
 D) Yalnızlık

3. "Beni neden çağırdığınızı ---- açıklarsanız sizinle konuşabilirim." cümlesinde boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilebilir?

- A) ama
 B) hemen
 C) lakin
 D) çünkü

4. Keriman, sokağın başındaki kediyi gördü, acıdı.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özne eksikliği
 B) Özne-yüklem uyumsuzluğu
 C) Dolaylı tümleç eksikliği
 D) Nesne-yüklem uyumsuzluğu

5. Soluk soluğaydı. Kulağını demir kapıya yanaştırırdı, dinledi. Hiçbir kıpırtı yoktu dışarıda. Ter içinde kalmıştı. Nicedir avuçlarında sıkıldığı yuvarlanmış kâğıt parçacığının terden ıslanıp yumuşadığını bildi. Yavaşça doğrulup demir kapının ortasındaki dört köşe deliğe uzandı, baktı: Kimseler yoktu dışarıda. Görebildiği, ilerdeki taş merdivenin başladığı yerdeki alacakaranlıktı. Taş basamaklar, her zamanki gibi aşağılara, bilinmez koyuluklara iniyor olmalıydı. Kapının deliğinden çekildi.

Bu metin parçasıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yaşanmış ya da yaşanabilecek bir olay anlatılmıştır.
B) Bir olay öyküleyici anlatım ile aktarılmıştır.
C) Olayların geçtiği çevre ve zaman belirsizdir.
D) Okuyucu olay içinde yaşatmak amaçlanmıştır.

6. (I) Ben Ankara'da doğdum. (II) Yirmi yıldan beri görmediğim bu şehirde hiç şimdi tanıdık yok. (III) Birçok yeri değişmiş. (IV) Yalnız evimizin bulunduğu mahalle hâlâ aynı.

Numaralanmış cümlelerden hangileri isim cümlesidir?

- A) I ve III
B) II ve III
C) II ve IV
D) III ve IV

7. Masadakilere düşünmeden baktım.

I

Herkes birbiriyle durmadan

II

konuşuyordu. Neşeli kahkahalar atarak

III

ortalığı çınlatıyordu. Çevremdekilerden uzaklaşınca kendime geldim.

IV

Bu parçada altı çizili fiilimsilerden hangisi kullanıldığı cümleye zaman anlamı katmıştır?

- A) I   B) II   C) III   D) IV

8. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde neden-sonuç ilişkisi vardır?**

- A) Ekmeğimi kazanmak için tatillerde bile çalışıyorum.
B) Gelecek hafta sınava gireceğim için çok soru çözdüm.
C) Annesine hediye almak için çarşıya gitti.
D) Kitabı bitirmediği için arkadaşına veremedi.

9. (I) İstanbul'da lodos ne erkenden, sabahın erken saatlerinden anlaşılır. (II) Saçaklarda kopmak üzere bir çinko parçasının ya da çivisi çıkmış bir tahtanın boyuna öteye beriye çarptığını duydum. (III) Uykumun arasında lokomotif düdüğü öttü durdu. (IV) Uykuyla uyanıklık arasında, sabahın beşinde, belki de daha dördünde, yeniden tren sesi duydum.

Numaralanmış cümlelerin hangisinin yüklemi nesne alabilen bir fiil değildir?

- A) I   B) II   C) III   D) IV

10. Kişiden kişiye değişen, kanıtlanamayan, söyleyen kişinin duygu ve düşüncelerini içeren yargılara önel yargı denir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde önel yargıya yer verildiği söylenebilir?

- A) İlk eserlerinde olaylara, sonrakilerde psikolojik tahlillere ağırlık vermiştir.
B) Kurtuluş Savaşı'nda yaşanan olaylar etkileyici bir anlatımla işlenmiştir.
C) Birinci Dünya Savaşı'nın etkileri birçok eserin konusunu oluşturmuştur.
D) Romanda, bir çocuğun hastalığı nedeniyle yaşadıkları anlatılmıştır.

11. Tatlı dilli, güler yüzlü insanlar samimi kişilerdir, buzdan duvarları yoktur.

Bu cümlede altı çizili ifade ile anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Soğukluk yaratan tavırlar
B) Gönül kırıcı tutumlar
C) Özden söylenen sözler
D) Yapmacık davranışlar

12. Herhangi bir olay; yer, zaman ve kişi unsurları ile birlikte anlatılabilir. Buna öyküleyici anlatım denir. Bu tür anlatımda, yaşanmış ya da yaşanması mümkün olaylar anlatılır. Öyküleme olaylar, belli bir zamana ve sıralamaya göre aktarılır.

Bu metne göre aşağıdakilerin hangisinde öyküleyici anlatım kullanılmış olabilir?

- A) Tatlı dil, sevimli görünmeyen hatta soğuk görünen yüzleri bile ısıtır, cana yakın kılar. Tatlı dile bütün kapıların açılması bundandır.
B) Geçenlerde bir gün eve dönüyordum. Sıkça uğrayıp şeker aldığım dükkâna girdim. Tezgâhın önünde bir müşteri daha duruyordu.
C) Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan bir noktada yer almaktadır. Bu nedenle dünyanın dikkatini üzerine çekmektedir.
D) Atatürk, bilime her zaman çok önem vermiştir. "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir." diyen bu büyük adam, yol gösterici olarak ilimden başka bir şeyi tanımaz.

13. Aşağıda bir küçük ev aletinin kullanım kılavuzu verilmiştir.

- Motor gövdesini su altına tutmayınız veya suya batırmayınız.
- Her türlü tamirat ve değiştirme işlemi mutlaka yetkili teknik servis personeli tarafından yapılmalıdır.
- Kullanmadan önce, şebeke cereyan geriliminin, cihazın altında yazılı olan voltaj ile uygunluğunu kontrol ediniz.
- Bu cihaz normal ev kullanım şartlarına uygun olarak imal edilmiştir.
- Aletinizi ölçü kabı ve doğrama kabı(c) hariç bulaşık makinesinde yıkamayınız.

Dört farklı kişi, bozulan küçük ev aletlerinin garanti kapsamında tamir edilmesini istemektedir. Aldıkları firmaya bu amaçla bir dilekçe yazmışlardır.

Buna göre dilekçe yazılan firmanın aşağıdaki taleplerden hangisine olumlu cevap vermesi beklenebilir?

- A) Firmanızdan 6 ay önce aldığım ev aletinin kablosu yandı. Ürünün aynısı ile değiştirilmesini istiyorum.
- B) Kampanya ile aldım ev aletini yıkarken motor gövdesi su aldı. Artık çalışmayan ürünümün firmanızca ücretsiz tamir edilmesini istiyorum.
- C) Geçen yıl firmanızdan aldığım ev aletimi iş yerimde kullanırken bozuldu. Kendim de tamir etmeye çalıştım ama yine de çalıştıramadım. Garantisi devam ürünümün tamir edilmesini istiyorum.
- D) Firmanızdan aldığım ev aletinin üzerinde oluşan lekeleri çıkarmak için bütün parçaları ile birlikte bulaşık makinesinde yıkadım. Lekeler çıktı ama bir daha çalışmadı. Ürünün tamir edilmesini istiyorum.

8. TEMA

ZAMAN VE MEKÂN

Bir Oda, Bir Saat Sesi
Bu Güzel İŖi Kim DŖnd?
alıkuŖu Yuvası
BaŖkent Ankara
(Dinleme / İzleme Metni)

ANAHTAR KAVRAMLAR

Zaman ve
Mekan

Mahalle ve
Tarihî

ocukluk
Mze

Sokak
İlkbahar

alıkuŖu
Ŗehir

OKUMA

Hazırlık

1. “Bir mekânda yaşamak, orada izler bırakmak demektir.” Walter Benjamin (Voltır Benjamin) bu söz ile ne anlatılmak istenmiş olabilir?
2. Evinizin en çok hangi bölümünde vakit geçirirsiniz? Niçin?
3. Sizce zaman insanı değiştirir mi? Böyle düşünmenizin gerekçesi nedir?

Aşağıdaki şiiri vurgu ve tonlamalara dikkat ederek okuyunuz.

BİR ODA. BİR SAAT SESİ

Bir oda, içinde bir saat sesi.
 Hayatın sırtımdan giden pençesi,
 Ve beni maziye götüren bir el,
 Eski günlerimiz, sessiz ve güzel. . .
 Bulduğum kayıplar, her günkü yerin,
 İşte konsol, ayna, köşe minderin,
 Seccaden, tesbihin, namaz başörtün.
 Bir şey değişmemiş, sanki daha dün.
 Yine ortancalar altı camının,
 Dışarda sükûnu yaz akşamının,
 Bahçemiz sulanmış, ıslak her çiçek.
 - Kapı çalınacak, babam gelecek...

Ziya Osman SABA, Bütün Şiirleri

1. ÇALIŞMA

“Mazi, sükûn” sözcüklerinin sizde uyandırdığı anlamlar ile bu sözcüklerin sözlük anlamlarını karşılaştırınız.

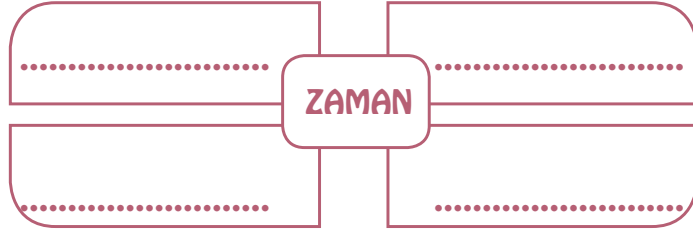
2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları şiire göre cevaplayınız.

1. Şair odaya girince neler hissediyor ve hatırlıyor?
2. Odayla ilgili hangi ayrıntılar dile getirilmiştir?
3. Saat sesi, şair için nasıl bir anlam taşımaktadır?
4. Odadaki eşyalar kime ait olabilir? Şairin bu kişi ile nasıl bir bağı vardır?
5. Şairin hayatında zamanla neler değişmiştir?
6. Okuduğunuz şiirin ana duygusu nedir?
7. Şair, mekânda kendi yaşamından hangi izleri görmektedir?
8. İnsan-mekân-zaman ilişkisiyle ilgili düşünceleriniz nelerdir? Yaşadığınız şehri, evi; çalıştığınız iş yerini vb. sizin için değerli kılan unsurlar nelerdir?

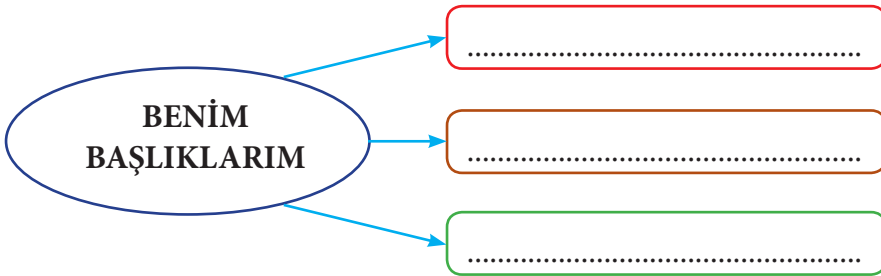
3. ÇALIŞMA

Okuduğunuz şiirde geçen “zaman” ile ilgili kavramları aşağıda verilen tabloya yazarak bunları cümle içinde kullanınız.

4. ÇALIŞMA

Okuduğunuz şiire farklı başlıklar bulunuz.

5. ÇALIŞMA

Bir oda, içinde bir saat sesi.

I

Hayatın sırtımdan giden pençesi,

II

Ve beni maziye götüren bir el,

III

Eski günlerimiz, sessiz ve güzel...

IV

Bu dizelerde altı çizili sözcüklerden hangileri sıfat-fiil görevinde kullanılmıştır?

A) I ve II

B) II ve III

C) III ve IV

D) II ve IV

6. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerdeki ifadeleri doğru/yanlış olarak değerlendiriniz.

Cümleler	D	Y
"Etimesgut, Ankara'nın en yeşil semtidir." cümlesinde karşılaştırma yapılmıştır.		
"Dükânlar dere yatağına yapıldığından sel oldu." cümlesinde yargının hangi amaçla yapıldığı belirtilmiştir.		
"Yorulduğu için erken yattı." cümlesinde "Yorulduğu için" neden, "erken yattı" ise sonuç bildirir.		
"Yaylaya çıkan yol yılan gibi kıvrılıyordu." cümlesinde abartma anlamı vardır.		
"Eski günlerimiz, sessiz ve güzel." cümlesinde öznel anlatım vardır.		
"Kurtuluş Savaşı'nı anlatan romanlarımız var: Yaban, Ateşten Gömlek..." cümlesinde örnekleme yapılmıştır.		
Ailesinin değerini bilersen mutlu olursun. cümlesinde yargının gerçekleşmesi bir koşula bağlanmıştır.		
"Ankara, Türkiye'nin başkentidir." cümlesinde nesnel söz konusudur.		

7. ÇALIŞMA

Aşağıdaki cümlelerde yer alan anlatım bozukluklarının nedenini yazınız.

- Mahallemizin sorunlarıyla ilgilenip çözmeliyiz.

.....

- Kitap alırken ben onu, o da beni etkiler.

.....

- Hiç kimse sıraya girmedi, otobüse koştu.

.....

- Plastik poşetler çevreyi kirletirler.

.....

- Birinci sınıflar okumasını birkaç ayda öğrendi.

.....

- Bazı insanlar doğruluktan korkarlar, kızarlar.

.....

- Kardeşim parka, ben sinemaya gittim.

.....

- Yönetici ve apartman görevlisi su kaçağını buldu.

.....

Hazırlık

1. Yaşadığınız çevreyi güzelleştirmek için neler yaparsınız?
2. Nasıl bir mahalle ve evde yaşamak istersiniz?
3. Kentlerin doğal yaşamdan uzak oluşu insanları nasıl etkiler?

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek okuyunuz.

BU GÜZEL İŞİ KİM DÜŞÜNDÜ?

Mimar Cengiz Bey yazarla birlikte bürosuna ilk girişte sağ yana düşen odaya girdi. Uzunca bir masa vardı ortada. Sandalyeler diziliydi uzun masanın çevresinde. Üryani-zade Sokağı'nı gören geniş bir penceresi bulunuyordu odanın. Orasını toplantı odası olarak kullanıyordu Mimar Bey.

Birer sandalye çekip karşılıklı oturdular.(..)

"Bu odanın bizim toplantı odamız olduğunu biliyorsun Mehmetçiğim. Ben burayı, burada oturmayı çok severim. Çünkü sokağa bakar. Hem doğaya, hem insanlara yakındır. On gün kadar önceydi. Yorgun bir günümdeydim. Kalktım. Buraya attım kendimi...

Pencereyi açtım. Odaya bahar havası doldu birden. Şu bizim eğik ağaç var ya...

İşte o ağaca serçeler konmuştu. Yapraklar arasında birbirlerine bir şeyler anlatmaya çalışıyorlardı. Kendi aralarında anlaşmazlığa düşmüş gibiydiler biraz da. Yüksek sesle tartışıyorlardı serçeler."

"Anlıyorum." dedi yazar.

"Temiz hava... Kendi dillerince tartışmaya girişmiş minik kuşlar..." Bunlar bende başka düşünceler çağrıştırdı. Düşüncelerim şöyleydi:

"Birazcık da olsa doğaya yakın olmak ne güzel! Yorgunluğu, sıkıntıyı unutturuyor insana doğa. Keşke iş yerim kentte olmasa da uzayıp giden yeşil araziler içinde olsa. Çevremde kavak ağaçları görsem. Uzun, nazlı görünümlü, rüzgârda hafif sallanan kavak ağaçları...Kulaklarıma kent sesi, makine sesi geleceğine kavak ağaçlarının rüzgârda titreşen yapraklarının sesleri gelse... Yaprak seslerine kuş sesleri de karışsa... Sabahları horoz sesleriyle uyansam..."

Horoz ötüşleri ne güzeldir, değil mi? O sesle uyanmak çok hoşuma giderdi çocukluğumda. İnsan bir horozdan uyanma uyarısı almışsa güne daha dinç, daha güvenle başlamaz mı?.."

Cengiz Bey bir kahkaha attı. Kahkaha atmak, kırçıl sakalının kıllarını birbirine karıştırmıştı sanki! Elini aceleci olarak yuvarlak yüzünü çevreleyen top sakalında gezdirdi. Sonra da dedi ki:

"Benim böylesi düşünceler üretmem, aç tavuğun düşünde kendini mısır ambarrında görmesiyle eş değer! İşim kent insanlarıyla, iş yerim kentte. İşsiz de yaşanmaz. Nasıl olur da yemyeşil araziler içinde, kavak ağaçlarının yaprak hışırtılarını dinleyebileceğim bir yaşam düzeni kurabilirim ki? Ah keşke kurabilsem ama olanaksız..."

Böylesi düşleyişlerim, düşüncelerim daha da uzar. Ama tam karşımızdaki evin bahçe duvarı engel oldu bana. Çünkü o duvar her gün, her bakışta canımı sıkır dururdu. Briketle yapılmış duvarda bir yığın delik açılmıştı. Deliksiz yerler de çizilmiş, kirletilmiş, kötü kullanılmıştı..."

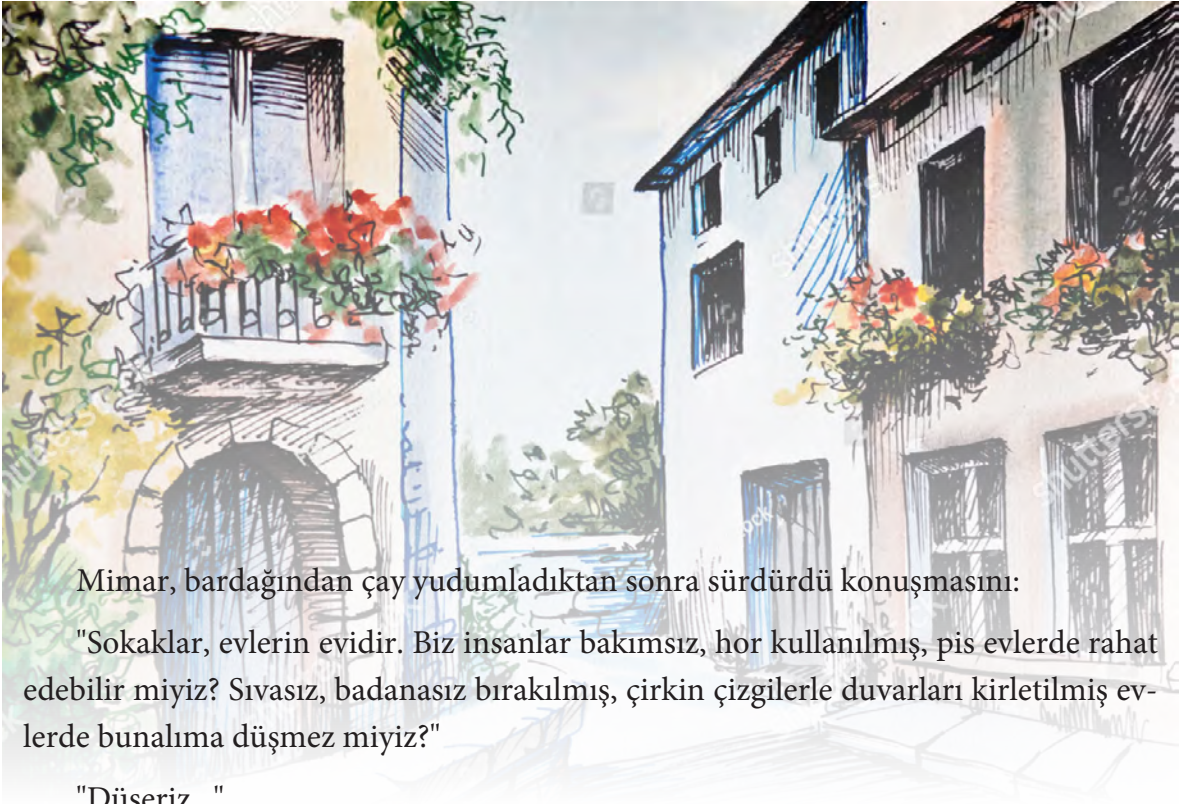
"O duvarın durumunu ben de biliyorum. Size gelip giderken hep görüyordum zavallının bakımsızlığını..." dedi arkadaşı.

"Karşımızdaki duvar çirkindi ve diğerleri güzel miydi sanki? Duvarların çirkinliği, bakımsızlığıdır. Bu sokak içindeki diğer duvarlar da bakımsızlığın çirkinliğini yaşıyorlardı..."

Ne yazık, bizde sokaklara, sokak duvarlarına saygı arama! Saygılı olsak sokaklarımızı temiz tutar, duvarları yazıp çizmeyiz. Saygılı olsak duvarları kendi aklımızca çizdiğimiz karikatürlerle, çirkin sözlerle doldurmuyoruz..."

"Haklısın!" dedi yazar.

"Haklıyım ya neye yarar böyle bir haklılık? Keşke böylesine haklılıklarım olmasaydı..."

Mimar, bardağından çay yudumladıktan sonra sürdürdü konuşmasını:

"Sokaklar, evlerin evidir. Biz insanlar bakımsız, hor kullanılmış, pis evlerde rahat edebilir miyiz? Sıvasız, badanasız bırakılmış, çirkin çizgilerle duvarları kirletilmiş evlerde bunalıma düşmez miyiz?"

"Düşeriz..."

"O sıra Bihrat geldi buraya. Biraz önce sıraladığım soruları ona da sordum. Beni doğruladı da dedi ki:

'Duvarları mutsuz eden hor kullanılmalarıdır. Mutlu eden de temiz bakılmaları, güzel resimlerle, tablolarla süslenmeleridir.'

Ondan güzel bir yanıt aldığım için sevinmiştim. Karşımdaki mutsuz duvarı gösterdim. 'Bu duvardan başlayarak sokağımızın tüm duvarlarını resimlendirmeye ne dersin Bihrat? İlk onarımdan geçirilmeli duvarlar. Onarım işini ben üstleniyorum!' dedim.

Bihrat gülümsedi. Utangaç utangaç yere baktı. Sonra:

"Aman ağabey! Benim bu sokağın duvarlarını resimlemem haftalarımı, belki de aylarımı alır! İki ay sonra da sergim var. Galeri sahibiyile sözleşme yaptık. O iş olmasaydı senin hatırın için yapardım düşündüğünü. Ama sergi işi elimi kolumu bağlamış durumda." dedi.

Ben:

"Bu iş için iki gün yeter sanırım." dedim.

Bihrat gülümseyerek baktı bana. Utangaç bir gülümseyişeydi. Yüzünün kırmızı-

lığı çoğalmıştı. Ben onun kırmızılığı çoğalan yüzüne bakarak:

“Sokak iki gün içinde resimlenecek Bihratçığım. Hem de iyi korunacak. Resimler yazılmayacak, çizilmeyecek. Duvara sataşmayı seven çocuklara karşı çıkılacak!” diye konuştum.

Arkadaşım sordu:

“Peki, bu iş nasıl başarılacak? Bu işin gizi nedir sizce?”

Düşüncemi açıkladım:

‘İşin içine çocukları katacağız. Resimlemeyi çocuklar yapacak senin denetiminde. Kim yapıtına saldırır ki? Kim yapıtına afişlere yapılanı yapar ki? Çocukları iyi tanırım. Onlar hem çok üretken hem de böyle durumda koruyucu, kollayıcı olurlar dedim.

şunları da ekledim:

‘Bilirsin duvardaki zavallı afişlere yapılanları... Afişteki kadına bıyık, erkeğe sakal, boynuz falan takarlar. Daha olmadık ne işler gelir afişlerin başına.

Ama senin denetiminde çocuklara resim yaptırtıp burayı onlara resimletince iş değişecektir. Resimler yazılmayacak, çizilmeyecektir. Gözleri gibi koruyacaklardır, yağmurdan yaştan bile korumaya yöneleceklerdir. Sen resimlemede rehberlik yapmaya var mısın?’

Bihrat, söylediklerimi akılcı bulmuştu. Mavi gözlerinde ışık bollaşmıştı birden. Coşkuyla:

“Varım ağabey! İstediğin zaman işe başlayabiliriz!” diye yanıt verdi.

“Böylece onunla toplu çalışma, toplu başarma kararı aldık. Bu iş imeceyle yapılır. Çocukları imeceye çağırdık. Sen de beni haklı buluyor, resimlerin iyi korunacağına inanıyorsun, değil mi Sönmez?”

Yazar:

“İnanmaz olur muyum hiç? Ne iyi düşünmüş, ne iyi etmişsiniz. Ellerinize sağlık, düşüncelerinize gürlük dilerim. Gürlük dileğimi sakallarınız için de belirtirim. Memlekete sakal kıran hastalığı girerse senin kırçıl, Bihrat'ın kırmızı sakalına hastalığın uğramamasını taa yürekten isterim...”

Yazarın şakacı konuşması çok hoşuna gitmişti mimarın. Arkadaşının gözlerinin içine baka baka kahkaha attı. İki arkadaş kahkaha sesleriyle doldurdular odayı. (...)

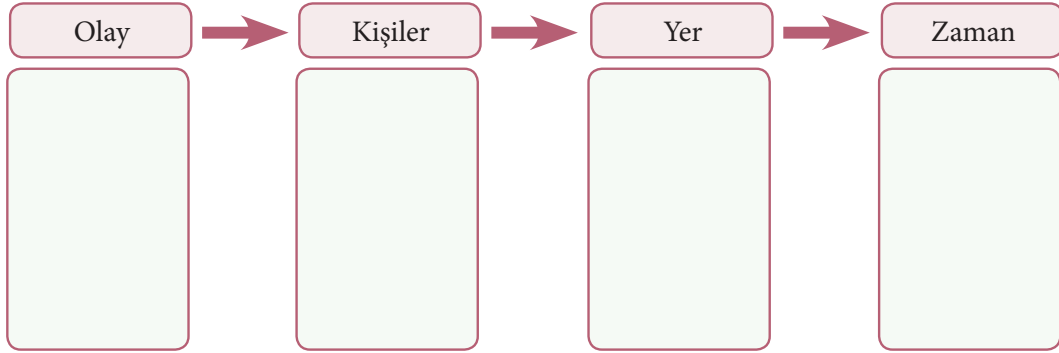
1. ÇALIŞMA

Aşağıda verilen sözcükleri metinden bularak anlamlarını tahmin ediniz. Ardından tahminlerinizi sözlük anlamlarıyla karşılaştırınız.

Sözcükler	Tahminim	Sözlük anlamı
afiş	.....	.....
imece	.....	.....
yapıt	.....	.....

2. ÇALIŞMA

a. Okuduğunuz hikâyeye ait unsurları belirleyiniz.

b. “Gülümseyen Sokak” adlı hikâyeyi gerçeklik bakımından değerlendiriniz.

3. ÇALIŞMA

“Gülümseyen Sokak” adlı metni okurken kahramanların zihninizde canlanan özelliklerini aşağıya yazınız.

Cengiz Bey:

Yazar:

Bihrat:

4. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Cengiz Bey, toplantı odasında oturmaktan neden hoşlanmaktadır?
2. Kent yaşamı, Cengiz Bey'in doğayla iç içe yaşama hayaline nasıl engel olmaktadır?
3. Cengiz Bey, yaşadığı çevreyle ilgili nelerden rahatsızlık duymaktadır?
4. Okuduğunuz hikâyede yaşanan çevreyi güzelleştirmek için nasıl bir proje üretilmiştir? Siz olsaydınız ne yapardınız?
5. Yaşadığınız sokakla Cengiz Bey'in iş yerinin olduğu sokağı karşılaştırınız.
6. Aşağıdaki kutulara okuduğunuz hikâyenin ana fikrini ve yardımcı fikirlerini yazınız.

Yardımcı Düşünce	Ana Düşünce	Yardımcı Düşünce
Yardımcı Düşünce		Yardımcı Düşünce

5. ÇALIŞMA

“Aç tavuk kendini arpa (buğday) ambarında sanır.” atasözünü okuduğunuz metindeki örnek ve ayrıntılara atıf yaparak açıklayınız.

6. ÇALIŞMA

Okuduğunuz “Gülümseyen Sokak” adlı hikâyenin içeriği ile ilgili iki soru yazınız.

1. ....

2. ....

Hazırlık

1. Okuduğunuz bir romanda geçen mekânları gezme şansınız olsaydı neler hissederdiniz?
2. Aşağıda okuyacağınız metnin konusunu görseller ve başlıktan hareketle tahmin ediniz.

Aşağıdaki metni noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli okuyunuz.

ÇALIKUŞU YUVASI

Buraya bir iki saat mesafede bir "Zeyniler" kasabası var. Havası, suyu güzel, doğal manzaraları iç açıcı, halkı temiz huylu, iyi ahlaklı ve doğruluktan şaşmayan, cennet gibi bir yer. Orada bir Vakıf Mektebi vardı. Geçen sene, bir hayli fedakârlıkla tamir ettik ve yenileme yaptık. (...)

İşte herkes böyle öğrendi Zeyniler Köyü'nün adını.

Önceden Bursa'ya iki saat olarak ifade edilen Zeyniler, şimdi Bursa'nın Teleferik semtinden yukarıya doğru yürümeye başladığında en fazla 5 kilometrelik bir yol. Özellikle doğa yürüyüşçüleri tarafından içindeki patikaların sıklıkla kullanıldığı bir yer. Patikaları tercih etmeyip Bursa'ya nazır bir yürüyüş yapmak isteyenler için "Z Yolu" dediğimiz yolu tercih edenlerin yürüyerek ulaşabileceği bir uzaklıkta.

Yürümeyi tercih etmeyenler için artık araba yolu da mevcut ama büyüklerimden duyduğum kadarıyla 25 yıl önce öyle bir yol yokmuş. Kaldı ki şurada 4-5 yıl öncesine kadar elektriği bile yoktu.

Şimdiyse bir "Çalıkuşu Evi" var.

Romanın başkarakteri olan Feride'nin ilham kaynağı olan Feride Polarin doğup büyüdüğü köy olan Zeyniler Köyü, Bursa'nın şehir merkezine çok yakın olmasına rağmen unutulmuş bir köydü. 25 yıl önce yolu ancak yapılmış, 5 yıl önce de elektriğe yeni kavuşmuştu. Elektrik olmadığı için insanlar şehre taşınmış; köye elektrik gelince de evlerine, baba topraklarına geri gelmişlerdi.

Feride Polat'ın doğup büyüdüğü ev, kendisi öldükten sonra miras yoluyla üç ço-

cuğuna geçmişti. Ancak çocukları arasında anlaşmazlık çıkınca ev bir duvar örülerek ikiye ayrılmış, üç kardeş de annelerinin mirası olarak kalan bir evcik için davalık olmuşlardı. Bu haber ortaya çıktıktan kısa bir süre sonra da Yıldırım

Belediye Başkanı Özgen Keskin, Zeyniler'e gelmiş ve burada bir konuşmasında bir söz vermişti: "Çalığışu Feride'nin evini belediye olarak satın olarak kamulaştırmak istiyoruz. Bu konuda ben muhtarımız ve köylülerimizden destek istiyorum. Biz kamulaştırmak için istedikleri rakamı verdiğimizde biraz fazlasını istemekteler. Eğer bize biraz daha destek verirseniz burayı alarak "Reşat Nuri Güntekin Edebiyat Müzesi" şeklinde halkımızın hizmetine sunmayı hedefliyoruz."

Önceki yıl verilen söz tutuldu ve "Reşat Nuri Güntekin Çalığışu Evi", köyde hizmete başladı.

"Çalığışu Evi"nde yazara ait kitapları, eski fotoğrafları bulabilirsiniz. Çayınızı yudumlarken kitaplarınızı okuyabilirsiniz... Yeşil Bursa'nın mis gibi Uludağ havasını almak isterseniz bahçelik bir alanı ve balkonu da bulunmakta. İster şehre doğru bakıp gittikçe büyüyen Bursa'yı ister Feride'nin Hacı Kalfa'ya tayin konusunda verdiği müjdede olduğu gibi "İsviçre gibi" Uludağ'ı seyredebilirsiniz. Özellikle yağmurlu havalarda bulutların ve sisin dansını izlemek, Feride'nin kasvetli olarak çizdiği Zeyniler manzarası için yeterli olacaktır. Ama orayı gidip sadece ziyaret edenler bunun bir doğa harikası, Tanrı'nın bir mucizesi olduğunu söyleyeceklerdir. Şahsen elimde sıcak çayımınla İsviçre'nin Alplerine bin basacak olan Uludağ'ı böyle havalarda izlemeye. Müzeyyen Senar sesinden bir Ormancı dinlemeye bayılırım. Üstelik "Z Yolu"ndan yukarı çıkmak zor, kabul ediyorum ama inmek de bir o kadar keyifli, yalnız bile olsanız Teleferik'e inene kadar yol arkadaşınız Bursa olacaktır...

Eğer Bursa'da yaşıyorsanız ya da Bursa'ya geldiğinizde boş bir vaktiniz varsa gidin ve Feride'nin evini mutlaka ziyaret edin. Ya da yolunuz Bursa'ya değil de Kuşadası'na düşerse orada da bir Çalığışu Evi varmış, ben gitmedim; gidenler söyledi. Eğer sevdiğiniz bir romanın içinde yaşamak, onunla özdeşleşmek istiyorsanız onun yazıldığı yeri gezmekten daha idealini bulamazsınız...

<http://incircekirdegidergisi.weebly.com/derg304-pdf.html>

1. ÇALIŞMA

Anlamını bilmediğiniz sözcüklerle ilgili aşağıdaki ilgili alanları doldurunuz.

Anlamını Bilmediğim Sözcükler

Bu Sözcüklerin Anlamlarıyla İlgili Tahminlerim

Sözcüklerin Sözlük Anlamları

Bu Sözcüklerle Kurduğum Cümleler

2. ÇALIŞMA

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metnin konusu nedir? Yazarı bu metni hangi amaçla yazmıştır?
2. "Zeyniler" kasabası neresidir?
3. "Çalığışu" romanı ile "Zeyniler" kasabasının ilgisi nedir?
4. "Zeyniler" kasabasına nasıl gidilir?
5. "Reşat Nuri Güntekin Edebiyat Müzesini" ziyaret eden birini orada neler beklemektedir?
6. Metinden "Zeyniler" kasabası ile ilgili çıkarımlarınızı aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

-----

7. Okuduğunuz metnin ana düşünceci nedir? Aşağıdaki ilgili alana yazınız.

Ana Düşünce	
-------------	--

3. ÇALIŞMA

Yazar, ortaya koyduğu görüşleri desteklemek için düşünceyi geliştirme yollarından hangilerine başvurmuştur?

Düşünceyi Geliştirme Yolları	

4. ÇALIŞMA

Önceden Bursa'ya iki saat olarak ifade edilen Zeyniler, şimdi Bursa'nın Teleferik semtinden yukarıya doğru yürümeye başladığında en fazla 5 kilometrelik bir yol. Özellikle doğa yürüyüşçüleri tarafından içindeki patikaların sıklıkla kullanıldığı bir yer. Patikaları tercih etmeyip Bursa'ya nazır bir yürüyüş yapmak isteyenler için “Z Yolu” dediğimiz yolu tercih edenlerin yürüyerek ulaşabileceği bir uzaklıkta.

Okuduğunuz “Çalığışu Yuvası” adlı metinden alınan yukarıdaki parçada altı çizili sözcüklerden fiilimsi onlanları belirleyerek bunların türlerini yazınız.

.....

.....

.....

5. ÇALIŞMA

“Neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, abartma, nesnel, öznel ve duygu” belirten ifadeleri cümle içinde kullanınız.

.....

.....

.....

.....

YAZMA

1. ÇALIŞMA

Yaşadığınız bölgede bulunan müze, tarihî ve doğal yerleri gezerek beş gün boyunca günlük tutunuz. Yazınızı kaleme alırken günlük türünün özelliklerine dikkat ediniz. Çalışmanın sonundaki değerlendirme formunu yönergelerine uygun doldurunuz.

1. gün	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
2. gün	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
3. gün	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
4. gün	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
5. gün	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

Değerlendirme Formu

Bu günlük yazma çalışma kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Yazma stratejilerini kullandınız mı?		
Yazınız günlük yaşamınızla mı ilgili?		
Yazınızın başına tarih attınız mı?		
Yazınızda atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullandınız mı?		
Yazı planına uydunuz mu?		
Yazınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullandınız mı?		
Yazınızda başlık kullandınız mı?		
Yazınızı dil bilgisi, imla, noktalama ve anlatım bozukluğu bakımından gözden geçirdiniz mi?		
Yazınızı çevrenizdeki kişilerle ya da sosyal medyada paylaştınız mı?		
Yazınızda farklı cümle türleri kullandınız mı?		
Yazınızda cümleleri öğelerine uygun olarak kurdunuz mu?		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçirin ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

2. ÇALIŞMA

a. Aşağıdaki cümleleri öğelerine ayırınız.

b. Aşağıdaki cümlelerin anlamına, yüklem türüne, öğelerin dizilişine ve yapısına göre çeşitlerini karşılıklarına yazınız.

Cümleler	Çeşitleri
a. Buraya bir iki saat mesafede bir "Zeyniler" kasabası var.	
b. Köyün 4-5 yıl öncesine kadar elektriği bile yoktu.	
c. Eğer Bursa'da yaşıyorsanız ya da Bursa'ya geldiğinizde boş bir vaktiniz varsa gidin.	

DİNLEME / İZLEME

1. ÇALIŞMA

www.eba.gov.tr adresinden “Başkent Ankara” adlı videoyu seçici, yaratıcı, eleştirel, empati kurarak, not alarak gibi yöntem ve tekniklerinden birini uygulayarak izleyiniz. İzleme etkinliği gerçekleştirdikten sonra aşağıdaki çalışmaları yapınız.

İzlediğiniz videoda anlamını bilmediğiniz sözcüklerin anlamını “Türkçe Sözlük”ten öğreniniz.	
Videonun konusu nedir?	
Videonun konusuyla ilgili önceden bildikleriniz nelerdir?	
Videonun ana düşüncesi nedir?	
Videoda anlatılan şehirle ilgili dikkat çekiçi özellikler nelerdir?	
Bu izleme etkinliğinde neler öğrendiniz?	
İzlediklerinizle ilgili düşünceleriniz nelerdir?	
İzlediğiniz medya metninin hazırlanış amacı nedir?	

KONUŞMA

1. ÇALIŞMA

- a. Yaşadığınız şehirle ilgili hazırlık konuşma hazırlayarak genel ağda paylaşınız.
- b. Hazırladığınız konuşmayı aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

c. Yaptığınız konuşmayı aşağıdaki “Değerlendirme Formu”na göre değerlendiriniz. Bu hazırlıklı konuşma çalışması kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız beceriler için **Evet**, kazanamadığınız beceriler için **Hayır** kutucuğuna (X) işareti koyarak kendinizi değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
Konuşma stratejilerini uyguladım.		
Konuşmamda beden dilini etkili bir şekilde kullandım.		
Sözcükleri anlamlarına uygun kullandım.		
Konuşmamda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş sözcüklerin Türkçelerini kullandım.		
Konuşmamda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullandım.		
Hazırladığım konuşmayı videoya çekerek genel ağda paylaştım.		

Değerlendirme sonunda **Hayır** şeklindeki cevaplarınızı bir daha gözden geçiriniz ve ilgili açıklamaları tekrar ediniz.

8. TEMA

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Hayatta her şey ölçü ile ve bir karara göre yapılır. Bundan dolayı her şeyin bir ölçüsü ve zamanı vardır. Bunlara dikkat etmemiz gerekir. Her şeyin uygun bir zamanı vardır. Bu zamanı bilmek, kollamak gerekmektedir.

Bu açıklamayı karşılayan atasözü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aç aman bilmez, çocuk zaman bilmez.
- B) Terazi var, tartı var; her şeyin bir vakti var.
- C) Su akarken testiyi doldurmalı.
- D) Er kalkan işine, geç kalkan düşünce

2. Bütün gece bir saat tıkr tıkr işledi

Düşündüm bütün gece

Kurulmuş bir saat gibi.

Elimde seçkin bir sözcük demetiyle,

Düşündüm gelip arasam seni.

Bütün gece bir saat tıkr tıkr işledi.

Bu dizeleri söyleyen kişinin ruh hâlini en iyi yansıtan ifade aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mutlu
- B) Ümitsiz
- C) Endişeli
- D) Meraklı

3. Anılardır bir batığın koruyan gövdesini,

Acı verseler bile.

O saat, o çarpık saat duyuracak sesini

Düşümde, gerçeğimde

Sevgiyle kurarak kendi kendini.

Bu dizelerde durum anlamı bildiren kaç tane fiilimsi kullanılmıştır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

4. Saat çalar, zaman yürür,

Ben susarım, otururum;

Saat çalar, zaman yürür.

Geçen günler, aylar, yıllar

Ve yüzyıllar, ben dururum;

Geçer günler, aylar, yıllar...

Bu metne en uygun başlık aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Geçen Zaman
- B) Vakitsizlik
- C) Boş Zamanlar
- D) Zamana Uymak

5. Orda da geçiyor günler...

Duyar gibiyim, orda da,

– Her an ömrüm tükenirken –

Orda belki bir adada

Geçiyor özlenen günler.

Bu dizelerin sahibi aşağıdakilerden hangisini dile getirmektedir?

- A) Ömrü boyunca geçim sıkıntısı çektiğini
- B) Hayatın koşuşturmasından kendisine zaman ayıramadığını
- C) Çevresinde sevdiği herkesi kaybettiğini
- D) Yaşlandıkça geçmişe özlem duyduğunu

8. Tema: Zaman ve Mekân

6. Çok sevdim bir zamanlar, seviyorum yine de
Varolduğumu düşünmeyi, ürpererek...
Karanlık bir odada küçük bir çocuk gibi
Yağmurdan ve yalnızlıktan ürkek
Bu dizelerin anlatımında aşağıdakilerin hangisi ağır basmaktadır?

- A) Kişileştirme   B) Benzetme
C) Abartma   D) Karşıtlık

7. Ders anlatmak üzere tahtaya çıktı.
Bu cümlede kullanılan “üzere” ifadesinin cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Neden-sonuç
B) Koşula bağlılık
C) Amaç-sonuç
D) Karşılıklı yapma

8. “Biz okumasını sevmeyen bir milletiz.”
Cümlesindeki anlatım bozukluğunu nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ek eylemin ortak kullanılması
B) Özne-yüklem uyumsuzluğu
C) İyelik ekinin gereksiz kullanılması
D) Nesne-yüklem uyumsuzluğu

9. Mekân canlı bir varlık gibidir. Kurulur; bu onun için bir doğustur. Değiştirilir; bu onun için bir yenilenmedir. Yıkılır; bu onun için ölümdür. Tüm bunlar olurken bir hafızanın varlığından da bahsetmemiz gerekir. Mekânın hafızasından. Çay içtiğimiz bir yeri herhangi bir yerden ayıran temel unsur; oradaki yaşanmışlığımızdır. Bu bakımdan, mekânın hafızası onda biriktirdiğimiz anlamla alakalıdır.

Bu parçada vurgulanmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnsanlar kendileri için farklı mekânlar üretebilir.
B) Mekânlar insanlar için haytalarını sürdürdükleri bir yurttur.
C) Mekânlar, insanlar için farklı anlamlar içerir.
D) İnsanlar, mekânlar üzerinde kendini sonsuz güce sahip hisseder.

10. Başımda saçlarım kardı
Deli rüzgârlarım vardı
Ovalar bana çok dardı
Benim meskenim dağlardır dağlar
Bu dizlerde geçen “dağ” sözcüğü aşağıdakilerden hangisini sembolize eder?

- A) Özgürlüğü ve mücadeleyi
B) Tabiat güzelliklerini
C) Yaşanılacak diyarı
D) Uygarlığın gelişmesinin sebebi

CEVAP ANAHTARI

1. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	A	B	C	D	B	C	D	C	B	C

11	12	13							
A	A	B							

DOĞRU SAYISI YANLIŞ SAYISI

2. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	C	B	A	C	D	D	D	B	D	B

11	12								
C	A								

DOĞRU SAYISI YANLIŞ SAYISI

3. TEMA	1	2	3	4	5	6	7			
	C	A	C	B	D	B	A			

DOĞRU SAYISI YANLIŞ SAYISI

4. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	C	D	C	B	B	C	B	A	B	C

11	12	13	14						
B	A	A	A						

DOĞRU SAYISI YANLIŞ SAYISI

5. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
	C	A	C	B	C	A	D	A	D	

DOĞRU SAYISI

YANLIŞ SAYISI

6. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
	A	C	D	C	B	D	D	D	A	

DOĞRU SAYISI

YANLIŞ SAYISI

7. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	B	C	B	C	C	C	D	C	C	B
	11	12	13							
	A	C	A							

DOĞRU SAYISI

YANLIŞ SAYISI

8. TEMA	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	B	C	A	A	D	B	C	C	C	A

DOĞRU SAYISI

YANLIŞ SAYISI

KAYNAKÇA

- Abbas CILGA, Gülümseyen Sokak, Özyürek Yayınevi, İstanbul, 2012.
- Aka GÜNDÜZ, Çocuk Kitabı, Resimli Ay, İstanbul, 1928.
- Arif Nihat ASYA Kökler ve Dallar, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2015.
- Balikhane Nazırı Ali Rıza Bey, Bir Zamanlar İstanbul, haz.: Niyazi Ahmet Banoğlu, Tercüman, İstanbul, 1995.
- Bedri Rahmi Eyuboğlu, Karadut 69, Ada Kitapevi, İstanbul, 1979
- Behiç AK, Bina, Mitos Boyut, İstanbul, 2013
- Doğa Bilimleri Ansiklopedisi, haz.: AngelaBoglione, Luigi Miano, Liliana Pizzorni, Başkan Yayınları, İstanbul, 1979.
- Doğan CÜCELOĞLU, İletişim Donanımları, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2016.
- Ignác KÚNOS, Türk Halk Edebiyatı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2019.
- La Fontaine Bütün Masallar, çev.: Sabahattin Eyupoğlu, Cem Yayınları, İstanbul, 1984.
- La Fontaine'den Masallar, çev.: Nazım Hikmet, Adam Yayınları, İstanbul, 1987.
- Nasrettin Hoca, haz. Pertev Naili Boratav, Kırmızı Yayınları, İstanbul, 2006.
- Üstün DÖKMEN, Selam, Sistem Yayıncılık, İstanbul, 2002.
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Ergenekon-Millî Mücadele Yazıları, İletişim Yayınları, İstanbul, 2018.
- Yaşar Kemal, Sait Faik'ten Çocuklara Hikâyeler haz. Raşit Çavaş, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2012.
- Yaşar KEMAL, Sarı Sıcak, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2014.
- Ziya Osman Saba, Bütün Öyküleri, Can Yayınları, İstanbul, 2018.
- Ziya Osman SABA, Bütün Şiirleri, Can Yayınları, İstanbul, 2014.
- Zülfü LİVANELİ, Sanat Uzun Hayat Kısa, haz.: Zafer Köse Remzi Kitapevi, İstanbul, 2010.

GENEL AĞ KAYNAKÇA

www.eba.gov.tr

<https://www.sabah.com.tr>

www.yesilgazete.org

<http://istanbul.meb.gov.tr/dergi/dergi10/#/0>

<https://eortak.dtm.gov.tr/eortak/login/getPage.htm?page=SBBUPKilavuz.htm>

<http://incircekirdegidergisi.weebly.com/derg304-pdf.html>

GÖRSEL KAYNAKÇA

21, 53, 54, 75, 106, 131,132 ve 178. sayfalardaki görseller Fatih Sağlam ve Er-han Dünder tarafından bu kitap için çizilmiştir. 48. sayfa: <https://www.misircarsisi.org.tr>, 133. sayfa: <https://www.tccb.gov.tr/muzekosk/> 138-139. sayfalar: <http://istanbul.meb.gov.tr/dergi/dergi10/#/0>, 217-218. sayfalar: <http://incircekirdegidergisi.weebly.com/derg304-pdf.html> adreslerinden alınmıştır. Diğer görseller yayınevi arşivi ve <https://www.shutterstock.com> adresinden telif ücreti ödenerek kullanılmıştır.